

«Klasse»

NELE

TOM

LIEVE

MICHEL

CHARLOTTE

Te weinig leraars «Waar?»

KLASSE

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen
Uitgegeven door het ministerie
van de Vlaamse Gemeenschap
departement Onderwijs

Nr. 102 • Februari 2000

Hoofdredacteur Leo Bormans
Productcoördinator Diana De Caluwé
Eindredacteur Gaby De Moor
Redactie Sonja Callay, Veerle Devos, Jan T'Sas,
Michel Van Laere, Bavo Wouters
Redactiesecretaris Patrick De Busscher
Secretariaat Anny Lecocq, Veerle De Smet

Foto's Luc Daelemans
Cartoons Camp
Vormgeving Artefact

Verantw. uitgever Georges Monard,
Hendrik Consciencegebouw, 1210 Brussel

Abonnement (10x per jaar): 900 fr.
Alle Vlaamse leerkrachten, PMS-medewerkers enz.
(van elk net en van elk niveau) krijgen KLASSE
gratis.
Adreswijzigingen uitsluitend regelen via de eigen
schooladministratie.

Er is ook een Klasse voor Ouders (t.e.m. tweede
jaar secundair onderwijs) en een Klasse voor
Jongeren (van het derde tot het zevende jaar
secundair onderwijs) voor scholen die dat wensen.

KLASSE, Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel
Tel. redactie 02-553 96 86
Tel. coördinatie 02-553 96 94
Tel. abonnementen 02-553 96 84
Tel. publiciteit 02-553 96 94
Tel. KLASSE voor Ouders 02-553 96 90
Tel. KLASSE voor Jongeren 02-553 96 92
Telefax 02-553 96 85
E-mail info@klasse.be
URL www.klasse.be

DE VONK GEVOELD

Het laat een mens niet koud. Deze maand zijn we gaan praten met Stijn (7) die kanker heeft en met meester Filip die hem niet loslaat. Met de boeddhistische Lama Karta en met kardinaal Danneels over de kern van onderwijs. Met vier generaties die in de zetel terugblikken op hun school van de eeuw. Met de organisatoren van Brussel 2000 die niet weten waaraan ze beginnen. Met de minister van wie iedereen een nieuw en toekomstgericht beleid verwacht. Met jongens en meisjes over hoe zij op school worden aangepakt. Met Stef (17) die tijdens het weekend in de jeugdbeweging misschien meer leert dan op school en met Lieve, Thomas en hun vrienden. Zij willen leraar worden. Met de onderzoekers praten we over hun toekomstkansen op werk. In elk gesprek ervaren we meer energie en warmte dan we in woorden kunnen vangen. Hopelijk voelt u toch de vonk.

IN DIT NUMMER

Is er toekomst voor hen in onderwijs? Vizier p.4-11

leggen? Welke wegen zou u zeker (niet) bewandelen? Even vergelijken met de stappen die Marleen Vanderpoorten de volgende jaren wil zetten.

34-35 Stijn heeft kanker

Stijn (7) heeft kanker. Eerst durfde niemand daarover praten. Tot meester Filip en zijn ouders een initiatief namen. Hoe zou het nu zijn met Stijn?

36-37 Jongeren in jeugdwerk

«Ze kunnen niets en ze weten niets», zucht alweer een leerkracht over zijn leerlingen. Mocht hij ze in het weekend eens aan het werk zien bij de jeugdbeweging! Een kwart van de leerlingen is daarin actief en 50.000 jongeren hebben er een leidende rol. Soms kan onderwijs van hen iets leren.

Lama Karta. Een stem uit Tibet. p. 38-39

41 met beginnende leerkrachten ■ Dialoog p. 42-46 met dubbel zoveel brieven ■

EXTRA BIJLAGE (Nr.16) «Jongens en meisjes»

Het zestiende uitneembare deel van de twintigdelige reeks voor uw persoonlijke map De Eerste Lijn.

Deze maand in Klasse voor Ouders:

(verschijnt op 9 februari)

■ Kanker in de klas ■ Ouders ondersteunen hoekenwerk ■ De gevaarlijke weg naar school ■ Welke school voedt op tot verdraagzaamheid? ■ Met het gezin naar de repetitie van een groot orkest... ■

Deze maand in Klasse voor Jongeren:

(verschijnt op 16 februari)

■ Jonge vrijwilligers ■ Mini-ondernemingen ■ Communicatie op school ■ Leerlingenbladen ■ De toets van An Pierlé ■ Jongens en meisjes ■ Cd-bons en gratis tickets ■ Het rendiergevoel van jongeren ■

Klasse op internet:

(elke dag opnieuw)

■ Discussiëren. Een oproep doen. Informatie opzoeken. Lachen. Uw hyperlink achterlaten. Contact leggen met educatieve organisaties. U kan het allemaal op de Klasse-website www.klasse.be ■

4-9

De arbeidsmarkt voor leraars

Er kiezen weer meer mensen voor een job in onderwijs. Toch zullen er de volgende jaren minstens 1000 onderwijzers te weinig zijn. En voor sommige vakken in het secundair onderwijs vindt niemand nog een interimaris. De arbeidsmarkt voor leerkrachten in Vlaanderen is volop in beweging. Een onderzoek.

10-11

De toekomst van ons onderwijs

Stel dat u minister van onderwijs werd. Welke accenten zou u

Stijn heeft kanker. En nu? p. 34-35

38-39

Het kennisdebat: Lama Karta

Lama Karta is een Tibetaanse monnik in België. Wat zegt hij over de kern van onderwijs? En hoe reageert pakweg kardinaal Danneels daar meteen op? Het kennisdebat in Klasse.

■ Journaal p. 12-14 met uitzendleerkrachten e.a. ■ Idee p.15-31 met Brussel 2000 ■ Mensen met Klasse p. 32-33 ■ Signaal p.40-41 met beginnende leerkrachten ■ Dialoog p. 42-46 met dubbel zoveel brieven ■

«Waarom ik wil lesgeven? Voor de kick», zegt Mira Nassen (derde van rechts), tweede jaar re-gentaat algemene vakken. «Het is een beetje to-neel spelen, maar het is ook geen een-richtingsverkeer. Ik heb al altijd de drang gehad om de dingen waar ik enthousiast over ben, door te geven. Na deze opleiding zou ik nog wat willen voortstuderen, want om meteen te gaan werken, voel ik me nog niet klaar. En hoe de arbeidsmarkt er over enkele jaren zal uitzien, dat weet ik niet.»

VIZIER

Te veel? Te weinig?

Hoe zal de arbeidsmarkt er in het onderwijs de volgende vijf jaar uitzien? Een denkvers rapport van het departement Onderwijs voorspelt zwart en wit:

1. Het aantal beschikbare jobs in het **kleuteronderwijs** zal tussen 2000 en 2004 verder dalen, terwijl er meer studenten zullen afstuderen dan nu het geval is. Er blijft dus een **overschot** aan kleuteronderwijzers. Meer zelfs, door de toename met 28 procent van het aantal inschrijvingen voor het lopende academiejaar zal het overschot van gediplomeerde kleuteronderwijzers tegen 2002 nog groter worden.

2. In het **lager onderwijs** zal men de komende drie jaar kampen met een **prangend tekort** aan onderwijzers. Men zal bijna 900 extra voltijdse onderwijzers moeten vinden boven op het voorziene aantal

Onderwijs: de arbe

Nele Vandenborgh, Charlotte Huys, Michel de Geest, Ellen Goovaerts, Lieve Van Zulpelen, Evi Demesmaecker, Karolien De Bruyn, Thomas Janssens, Mira Nassen, Tom Van Esse en Steven De Smet studeren voor leraar. Is er ook werk voor hen?

afgestudeerden. Bij gebrek aan arbeidskrachten dreigen overheidsinitiatieven rond zorgverbreding en onderwijsvoorrangsbeleid in het basisonderwijs niet optimaal te kunnen worden uitgevoerd.

3. In het **secundair onderwijs** is er op het eerste gezicht geen numeriek tekort. Toch neemt het **gebrek aan leerkrachten voor bepaalde vakken** de volgende jaren acute vormen aan. Nu al werven scholen een verontrustend hoog aantal vervangers (interimarissen) zonder de juiste kwalificaties aan. Zelfs voor hoofdvakken als wiskunde, Nederlands of Frans is dat niet langer een randfenomeen. Het aantal afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding is de jongste jaren sterk gedaald. Het aantal regentaatsstudenten neemt de jongste drie jaar toe, maar niet voor die vakken

waarvoor het tekort het grootst is (wiskunde, Nederlands, Frans...).

Reserve

De overheid wil inspelen op het prangend tekort op de arbeidsmarkt voor leerkrachten o.a. via vervangingspools. Die geven pas afgestudeerden een perspectief en zekerheid van job en betaling voor een heel schooljaar. Vervangingspools vergroten niet alleen de arbeidsreserve. Ze kunnen ook bijdragen tot de betere waardering van de leerkrachten. Vraag en aanbod kunnen via de databank beter op elkaar worden afgestemd en er zal meer mobiliteit zijn tussen scholen en netten, zodat de bestaande reserve optimaal kan worden benut. De arbeidsmarkt voor onderwijs beweegt. Waar staan we over vijf jaar? ■

idsmarkt beweegt

«Ik heb eerst een jaartje univ gedaan, maar heb dan gekozen voor de lerarenopleiding» zegt Michel de Geest (derde van links), eerste jaar regentaat Nederlands, aardrijkskunde en informatica. «Wat mij aantrekt in lesgeven? Werken met jonge mensen, hen iets bijbrengen, hen zien evolueren. Er is kennelijk een groot tekort aan leraars, dus werk zal er wel zijn als ik afstudeer. Dat zal misschien niet meteen vast werk zijn in één school, maar dat is toch de droom van iedereen, denk ik. Interims zijn volgens mij maar tijdelijk vol te houden.»

Leraars zoeken in

Leraars worden gemiddeld ouder. Er worden minder kinderen geboren. De economie doet het goed. Er is een grote vraag naar hogeschoolen... Tussen al die gegevens door zoekt de overheid naar geschikte leerkrachten voor de komende jaren.

Hoe zal de arbeidsmarkt er in het onderwijs dan uitzien? Is uw job in gevaar? Of rollen scholen binnenkort de rode loper uit voor Britse of Franse leerkrachten? De vooruitzichten in harde cijfers.

Hoe komt het dat we momenteel voor sommige vakken en in sommige onderwijsniveaus te veel, dan weer te weinig leerkrachten tellen? Daar zijn verschillende redenen voor. Als belangrijke maatschappelijke oorzaken voor het huidige tekort aan leerkrachten gelden de vergrijzing van het personeel (hierdoor zal de vraag naar leerkrachten de komende jaren sterk stijgen), de gunstige economische conjunctuur (met als gevolg een krappe arbeidsmarkt) en de grote vraag naar hoogopgeleide werknemers op de algemene arbeidsmarkt (waarbij het onderwijs onvoldoende kan concurreren met het bedrijfsleven). Daarnaast spelen het dalende geboortecijfer maar ook beleidsinitiatieven een rol. Een uitbreiding van de omkadering voor bijvoorbeeld onderwijsvoorrrangsbeleid en zorgverbreding brengt nieuwe jobs met zich mee. Dit zijn enkele vaststellingen van Patrick Poelmans (departement Onderwijs), die in opdracht van secretaris-generaal Georges Monard alle factoren en prognoses voor de arbeidsmarkt in het onderwijs op de harde schijf zette.

Prangend

In het onderwijs drukt men het aantal beschikbare banen uit in *betaalde voltijdse equivalenten* (BFT's), voltijdse jobs dus. Dat getal ligt lager dan het totaal aantal mensen dat daadwerkelijk in onderwijs tewerkgesteld is. Immers, een deel van de leerkrachten werkt - vrijwillig of gedwongen - niet voltijds. Het aantal voltijdse jobs is aan een aantal invloeden onderhevig. Hoe zal tussen 2000 en 2004 de werkgelegenheid in het onderwijs evolueren? Patrick Poelmans: «In het kleuteronderwijs zal de globale werkgelegenheid dalen met 564 BFT's, terwijl het aantal ingeschreven studenten in de opleiding is toegenomen. Het overschot aan kleuteronderwijzers zal in 2002 dus nog groter worden dan het al is. In de lagere school zal de werkgelegenheid tegen 2004 met 1799 BFT's toenemen. Vooral de volgende drie jaar zal het tekort prangend zijn. Bovenop het aantal afgestudeerden zal men 873 BFT's moeten vinden.

In het secundair onderwijs daalt het leerlingenaantal en krimpt de omkadering met 2,5 procent. Het aantal oudere leerkrachten dat stopt met actief lesgeven compenseert dit niet. Dat betekent echter geenszins dat de arbeidsmarkt in even-

wicht zou zijn. Als men de arbeidsmarkt voldoende differentieert naar regio en vooral naar vak of specialiteit, blijkt veeleer het tegendeel.»

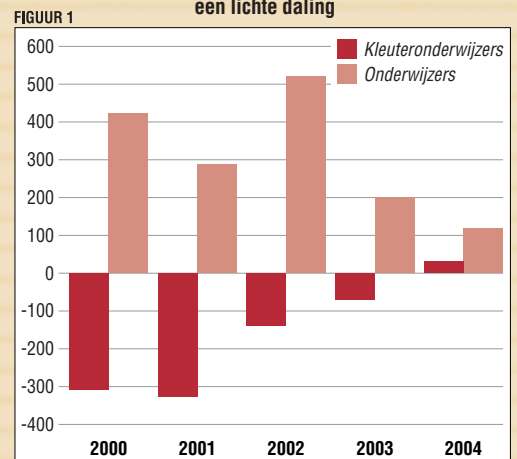
Onzeker

Jan Otterbeen, directeur basisschool 't Grijs Peertje was verplicht een kleuteronderwijzer in dienst te nemen voor de anderstalige nieuwkomers, gewoon omdat er geen onderwijzers te vinden waren. Een gok? «Het gaat ronduit schitterend», zegt hij. «Om de leerlingen een taalbad te geven, komt haar ervaring als kleuteronderwijzeres heel goed van pas. Ze werkt ervaringsgericht en handelend leren zit er bij haar ingebakken. Leren de kinderen over groenten, dan gaat zij met hen naar de markt en ze maken soep. Bovendien is zij heel anders ingesteld tegenover haar leerlingen dan sommige onderwijzers. Behalve leerkracht is zij soms ook sociaal helpster en dat is precies wat die kinderen nodig hebben.»

In het kleuteronderwijs daalt het aantal leerlingen de volgende jaren. In het lager onderwijs blijft er een toename tot 2001. Nadien is er een lichte daling. Door de vergrijzing van het lerarenkorps zal de uitstroom van leerkrachten lichtjes toenemen. Op basis van deze twee factoren zetten de onderzoekers de evolutie van de vraag naar kleuteronderwijzers en onderwijzers in cijfers om. (Zie figuur 1.)

Ook nieuwe projecten, zoals zorgverbreding en

Prognose van de extra vraag naar kleuteronderwijzers en onderwijzers in 2000-2004 ten opzichte van 1999: een lichte daling

Michel de Geest (links): «Werk zal er wel zijn als ik afstudeer.»

Lieve Van Zurpelen (midden):
«We moeten leerlingen niet alleen voorbereiden op de arbeidsmarkt.»

Mira Nassen (rechts): «Waarom ik wil lesgeven? Voor de kick.»

het buitenland?

onderwijsvoorrangsbeleid, beïnvloeden de vraag naar arbeidskrachten. Het gaat om extra banen voor in totaal ongeveer 500 BFT's.

Directeur Jan Otterbeen: «Voor het onderwijsvoorrangsbeleid hangt het af van de leeftijd van de groep of een kleuteronderwijzer het goed doet. Bij oudere kinderen voelen ze zich niet echt op hun gemak. Bovendien is er dan ook al een zwaardere brok leerstof, en daar voelen ze zich onzeker bij.»

Kanaliseren

Frans De Neve, directeur van de Technische Scholen Mechelen: «Bij het begin van het schooljaar gaat het nog, maar vanaf dan is het haast onmogelijk nog een vervanger te vinden. Wij moeten vaak genoeg nemen met mensen die niet het vereiste diploma hebben. Als we bellen naar mensen die in juli solliciteerden, blijken die allemaal aan het werk te zijn, in het onderwijs of elders.»

Voor de technische vakken stelt het probleem zich extra sterk. Zelfs mensen die bewust voor het onderwijs willen kiezen, werken in de privé, en zeggen die job uiteraard niet op voor een interim van een maand. Meer kan ik hen immers nooit beloven. Maar zelfs voor echte vacatures in het begin van het schooljaar wordt het probleem stilaan prangend. Om te beginnen hebben wij weinig sollicitanten. Daarnaast is er toch een duidelijke kloof in de verloning bij het begin van de carrière. Zeker als mensen nog een Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid (vroeger D-diploma genoemd) moeten halen, vallen zij in een zeer lage looncategorie.

Het wordt soms moeilijk de kwaliteit van het onderwijs nog te garanderen. Als er mensen komen die niet aan het werk zijn in de privé, dan merk je vaak na korte tijd waarom dat zo was...»

In het secundair onderwijs zal tussen 1999 en 2003 het aantal BFT's dalen met 2702. Dat komt vooral door het dalende leerlingenaantal en geplande besparing van 2,5 procent op de omkadering (0,5 procent gedurende vijf opeenvolgende jaren). Pas in 2004 voorspellen de onderzoekers opnieuw een lichte toename van het aantal BFT's. (Zie figuur 2.)

Ook hier is er sprake van meer jobs door extra omkadering voor onderwijsvoorrangsbeleid (zo'n 220 BFT's).

Bovendien is het aantal afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding de jongste twee academiejaren opnieuw sterk gedaald. Het aantal regentaatsstudenten neemt de afgelopen drie jaar opnieuw toe, maar niet voor de meest kritieke studiegebieden (wiskunde, Nederlands, Frans). Positief is de stijging van het aantal mensen dat een Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid haalt.

«Het zal erop aankomen de arbeidsreserve te versterken door afgestudeerden sneller en definitiever naar het onderwijs te kanaliseren», besluiten de onderzoekers.

Stille reserve

Het aantal mensen dat in het onderwijs tewerkgesteld is, is veel groter dan het aantal voltijdse jobs. Er is met andere woorden een groep leerkrachten die slechts deeltijds of voor korte interims aan het werk is. In principe zou men uit die groep kunnen rekruteren bij een tekort aan leerkrachten. In principe, want ook vastbenoemden werken niet allemaal voltijds. In het lager onderwijs presteert een vastbenoemde onderwijzer bijvoorbeeld gemiddeld 90 procent. Wie deeltijds werkt, kiest hier meestal vrijwillig voor via een verlof of afwezigheid voor verminderde prestaties.

In theorie bedroeg de *stille reserve* in 1999 1373 BFT's voor het kleuteronderwijs, 2324 voor de onderwijzers en 4749 voor het secundair. Deze stille reserve wordt echter minimaal benut. Men rekruteert er amper uit: in het basisonderwijs voor slechts 12 procent, in het secundair onderwijs zelfs maar voor 4 procent.

Waarom worden deeltijds werkenden niet méér ingeschakeld? Patrick Poelmans: «Veel leerkrachten verkiezen een onvolledige opdracht dicht bij huis boven een volledige waarbij ze zich ver moeten verplaatsen. Tijdelijke leerkrachten kiezen er soms bewust voor niet voltijds te werken, om gezinsredenen of persoonlijke motieven. Voorts is er het gebrek aan mobiliteit tussen netten en inrichtende machten. Vraag en aanbod op de onderwijsmarkt zijn niet voldoende doorzichtig. Ten slotte speelt voor leraars secundair onderwijs het feit mee dat men gebonden is aan vakken en specialiteiten en dus per definitie niet voor elke uitbreiding van uren in aanmerking komt.»

Forceren

Waar er een paar jaar geleden nog een flink aantal boventallige of *gereffecteerde* leerkrachten waren - mensen die benoemd zijn maar niet meer in een open ambt staan - is dat aantal tegenwoordig zo goed als nihil. Voor het basisonderwijs was er vorig schooljaar nog sprake van 26 boventalligen. In het secundair onderwijs is men van 750 boventallige leraars in 1991 teruggevallen op 116 mensen.

Tot nu toe hadden we het enkel over *reguliere jobs*, jobs die voor een heel jaar vacant zijn. Er is echter ook nog een tijdelijke arbeidsmarkt: vervangingen van beperkte duur. Om aan de tijdelijke vraag te kunnen voldoen moeten op elk moment interims beschikbaar zijn. Eric van Malder, woordvoerder Stedelijk Onderwijs Antwerpen: «In het begin van het schooljaar kenden wij een vlotte start. Alle vacatures waren ingevuld. In het basisonderwijs hebben we een aantal kleuteronderwijzers in dienst genomen voor de zorgverbreiding en het onderwijsvoorrangsbeleid. Bij de onderwijzers is er zoals bekend een structureel tekort.»

Prognose van de extra vraag naar leraren secundair onderwijs in 2000-2004 ter opzichte van 1999: pas in 2004 weer een toename

De problemen beginnen vanaf november, wanneer het erg moeilijk wordt om nog vervangers te vinden. Dat is algemeen zo in het secundair onderwijs, met pieken voor informatica en biologie, de harde wetenschappen dus. Ook onderwijzers vind je niet meer. Wij schakelen dan in de hele lagere school kleuteronderwijzers in, maar houden terdege rekening met hun eigen inschatting en desiderata. Zij vertellen ons tot in welk jaar ze zich op hun gemak voelen en wij forceren dat nooit.»

De privé

Om de korte interims te kunnen opvangen, moeten er op de arbeidsmarkt voldoende kandidaten beschikbaar zijn. Zowel voor het basis- als voor het secundair onderwijs ligt de piek van de vervangingen in maart. In maart 1999 waren er voor het basisonderwijs 3882 BFT's nodig, of 5823 mensen, want gemiddeld wordt 1,5 persoon per BFT ingeschakeld. Voor het secundair onderwijs ging het in maart 1999 om 3662 BFT's, of 6958 onderwijskrachten (1,9 per BFT).

Bij de VDAB zou men aan die vraag moeten kunnen voldoen, maar of dat lukt...

Lieve Van Zorpelen, eerste jaar regentaat Nederlands, informatica en economie: «Ik ben zeker dat ik met mijn diploma op zak meteen werk zal vinden. Mocht dat niet meteen lukken in het onderwijs, dan zou ik het misschien voor enkele maanden in het bedrijfsleven gaan zoeken, maar toch altijd met de bedoeling opnieuw voor de klas te gaan staan.»

Dat kan dan wel de bedoeling zijn, de werkelijkheid is vaak anders. Patrick Poelmans: «Vooral de pas afgestudeerde schoolverlaters verdwijnen snel uit de VDAB-statistieken, maar zij stromen niet allemaal door naar het onderwijs». Zo was in juni 1998 nog slecht 4

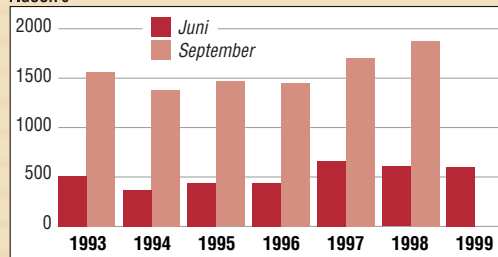
procent van de schoolverlaters kleuteronderwijzers en onderwijzers van september ingeschreven bij de VDAB. Dit terwijl 35 procent van alle werkzoekenden nog steeds was ingeschreven. In 1999 was dat 11 tegenover 34 procent. Voor leraars secundair onderwijs ging het respectievelijk om 8,6 en 22 procent van de schoolverlaters tegenover 50 en 89 procent van alle werkzoekenden.

Voor wie dus in het eerste jaar na afstuderen in de privé geraakt, blijkt de stap terug naar de klas niet zo evident. Wie echter al langer dan een jaar werkzoekend leerkracht is, blijft kennelijk liever wachten op een interim in het onderwijs dan elders op zoek te gaan.

Boventalligen zo goed als nihil

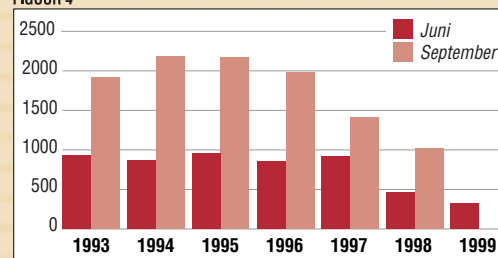
Aantal werkzoekende kleuteronderwijzers ingeschreven bij de VDAB: het blijft stijgen

FIGUUR 3

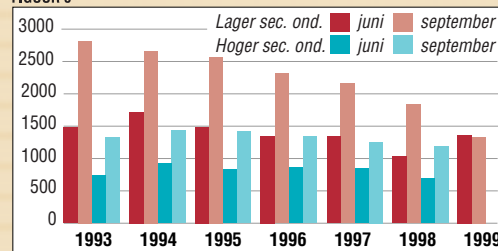
Aantal werkzoekende onderwijzers ingeschreven bij de VDAB: drastische daling

FIGUUR 4

Aantal werkzoekende leraren lager secundair onderwijs en hoger secundair onderwijs ingeschreven bij de VDAB: steeds minder

FIGUUR 5

Verontrustend

Veel pas afgestudeerde leerkrachten wachten kennelijk de piek voor vervangingen niet af. Patrick Poelmans: «Men zou de doorstroom vanuit de lerarenopleiding naar het onderwijs moeten bevorderen. Het verlies van gekwalificeerde onderwijsverstrekkers aan andere bedrijfssectoren moeten we vermijden. Het vooruitzicht van een aanstelling voor een volledig schooljaar in vervangingspools kan pas afgestudeerden opnieuw naar het onderwijs lokken. Zo wordt de arbeidsreserve groter en kwaliteitsvoller en wordt de keuzemogelijkheid voor de scholen groter.»

Globaal is het aantal werkzoekende leerkrachten voor secundair onderwijs gestegen, maar voor sommige vakken is er een daling. Zo zijn er nu minder leraars Nederlands in het lager secundair en minder wiskundeleraars in het hoger secundair. Het aantal interimarissen dat zonder de juiste kwalificaties wordt aangeworven, is zonder meer verontrustend. Zelfs voor hoofdvakken als wiskunde, Frans of Nederlands is dit niet langer een randfenomeen.

Laagste punt

Het aantal werkzoekende leerkrachten bij de VDAB is sinds 1997 drastisch gedaald voor onderwijzers en leraren secundair onderwijs. Voor kleuteronderwijzers bleef het stijgen. (Zie figuur 3, 4 en 5.) Bovendien zijn er in de loop van het schooljaar steeds minder werkzoekende leerkrachten beschikbaar

voor interims. Het laagste punt ligt in het voorjaar, precies wanneer het aantal in te vullen plaatsen het grootst is. (Zie figuur 6 en 7.)

Streng

Sinds 1990 studeerden er jaarlijk zo'n 850 kleuteronderwijzers af, ongeveer 1080 onderwijzers en 1400 à 1500 regenten. Voor de onderwijzers was dat een historisch dieptepunt. Het huidige academiejaar 1999-2000 is het aantal eerstejaars in de opleiding voor kleuteronderwijzer met 28 procent gestegen. Dat voor onderwijzer met maar liefst 49 procent. In die stijging zal de gelijkschakeling van de weddeschalen met die van regenten zeker een rol spelen, net als de berichtgeving over het tekort aan leerkrachten. Die groei zal natuurlijk pas binnen enkele jaren op de arbeidsmarkt merkbaar zijn.

Lieve Van Zulpelen, eerste jaar regentaat Nederlands, informatica en economie: «Het onderwijs lijkt mij een ideale job, ook om eventueel te kunnen combineren met een gezin. De opleiding is zwaar maar dat moet ook. Ik ben zeker dat ik met mijn diploma op zak meteen werk zal vinden. Het vak van leerkracht is toch wel veeleisend. Je moet je vak beheersen, vakoverschrijdend kunnen werken, goed met leerlingen kunnen omgaan, niet te streng maar ook niet te familiair, je hebt een belangrijke rol als klasleraar en je moet ook werken aan een goede verstandhouding met je collega's. Dat is heel wat, maar het schrikt mij in geen geval af. Ik kijk uit naar lesgeven!»

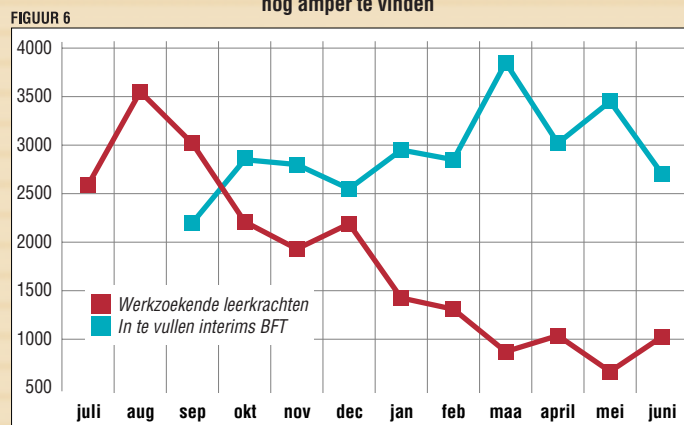
Sinds 1990, met amper 2000 eerstejaarsstudenten in de regentaatsopleiding is het aantal inschrijvingen licht blijven stijgen, dit jaar zelfs met 14 procent. Nu zijn er 3685 eerstejaars, al ligt dat cijfer nog ver beneden de bijna 5000 van twintig jaar geleden.

Koffiedik

Dries Veulemans, eerste licentie Germaanse, aggregeatsstudent: «Ik vind deze extra scholing een persoonlijke verrijking. Bovendien zie ik werken met leerlingen wel zitten. Maar onder mijn medestudenten verklaren ze me gek. Het onderwijs heeft een erg negatief imago: je wordt er constant uitgekafferd, je hebt een veel te laag loon en geen carrièremogelijkheden. Veel hangt nog af van het soort school waarin je terecht komt, maar de meesten zien het onderwijs van geen kanten zitten.»

Het aantal studenten dat een aggregatiediploma

Werkzoekende kleuteronderwijzers en onderwijzers in 1998-1999: nog amper te vinden

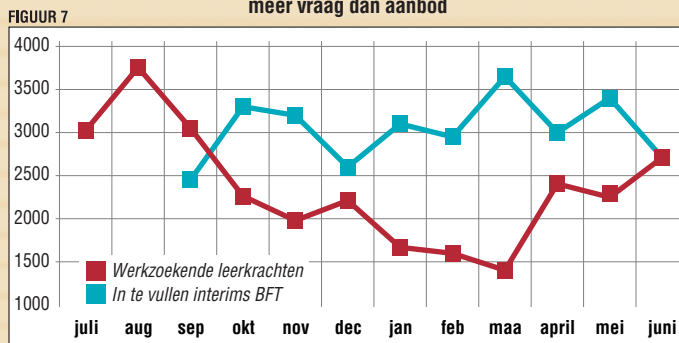
hoger secundair onderwijs behaalt, daalde in 1998-1999 tot 1071. Datis één derde minder dan twee jaar eerder. Gelukkig behaalden de laatste jaren meer mensen een Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid.

Gert Van Goetsenhoven, tweede jaar regentaat wiskunde, fysica en biologie: «Met één diploma sta je tegenwoordig nergens. Volgend jaar ben ik zeker nog niet rijp om te gaan werken, dus neem ik er nog een andere opleiding bij. Nadien wil ik wel in het onderwijs. Ik weet dat ik aan de bak zal komen, zeker met mijn vakkencombinatie. Een vrijmarkt-economie voor scholen, dat zie ik nog wel zitten. Als er een tekort is aan leraars wiskunde zouden ze ons meer moeten betalen. De school die het meest betaalt, krijgt de beste leerkrachten.»

Op zoek

Of het ooit zover komt, is koffiedik kijken, maar hoe dan ook wacht het beleid de komende jaren

Werkzoekende leraren secundair onderwijs in 1998-1999: meer vraag dan aanbod

een zware taak. Bovenop de nieuwe krachten die afstuderden, zal men in de volgende twee schooljaren 873 extra onderwijzers moeten vinden. En ook in het secundair onderwijs zal de vraag voor een aantal vakken groter zijn dan het aanbod.

«Men zal er voor moeten zorgen dat pas afgestudeerde leerkrachten niet naar andere sectoren verdwijnen», besluit Patrick Poelmans. «De vervangingspools zijn een eerste stap, maar die alleen zullen niet volstaan om de kwaliteit van het onderwijs overal en ten allen tijde te garanderen. Nederlandse toestanden hebben we gelukkig nog niet, maar ook in Vlaanderen moeten we op zoek naar leraars.» ■

Arbeidsmarkt-rapport onderwijs - Basisonderwijs en secundair onderwijs - Dit rapport werd opgesteld door Patrick Poelmans onder leiding van secretaris-generaal Georges Monard, en met de actieve medewerking van verschillende afdelingen van het departement Onderwijs. - Vertel in een brief uw verhaal over uw zoektocht naar nieuwe leerkrachten of hun opvang op uw school en Klasse bezorgt u de volledige tekst van het rapport. Schrijf naar Klasse (Arbeidsmarkt) - Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel.

HET VERSCHILT VAN STREEK TOT STREEK

Limburg telt naar verhouding het minst aantal leerlingen (14 procent van het totale aantal). Maar in september 1998 zat de provincie met het hoogst aantal werkzoekende onderwijzers (27 procent). In West-Vlaanderen is het aanbod (verhoudingsgewijs) bijna viermaal kleiner (10 procent van het leerlingenaantal).

In het secundair onderwijs is het beeld ingewikkelder wegens de vele vakken, maar globaal kan men stellen dat overal in Vlaanderen voor een aantal vakken de reserve al bij het begin van het schooljaar zo goed als onbestaande is. Zo was er in de provincies Oost- en West-Vlaanderen in september 1998 geen enkele werkzoekende voor klassieke talen, informatica, hout, bouw... Voor wiskunde waren er in beide provincies samen welgeteld acht werkzoekenden, en dit bij het begin van het jaar, op een ogenblik dat de arbeidsreserve van werkzoekenden het grootst is en nog voor de grote vraag naar invalers op gang komt.

Enige mobiliteit lijkt aan te raden. Alain Beckers, schooldirecteur in de grensstreek: «Het is al te gek dat een werkloze onderwijzer uit Sint-Truiden (Limburg) niet naar Landen (Vlaams-Brabant, geen 15 kilometer verderop) zou kunnen gaan lesgeven.»

Snelle veranderingen van de samenleving maken dat het nooit meer echt rustig kan worden in het onderwijs. Haast dagelijks komt de leerkracht in contact met maatschappelijke fenomenen, zoals de integratieproblematiek, drugs, complexe gezinsstructuren en de impact van de massamedia.

BELEID

«De Vlaamse regering zal bij de evaluatie en aanpassing van de lerarenopleiding en de nascholing rekening houden met de emancipatorische en leerlinggerichte opdracht van de leerkracht in een evoluerende maatschappij», schrijft de onderwijsminister in haar Beleidsnota 1999-2004. Een afdruk van 19 punten voor de toekomst van ons onderwijs.

«Graag naar school gaan»

Het onderwijsbeleid voor de volgende vijf jaar. Waarop zou u het accent leggen?

Optimaliseren, stimuleren, activeren, bevorderen en realiseren: deze vijf woorden zijn de vingers van de *operationele doelstellingen en projecten* in de 55 A4-pagina's van de Beleidsnota 1999-2004. En die maken 19 vingerafdrukken.

1. Het leerkrachtenberoep aantrekkelijker maken. «Het Vlaams onderwijs is van een hoge kwaliteit. De leerkrachten leveren daartoe dagelijks een cruciale bijdrage. Hoewel vooral negatieve gebeurtenissen en voorvallen (geweld en spijbelen, burn-out en stress, besparingen) het nieuws halen, kan het onderwijs steunen op de niet aflatende inzet van veel leerkrachten», zegt de Beleidsnota. Daarom doet de Vlaamse regering een oproep tot de media, maar ook tot de brede samenleving en al wie ter zake verantwoordelijkheid draagt om het onderwijs en de leerkrachten positief te benaderen, hun belang voor de samenleving te onderstrepen en van de professionaliteit van de leerkrachten de belichten.

«Een herkenbare schoolcultuur, teamwork en reële participatie verhogen het welbevinden en verminderen het stressniveau bij leerkrachten.» Het schoolbeleid moet daarom aan leerkrachten ruimte en ondersteuning geven voor teamgerichte werking. Door samen te werken kunnen ze problemen beter aanpakken. Het schoolbeleid mag niet alleen worden gevoerd door het schoolbestuur (inrichtende macht) en de directeur. Beginnende leerkrachten kennen geen *inwerkperiode*. «Tijdens deze legislatuur zal de overheid de scholen stimuleren om de opvang en begeleiding van jonge leerkrachten te ontwikkelen.» De overheid neemt ook maatregelen om het leerkrachtentekort op te vangen (zie p. 12-13).

«Vandaag is de vertaling van de eindtermen in

leerplannen te voorschrijvend, wat de leerkrachten in hun creativiteit belemmert», staat in de Beleidsnota. «De leerplannen moeten tot de essentie worden beperkt en voldoende ruimte laten om leerkrachten creatief te laten inspelen op thema's die de jongeren bezighouden.» De overheid zal de leerplannen op dit punt toetsen.

«De jongste jaren is de administratieve belasting in het onderwijs sterk toegenomen», geeft de Beleidsnota toe. Het gaat hier bijvoorbeeld om leerlingvolgsystemen, schoolwerkplannen en aanwendingsplannen bijhouden. Maar onder meer begeleidingsdiensten, inspectie, departement Onderwijs, netten en inrichtende machten leggen nieuwe formaliteiten te veel naast elkaar op en integreren ze onvoldoende. De overheid erkent ook de zware taakbelasting van de directeurs en zal daarom zorgen dat zij in hun opdracht ondersteund worden.

2. De schoolverlaters stevige startkwalificaties verstrekken. Het aantal jongeren dat

de school ongekwalificeerd verlaat, moet verminderen. «Bijzondere aandacht zal uitgaan naar de zwakste groep jongeren, de leerlingen in het deeltijds en het buitengewoon onderwijs. Vlaamse sociale akkoorden moeten een luik over werkgelegenheid voor deze - meestal kansarme - jongeren omvatten», belooft de Beleidsnota.

3. Een actieplan voor de waardering van het technisch- en beroepssecundair onderwijs uitwerken. Er zullen bijvoorbeeld samenwerkingsmodellen worden uitgewerkt tussen scholen, ondernemingen, instellingen en organisaties, waarbij men kan leren uit de vele lokale en regionale goede voorbeelden van samenwerking. In overleg met de bedrijfswereld zal de regering bijzondere aandacht besteden aan de organisatie van voldoende kwaliteitsvolle stageplaatsen. De technologische component in het basisonderwijs en in de eerste graad van het secundair zal worden versterkt. Intussen zullen extra middelen gaan naar projecten van de scholengemeenschappen die de oriëntering in de eerste graad en de doorstroming in de tweede en derde graad optimaliseren. Ten slotte wil de regering de modularisering van het beroepssecundair onderwijs stimuleren om de toegankelijkheid van het onderwijs nog te vergroten en vooral de doorstroming te bevorderen.

4. De regelgeving vereenvoudigen. Zo zal de regering onder meer de verlofstelsels harmoniseren. Momenteel bestaan er voor het personeel van de scholen verschillende stelsels naast elkaar. «De betrokkenen kunnen niet meer uitmaken op welk soort verlof zij nu precies een beroep kunnen doen en wat de gevolgen voor hun loopbaan zijn», stelt de Beleidsnota vast.

5. De kwaliteitszorg en -bewaking optimaliseren. De voorbije jaren ging de aandacht

bij doorlichtingen vooral uit naar de doorlichtingsprocessen zelf en de erbij horende adviezen. Vanaf nu zal de inspectie meer investeren in het *voortgangstoezicht*. In die optiek kaderen ook initiatieven om de samenwerking met de begeleidingsdiensten te verbeteren. Tevens zal de inspectie meer oog moeten hebben voor goede voorbeelden van zelfevaluatie van scholen. Alle onderwijsparticipanten, dus ook leerkrachten, leerlingen en ouders, moeten bij zowel de interne als de externe evaluatie worden betrokken.

6. De eindtermen verder afwerken. De eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor de eerste graad van het secundair onderwijs zijn in voege sinds 1 september 1997. De eindtermen voor de tweede en derde graad worden gelijktijdig ingediend bij het Vlaams Parlement vóór het zomerreces van 2000, zodat ze voor de tweede graad ingevoerd worden vanaf september 2001. De eindtermen voor de derde graad moeten onmiddellijk hierop aansluiten.

7. Het onderwijs afstemmen op de verschillen tussen leerlingen. Hierbij zal de regering het onderwijsvoorrrangs- en zorgverbredingsbeleid, het onthaalbeleid voor anderstalige nieuwkomers en het non-discriminatiebeleid evalueren.

8. Mogelijke financiële drempels wegwerken. Op dit ogenblik loopt een wetenschappelijk onderzoek naar wat scholen aan de ouders doorfactureren. Dit onderzoek zal de omvang en de samenstelling van die kosten duidelijk maken. Op basis daarvan zal een raming worden opgesteld van de financiële middelen die nodig zijn om de volledige kosteloosheid van het basisonderwijs te realiseren. Voor het secundair onderwijs geldt een *stand-still-verplichting*. Het peil van de kosten die de scholen aan de ouders aanrekenen, mag niet verhoogd worden.

9. Gelijkheid waarmaken en objectieve verschillen realiseren. Het politiek akkoord over de hervorming van het Gemeenschapsonderwijs stelde een gelijkwaardige boekhoudkundige controle in alle netten in het vooruitzicht. Het regeerakkoord herneemt deze intentie. Ze hangt samen met de verhoging van de werkmiddelen voor het gesubsidieerd onderwijs.

10. Het draagvlak van de scholen en de Centra voor Leerlingenbegeleiding versterken. De CLB's moeten samenwerken met andere diensten uit de onderwijs-, welzijns- en gezondheidssector.

11. Informatie- en communicatietechnologie (ICT) integreren. De overheid zal in de loop van 2000 een forum voor ICT in het onderwijs organiseren. Er is namelijk structureel overleg nodig tussen overheid, onderwijsveld, beroepssectoren, educatieve uitgeverijen, telecomoperatoren, internetproviders, de media en de culturele wereld.

12. Een participatieve schoolcultuur stimuleren. «Om de scholen en leerlingen te ondersteunen bij het oprichten, organiseren en functioneren van de leerlingenraden, kreeg de Koning Boudewijnstichting de opdracht een *steunpunt leerlingenparticipatie* voor te bereiden», lezen we in de Beleidsnota. «Daarnaast gaat men via wetenschappelijk onderzoek na wat de bestaande vormen van leerlingenparticipatie zijn en welke modellen men kan aanreiken om een goed functionerende leerlingenparticipatie uit te bouwen.» Het steunpunt moet operationeel zijn vanaf het schooljaar 2000-2001. Het heeft als taak de leerlingenparticipatie als duurzaam element van onderwijs- en schoolontwikkeling en van een participatieve schoolcultuur te bevorderen. Voor het basisonderwijs is de leerlingenparticipatie alsnog niet geregeld. «Niettemin is het zeer belangrijk om al vanaf jonge leeftijd te leren participeren, een kritische mening formuleren en presenteren, te leren luisteren naar het oordeel van andere kinderen en in groep beslissingen te nemen», staat in de Beleidsnota.

13. Zorgen dat leerlingen graag naar school gaan. Scholen moeten zich uitbouwen als leefgemeenschappen en onderwijs verstrekken vanuit een *totaalvisie* op de leerling. «Dit vereist dat de scholen de leerlingen als personen benaderen, rekening houden met de leefwereld en de interessesferen van jongeren, een open en betrokken sfeer creëren, zorg besteden aan de fysieke en geestelijke gezondheid van de jongeren, aan de aantrekkelijkheid

en de veiligheid van de schoolgebouwen, aan een gezonde en evenwichtige voeding, aan het creëren van een voldoende evenwicht tussen leren en ontspannen, aan mogelijkheden tot sportbeoefening, creatieve en culturele expressie en participatie», somt de Beleidsnota in een ristje op. De inspectie zal in haar schooldoorlichtingen objectief nagaan of de leerlingen zich goed in hun vel voelen. Met investeringen in de schoolinfrastructuur zal de Vlaamse regering ervoor zorgen dat niet alleen leerkrachten, maar ook leerlingen graag naar school gaan.

14. «Opvang van het jonge kind» optimaliseren. «Los van de discussie of een kind schoolrijp is op 2,5 dan wel op 3 jaar moet worden gezorgd voor een vloeiende overgang tussen opvang en onderwijs. Daarom moeten we de *territoriumstrijd* tussen Welzijn (Kind en Gezin) en onderwijs overstijgen.»

15. De emancipatie via het kunstonderwijs stimuleren. «Steeds meer blijkt men de kunst als een vast deel van onze leefcultuur te benaderen», stelt de Beleidsnota. «Alle vormen van kunstexpressie en cultuurproductie moeten deel uitmaken van de basisvorming die het onderwijs biedt. De eindtermen muzische vorming van het basisonderwijs maken het mogelijk dat alle leerlingen muzische en artistiek ervaringen kunnen beleven. De bedoeling is niet van alle leerlingen kunstenaars te maken, wel de muzische creativiteit stimuleren.» Daarbij zal het deeltijds kunstonderwijs als onderwijsvorm met zijn emancipatorisch karakter zowel kwantitatief als kwalitatief op peil worden gehouden.

16. Het tertiair onderwijs versterken in zijn uitvoering van zijn maatschappelijke opdracht. De regering zal onder meer maatregelen nemen om de overgang van het secundair naar het tertiair (hoger) onderwijs te verbeteren en de slaagkansen te verhogen. Ze zal ook de structuur van het hoger onderwijs herteekenen. Het studieaanbod wordt doorzichtiger en de kwalificaties en diplomabenaamingen internationaal meer vergelijkbaar.

17. «Leren» uitbouwen tot een proces dat de hele levensloop omspant: «levenslang en levensbreed leren». De hogescholen hebben als opdracht op hun niveau te fungeren als leercentra voor permanent leren. Zij bieden een basisopleiding in aangepaste vorm aan volwassenen aan en maken permanente bij- en omscholing mogelijk. «Vanuit deze visie ligt het voor de hand dat het huidige hoger onderwijs voor sociale promotie (HOKTSP) wordt geïntegreerd in de hogescholen.»

18. Brussel en de Vlaamse Rand. De zogenaamde *Brusselnormen* bieden Vlaamse scholen in Brussel gunstiger programmatie- en rationalisatienormen en/of extra omkadering.

19. Het onderwijs internationaliseren. Zo

zullen onder meer met de landen van herkomst van de migrantenpopulaties in de Vlaamse onderwijsinstellingen afspraken worden gemaakt over de verbetering van het Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur (OETC). ■

U kan de Beleidsnota's van de Vlaamse regering lezen op de website van het Vlaamse Parlement: www.vlaamsparlement.be

Vertrekken vanuit de totaalvisie op de leerling

■ VLOR

Ambitieuze met zorgen

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) brengt een advies uit over de Beleidsnota van minister Marleen Vanderpoorten (zie p 10-11). Ze vindt de nota een ambitieus programma met veel initiatieven. Maar de Beleidsnota bevat ook enkele voorname zaken waarover de Vlor zich zorgen maakt. De raad heeft de stellige indruk dat de overheid haar sturende rol wel erg ruim opvat: «De lijst met nieuwe opdrachten voor de overheid is indrukwekkend. Van de andere partners in het onderwijsveld verwacht de overheid dat ze haar beslissingen respecteren en loyaal meewerken aan de realisatie ervan. Onderwijsmateries zijn echter een gedeelde verantwoordelijkheid van overheid en organisatoren van onderwijs. Even zorgwekkend is de wijze waarop de minister het overleg en de adviesverlening in de Vlor wil hervormen. Alle leden van de Vlor willen uitdrukkelijk hun drie opdrachten behouden: advies, studie en overleg, met inbegrip van overleg over onderwijsvernieuwingen. Het overleg in de Vlor leidt tot netoverstijgende afspraken. Zoals de minister vindt de Vlor dat de aanwezigheid van leraars en directeurs een meerwaarde biedt (zie ook *Niets gemist?*). Maar praktijkmensen kunnen de vertegenwoordigers van inrichtende machten en vakbonden niet vervangen. Zij hebben een andere inbreng. Uit de hele Beleidsnota blijkt de overtuiging dat netoverschrijdend werken noodzakelijk is voor goed onderwijs en voor echte vernieuwing in het onderwijs. Maar netoverstijgend werken is alleen vruchtbaar als het de vrijheid van alle betrokkenen respecteert. Scholen moeten hun eigenheid en authenticiteit ten volle kunnen ontwikkelen.»

■ VERVANGINGEN

Uitzendleerkrachten in de pool

«Ik wil kunnen kiezen wanneer ik geld verdien. Als ik genoeg gespaard heb om op mijn krent te zitten, dan wil ik dat ook doen. Met een vaste aanstelling lukt me dat niet», vertelt Edith Schut uit Nederland. Zij komt uit het bedrijfsleven, maar koos nu voor het onderwijs. Ze volgde een omscholing tot docent (leerkracht dus) in de sector Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie (BVE). Maar ze geraakte aan de slag via een uitzendbureau. «Ik blijf voorlopig op uitzendbasis werken. Ik bekijk het als een proeftijd, zien of het klikt. Het voordeel van een uitzendbureau is de efficiënte administratie voor de uitbetaling van mijn salaris. De onderwijsadministratie daartegen is daar hoog in. Ik vind het docentschap zwaar werk. De werkdruk is hoog. Er is gewoon geen tijd voor visie en teambuilding, want de lessen moeten doorgaan. Dat frustrereert. Dat zie ik bij mensen die al twintig jaar lesgeven. Ik laat liever via het uitzendbureau een achterpoortje open, zodat ik zonder problemen kan opstappen.»

Net als Vlaanderen heeft Nederland te kampen met leraarstekort. Landelijk dreigt een tekort van 50.000 docenten. De scholen doen er een beroep op uitzendbureaus om onder meer *lesuitval* te vermijden. Via deze weg proberen ze zowel beginnende leerkrachten aan te werven als leraars die aan een omschreven profiel moeten voldoen. In Nederland kunnen schoolgemeenschappen immers hun personeel met eigen financiële middelen *overkopen* van een uitzendbureau. In Vlaanderen betaalt het departement Onderwijs de salarissen uit.

«Ons uitzendbureau heeft sinds 1996 jaar speciale *units* voor de onderwijssector», zegt Martin Staats van Randstad Interim Nederland. «We beheren landelijk ongeveer duizend docenten voor het voortgezet (secundair) en hoger onderwijs en een duizendtal personeelsleden voor ondersteunende functies. Waar nodig bieden we bijscholing aan. Vanaf januari vorig jaar kunnen we een vast of tijdelijk contract aanbieden. Binnen twee jaar zal drie tot vier procent van het onderwijspersoneel uitzendkracht zijn.»

Vanaf september 2000 treedt in Vlaanderen het *vervangingspool-systeem* in werking. Hierbij wordt een pas afgestudeerde leerkracht uit een regionale pool toegewezen aan een *ankerschool* die hem opvangt en begeleidt. Beginnende leerkrachten kunnen zo de eerste leservaringen opdoen onder begeleiding van een ervaren collega-mentor.

In de pool krijgen de kandidaat-leerkrachten een aanstelling voor een volledig schooljaar, betaald door het departement Onderwijs, in ruil voor verscheidene vervangingen (interims) van beperkte duur. De poolleden vormen een mobiel leerkrachtenteam dat flexibel en netoverstijgend wordt tewerkgesteld. «Via de vervangingspools wil de overheid het aanbod van gekwalificeerde onderwijsverstrekkers vergroten», staat in de Beleidsnota (zie ook p. 10-11). «Een aanstelling in een vervangingspool biedt werkzekerheid en financiële zekerheid. Precies dit gebrek aan perspectief drijft vandaag veel beloftevolle leerkrachten tijdens het begin van het schooljaar naar andere beroepssectoren.»

Een leerkracht die in de pool wordt aangeworven, maakt een keuze voor een streek en voor de pedagogische projecten waarbinnen hij ingezet wil worden. De school zelf behoudt nog altijd de vrijheid om op grond van eigen criteria uit het ruim aanbod de meest geschikte kandidaat te selecteren.

De Vlaamse overheid sloot met de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) een beheersovereenkomst af om de vervangingen in het onderwijs in te vullen. De VDAB is een overheidsinstelling dat de scholen kennen en vertrouwen. Uitzendbureau Randstad Interlabor België, dat zich eerder al als kandidaat-beheerder voor een *interim*-pool opwierp en voor een openbare aanbesteding pleitte, valt daarmee voorlopig uit de schoolbank.

Vanaf september één jaar werkzekerheid voor pas afgestudeerde leerkrachten.

■ DKO

Een balk kritische noten

In het Deeltijds Kunstsonderwijs (DKO) volgen jongeren en volwassenen een opleiding in artistieke vakken. Verspreid over heel Vlaanderen volgen ongeveer 95.000 leerlingen les in een 'academie'. In het DKO lopen de werkingstoelagen per uur leraar tussen de studierichtingen sterk uiteen. Voor Beeldende Kunst voorziet men in een toelage van 3000 frank per uur leraar, terwijl dat voor Muziek, Woordkunst en Dans 1000 frank bedraagt. «Op geen enkele wijze wordt dit verschil verantwoord», zegt VerDi. Dat is de Vereniging Directeurs Muziek, Woordkunst en Dans, die een brochure over zelfevaluatie maken van het DKO. De vereniging klaagt ook dat de sector de afgelopen jaren te weinig betrok-

NIEUWE LESTECHNIKEN

ken werd bij de organisatie van het DKO. Ze vraagt meer overleg. Ze is daarentegen gelukkig dat de regeringsverklaring van de nieuwe onderwijsminister melding maakt van het maatschappelijk emancipatorisch karakter van het DKO. VerDi verzamelt nog een balk kritische noten. Zo wenst de vereniging een uitbreiding van het inspectieteam om de contacten met de scholen die niet in doorlichting zijn te verbeteren. Vroeger beoordeelde de inspectie de individuele leraars. Die taak krijgt nu de directie. VerDi vindt het positief dat de inspectie de schooldoorlichting, coaching en ondersteuning van de instelling voor haar rekening neemt.

Net boven de broeksriem

Het zitmeubilair voor leerlingen in de lagere scholen van Vlaams-Brabant voldoet in het algemeen weinig of niet aan wetenschappelijke ergonomische normen. KULeuven-onderzoekers ondervonden dat toen ze er zelf op gingen zitten. «Aangepast schoolmeubilair is nochtans van belang», vinden de onderzoekers, «want langdurig zitten in een foutelichaamshouding op jeugdige leeftijd kan later rugklachten veroorzaken.» Vermoedelijk is de situatie in de andere Vlaamse provincies niet anders. De studie kwam er in opdracht van de provincie Vlaams-Brabant. Artsen onderzochten het zitmeubilair in 1836 klassen. Ze zagen onder meer dat de kinderen vaak niet met de voeten aan de grond kunnen komen, terwijl een goede voetsteun zeer belangrijk is. Het valt ook op dat men de instelling van tafel en stoel weinig kan aanpassen aan de grootte van de kinderen. Zo zijn rugleuningen bijna nergens instelbaar. In de brochure die de provincie nu uitgeeft, vraagt men de leerkrachten erop te letten dat de zitting van de stoel niet tegen de knieholte aandrukt. Een goede rugleuning moet net boven de broeksriem (het geslacht van de zitter is niet gepreciseerd) steun bieden. De hoogte van de tafel dient ongeveer drie à vijf centimeter boven de ellebogen uit te komen. Schrijven doen kinderen het best op een horizontaal tafelblad, lezen op een schuin.

Rugklachten van onaangepast zitmeubilair op school.

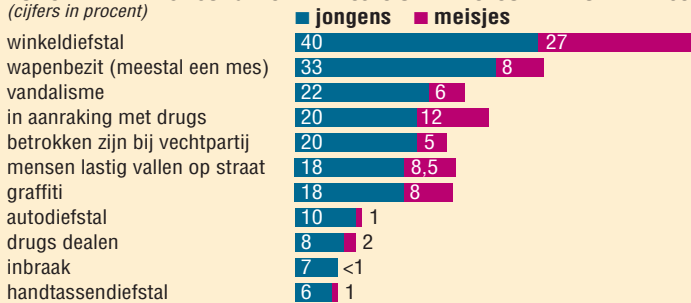

Met een mes op zak

In de grootstad Brussel zijn kinderen van migranten niet crimineleler dan Belgische jongeren. Dat is het besluit van een grootschalig onderzoek, 'Verstedelijking, Sociale Uitsluiting en Straatcriminaliteit', van de KULeuven. De onderzoekers ondervroegen 4700 Brusselse scholieren, van wie zowat de helft niet van Belgische afkomst is. Ze analyseerden ook de processen-verbaal op het Brusselse jeugdparquet. Migrantjongeren plegen evenveel delicten als autochtonen, maar ze worden voor dezelfde feiten vaker aangehouden. Zo blijkt uit de cijfers van het parquet dat allochtone jongeren amper drugs dealen, maar wel tienmaal meer vervolgd worden dan autochtone leeftijdgenoten.

Eén mannelijke scholier (secundair onderwijs) op tien beweert al ooit een auto gestolen te hebben. Maar die uitspraken moeten we relativeren. Een jongen van zeventien die even zonder medeweten van zijn ouders met de gezinswagen een *joyride* maakt, beweert misschien dat hij de auto stal.

HOE CRIMINEEL ZIJN JONGENS EN MEISJES UIT HET SECUNDAIR ONDERWIJS? (cijfers in procent)

Bedrijven drukken op de F1-toets

Drieëntwintig bedrijven willen hun informatici tijdelijk een halve of een volle dag per week naar de scholen sturen om jongeren te onderwijzen in informatie- en communicatietechnologie (ICT). Zo hopen de ondernemingen een uitweg te vinden voor het tekort aan informatici. Volgens schattingen heeft Vlaanderen ten minste drie keer zo veel informaticaspecialisten nodig dan er nu afstuderen. Volgens de sectorfederatie van de metaalverwerkende nijverheid, Fabrimetal, hebben we jaarlijks zowat vierduizend nieuwe experts in ICT nodig. Maar er studeren jaarlijks in het secundair, hoger en universitair onderwijs slechts iets meer dan duizend nieuwe experts af. Bedrijven pitsen daardoor bekwame informatici van elkaar af. Wie gaat anders bijvoorbeeld de website van een firma installeren? Volgens internationale onderzoek dragen telecommunicatiebedrijven, softwareproducenten, computerfabrikanten, internetbedrijven en zo meer aanzienlijk bij tot de economische groei. Daardoor zou de sector goed zijn voor een kwart van alle nieuwe jobs.

De Belgische Vereniging van Banken, de federatie van de financiële sector en toplui van een twintigtal grote bedrijven drukken op de F1-toets. Ze willen dat meer jongeren - ook meisjes - worden aangemoedigd om een opleiding ICT te volgen. Om ze te lijmen voor het computerscherm komt in honderd Vlaamse gemeenten een *roadshow* om de mentaliteit van de massa tegenover ICT te veranderen. Er schort ook iets aan de opleiding, beweert de bedrijfswereld. Vooral in de graduaatstudie loopt iets mis. Meer dan de helft van de studenten stopt na het eerste semester omdat wiskunde een te zware toets krijgt, zegt Fabrimetal. Er rijzen vragen over de manier waarop wiskunde wordt onderwezen. Misschien kan dat boeiender. Bij de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) wacht men eerst af of de bedrijven hun belofte wel zullen waarmaken. Als er zich een schaarste op de arbeidsmarkt voordoet, kunnen de bedrijven het best zelf meer middelen vrijmaken voor de opleiding van jonge mensen, vindt men daar. De Vlaamse Hogescholenraad (Vlhora) is van mening dat het bedrijfsleven, samen met het hoger onderwijs, mee moet zoeken aan structurele oplossingen en niet telkens alarmkreten moet laten horen als er een onevenwicht is op de arbeidsmarkt. De Vlhora benadrukt dat hij de voorbije jaren nooit door het bedrijfsleven is aangesproken om te overleggen of plannen te maken om de instroom te verbeteren van studenten (en eventueel de kwaliteit) van de informaticaopleidingen aan de hogescholen.

Niets gemist?

■ De Tongerse onderwijs-schepen wil dat in Vlaanderen vroeger gestart wordt met lessen **Frans**. Nu kan dat pas vanaf de vijfde klas (in het Brusselse vanaf de derde klas). De schepen vindt dat rijkelijk laat. In het Waalse schooltje van Oupeye krijgen kleuters al enkele uren Nederlands per week. Dit schooltje is dan ook een proefveld van de vereniging Prolingua van de ééntalige gravin Tessa de Broqueville. Zij zet zich al jaren in voor tweetalig onderwijs.

■ In vergelijking met het vorige school- en academiejaar ligt het aantal toegekende **studietoelagen** hoger voor zowel het secundair onderwijs (18.183 tegenover 17.420) als het hoger onderwijs (51.890 tegenover 48.778). De gemiddelde toelage daarentegen ligt iets lager dan vorig jaar. Voor het hoger onderwijs bedraagt het gemiddelde per toelage 47.730 frank (47.758 frank in 1998). Voor het secundair onderwijs is dat 6069 frank (6194 frank) in 1998).

■ Afgestudeerde licentiaten die voor onderwijs kiezen zouden via een systeem van **ingroebanen** meteen én betaald aan de slag kunnen. Gedurende enkele uren per week kunnen ze lesvrij gemaakt worden voor hun opleiding en begeleiding. Dat stelt de VUBrussel voor om tegemoet te komen aan het leraarstekort in het secundair onderwijs.

■ De **onderwijsvakbonden** reageren negatief op het plan van de onderwijsminister om de afgevaardigden van de bonden en de onderwijskoepels in de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) te vervangen door rechtstreeks verkozen vertegenwoordigers van leerkrachten en directies. Nu vertegenwoordigen in de Vlor *topmensen* van de onderwijskoepels en de vakbonden schoolbesturen en leerkrachten. Die hebben ook zitting in het Vlaams Onderhandelingscomité, waar men personeelsaangelegenheden bespreekt. De minister wil overlappingsen vermijden en meer contact hebben met mensen die in de praktijk staan.

■ Overuren zullen **beter betaald** worden, gepensioneerde leerkrachten kunnen tijdelijk weer voor de klas staan en er komt een vervangingspool voor jonge leerkrachten. De Vlaamse regering keurde het ontwerp van decreet goed.

Discipline is van minder belang

SCHOOLKEUZE

Ouders kiezen vrij intuïtief een school voor hun kinderen. Ze hebben wel een uitgesproken voorkeur voor een school, maar ze hebben doorgaans amper informatie over de andere. Zeker voor het lager onderwijs. Toch moeten de kinderen er zich goed voelen. Een keuzemotief voor de secundaire school is leren samenwerken en elkaar respecteren. Maar er spelen nog andere motieven mee. Houdt uw school er rekening mee?

Hoe kiezen ouders een school? Onderzoekers hebben het over een *drie-motieven-model*. Die motieven zijn de veronderstelde kwaliteit en de afstand en/of bereikbaarheid tussen thuis en school. Ook de levensbeschouwing van de ouders bepaalt mee de keuze. Ouders wegen eventueel ingewonnen informatie weinig welbewust af. Dat hun kind al op dezelfde locatie naar de kleuterschool ging, speelt bijvoorbeeld bij 44 procent van de ouders een sterke rol bij de keuze van een lagere school.

Competente directie

Toch proberen ouders uit schoolkenmerken de kwaliteit van een basis- of secundaire school af te leiden. Voor het lager onderwijs associëren ouders kwaliteit met een kindgericht en zorgzaam opvoedingsklimaat. Daarin moeten de kinderen zich goed voelen. Leren samenwerken en respectvol omgaan met elkaar krijgen de voorkeur op leerstofgerichte activiteiten. Ruim de helft van de ouders (57 %) zegt dat het opvoedingsklimaat de doorslag geeft bij de schoolkeuze. Een *goede discipline* en *grote nadruk op leren lezen, schrijven en rekenen* hebben een veel minder grote impact. Bij minder dan 40 procent speelt dit een sterke of zeer sterke rol bij de schoolkeuze. Opvallend koppelen ouders een kleine school niet meteen aan kwaliteit. Ze hechten wel veel belang aan een competente directie en aan het aanbod van volledig lager onderwijs van de eerste tot en met de zesde klas.

Naam en faam

Voor het secundair onderwijs zoekt meer dan 70 procent van de ouders een school die de leerlingen goed voorbereidt op een hogere studie. Dit motief weegt nog zwaarder door bij ouders met een hoog opleidingsniveau (81 %). Bij ouders met een laag opleidingsniveau is dit 54 procent. Een secundaire school moet de leerlingen ook sociale vorming geven. Meer dan de helft van de ouders houdt bovendien rekening met de naam en faam die een school in de publieke opinie heeft. Daarnaast verwachten ze dat de school aandacht heeft voor leerlingen met problemen en dat hun kind er een waardevol diploma kan behalen. *Waardevol* moeten we hier begrijpen in de context van de arbeidsmarktwaarde. Dit alles moet worden ondersteund door een degelijk bestuur van de school en een goed leerkrachtenteam. Andere schoolkenmerken die ouders bij het beoordelen van de kwaliteit van een school in beschouwing nemen (in afdalende volgorde van belangrijkheid): de infrastructuur, het aantal spijbelaars, creatieve vorming, discipline, extrascolaire activiteiten, de veiligheid op school, de inspraakmogelijkheden voor ouders en het studieaanbod. De samenstelling van de leerlingenpopulatie, de mogelijkheid om warm te eten op school, voor- en naschoolse opvang en bijkomende kosten zijn motieven waar heel weinig ouders rekening mee houden in het secundair onderwijs. Deze praktische motieven spelen voor het lager onderwijs meer mee, vooral bij lager geschoolde ouders.

Net

Het onderwijsnet komt voor het secundair onderwijs op de tweede en voor het lager onderwijs op de derde plaats. Voor het secundair onderwijs gaat meer dan 60 procent van de ouders bewust op zoek naar een school van een welbepaald onderwijsnet. Voor het lager onderwijs stelt 38 procent dat het onderwijsnet een sterke tot zeer sterke rol speelt bij de schoolkeuze. Over het algemeen blijkt het onderwijsnet een grotere rol te spelen bij ouders die kiezen voor het vrij (katholiek) onderwijs. In hoeverre de voorkeur voor een bepaald onderwijsnet met *levensbeschouwing*, dan wel met veronderstelde kwaliteit te maken heeft, is niet duidelijk. De voorkeur voor een onderwijsnet hangt in elk geval samen met de levensbeschouwing van de ouders. 85 procent van de praktiserend-katholieke ouders vindt het belangrijk dat hun kind naar een vrije (katholieke) secundaire school gaat. Bij niet-praktiserende ouders is dit voor 53 procent een vereiste en bij ouders die zichzelf twijfelend christelijk noemen, is dit 26 procent. Ongeveer 40 procent van de vrijzinnige en van de niet-gelovige ouders preferereert een gemeenschapsschool. De overige ouders hebben een minder uitgesproken voorkeur voor een bepaald onderwijsnet. Voor het lager onderwijs is de samenhang tussen levensbeschouwing en voorkeur voor een onderwijsnet minder sterk.

Twee kilometer

De helft van de ouders houdt bij de keuze van een secundaire school rekening met de afstand en/of bereikbaarheid. Bijna alle ouders zoeken een school binnen een straal van 15 kilometer van hun woonplaats. Hierbinnen is de verplaatsing van huis naar school in hun ogen haalbaar. Een ruime helft van hen verkiest zelfs een school op maximum 5 kilometer van hun huis. Voor het lager onderwijs zegt 38 procent van de ouders uitdrukkelijk dat de afstand een sterke tot zeer sterke rol speelt bij de schoolkeuze. De onderzoekers stellen vast dat twee derde van de kinderen op ten hoogste 2 kilometer van huis school loopt en bijna drie kwart op ten hoogste 3 kilometer. ■

- *Voor elk wat wils: Schoolkeuze in basis- en secundair onderwijs* (Douterlungne, Creten, Verhaeghe, Cossey, Vanobbergen, De Vos).

- *De volledige gegevens over het schoolkeuzeproces van ouders en leerlingen en nog veel meer vindt u in de Vlaamse onderwijsindicatoren in internationaal perspectief - editie 1999 - departement Onderwijs - Deze publicatie van de afdeling Begroting en Gegevensbeheer bundelt een dertigtal onderwijsindicatoren over het Vlaams onderwijssysteem. Vorig jaar kwam de eerste editie van deze serie uit. Nu verscheen pas een beperktere versie met een update van indicatoren maar ook met een aantal nieuwe. De link naar het onderwijsbeleid is sterker gemaakt. De publicatie kan met haar aandacht voor onder meer de werkomstandigheden van leerkrachten (macroniveau) ook voor directies (mesoniveau) en individuele leerkrachten (microniveau) interessant zijn. Deze jongste editie kan u verkrijgen op de Afdeling Informatie en Documentatie - cel Publicaties - Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel - tel 02-553 66 53 - fax 02-553 66 54 - publicaties.onderwijs@ond.vlaanderen.be of stort 350 frank op rekeningnummer 091-2203006-68 van AID met vermelding van codenummer 207.99.*

Brussel met Klasse

Een van de negen cultuursteden van Europa. Dat is Brussel in 2000. Energiek, kosmopolitisch, pluralistisch... maar tegelijk begrensd door zijn gemeenschappen, door erkende en gemarginaliseerde culturen, door traditionele publiektrekkers en onbekende rijkdom. «Brussel is gefragmenteerd, zowel vanuit stedenbouwkundig als cultureel perspectief... Chaotisch, een tikkeltje surrealistisch», zegt Robert Palmer, de intendant van Brussel 2000. Maar precies daaruit haalt de hoofdstad zijn culturele vitaliteit en veelzijdigheid. Creativiteit krijgt er overal kansen: op straat, op café, in kunsthuisen, muziektempels en galerijen. Het artistieke programma van Brussel 2000 omvat 300 projecten en evenementen. Maar ook daarbuiten toont de stad zich in al haar gedaanten en verschijningen. Voor de leerkracht is dit hét moment om samen met zijn leerlingen de hoofdstad te ontdoen van clichés en vooroordelen. U mag met 1499 collega's komen uitpluizen hoe dat in zijn werk gaat. Vijf dagen lang stelt Brussel zich aan u voor, exclusief en gratis. Neemt u alvast uw agenda?

Grootstad met Klasse

A

U een compleet overzicht geven van wat Brussel op cultureel-educatief vlak te bieden heeft, is onbegonnen werk. Bij een bezoek aan de hoofdstad kan u zich altijd opmaken voor een smeltkroes van nieuwe creatieve initiatieven, gevestigde waarden en educatieve ideeën. *Brussel, grootstad met Klasse* wordt dan ook anders dan u gewoon bent. Voor één keer geen massale samenkomst in één museum, theater of cultureel centrum, wel massaal afzakken naar meer dan veertig verschillende locaties in de grootstad. U gaat op geleid bezoek naar een museum, huis, centrum of parlement. U maakt ook een geleide themawandeling door Brussel. Telkens een exclusief programma in groepen van 15 tot maximum 30 personen. U zal het niet echt merken, maar Brussel zal krioe-len van de leerkrachten. Dat is ook de sfeer en teneur van Brussel 2000: waar de megamanifestatie baan ruimt voor veelheid, verscheidenheid en gezelligheid. Deze actie biedt bovendien voorproefjes van wat u met uw leerlingen kan beleven.

MET KLASSE NAAR BRUSSEL

µ *Brussel met Klasse wil ik niet missen. Stuur mij een uitnodiging voor (omcirkel wat past) 1 / 2 personen. Mijn voorkeur gaat uit naar (vul telkens een datum en cijfercombinatie in):*

Datum: module:

Datum: module:

Datum: module:

Naam:

Volledig adres:

.....

School:

Onderwijsniveau (omcirkel wat past):
kleuter / lager / secundair / hoger

Stamboeknummer of nummer studentenkaart:

Als ik uitgenodigd word, kom ik ook.

Stuur deze originele bon volledig ingevuld en vóór 15 februari naar de Vlaamse Gemeenschapscommissie – Brussel met Klasse - Technoliestraat 1 – 1082 Sint-Agatha-Berchem. Niét faxen a.u.b. Als u bij de gelukkigen bent, ontvangt u een brief die geldt als persoonlijke uitnodiging en die alle praktische informatie bevat. De organisatoren rekenen er dan wel op dat u effectief komt. Lukt dat in extremis niet, geef hen dan een seintje, zodat zij uw plaats kunnen doorgeven aan een collega op de wachtlijst.

Op 7 en 9 maart, 11 en 13 april, en 7 mei kunnen 1500 leerkrachten aan Brussel met Klasse deelnemen. Dit is géén actie voor het gezin, maar u bent van harte welkom met collega of partner. Dat geeft drieduizend mensen met Klasse in Brussel. Tijdens uw dag in de hoofdstad neemt u deel aan twee activiteiten: één geleid bezoek aan een museum, huis, parlement én één themawandeling. De gidsen en informatie voor klasbezoeken werden al gereserveerd. Natuurlijk krijgt u ook een overzicht van andere educatieve mogelijkheden die Brussel rijk is. Lees verder wat er op het menu staat, welk gerecht u kiest en hoe u bestelt.

Op verkenning door de stad

22 verrassende themawandelingen door Brussel, georganiseerd door *Brukselbin-nenstebuiten* (1-6), onder de hoede van *Culturama* (7-11), in de handen van *Jeugd en Vrede* (12-14), onder de vleugels van *Korei* (15-17), op initiatief van vzw *De Stadskrant - Contact en Cultuurcentrum* (18-21) en met de groeten van *Scharlaeken* (22). Stip alvast uw favorieten aan.

1. Sollen met Marollen: over leven in de marge, buurtwerk en inspraak, sociale woningbouw en stadsvernieuwing, straat- en pleininrichting. Start aan het Justitiepa-leis.

2. Water als slagader: over de plaats van water in de stad, hoe dit het wonen en werken in de stad beïnvloedt. Met De Zen-e in een van de hoofdrollen.

3. Vergeten hoek: over de herontdekking van een vergeten 19de-eeuwse industriebuurt. Van Bloemenhof over Papen-vest tot Anneessensbuurt.

4. Stad in beweging: de verbluffende verjongingskuur in de Brusselse binnenstad. Te beginnen bij Hotel Central, over Kladaradatsch en Ancienne Belgique tot De Markten.

5. Mannen van den overkant: een confronterende wandeling door een 19de-eeuwse industriebuurt langs het Kanaal, *Petit Manchester*, waar Vlaamse en Waalse migranten gin-gen en Marokkaanse en Oost-Europese migranten kwamen.

6. Van Bourgondië tot Europa: door de bovenstad en de Leopoldwijk, over 1000 jaar oude en nieuwe symbolen van politiek-economische macht in Brussel.

7. Kunst in de Metro: kennismaking met het grootste open-luchtmuseum voor moderne kunst. Hoe gevarieerd is het ar-tistische aanbod onder de grond?

8. De oude binnenstad: Tussen Beurs, Begijnhof en Goriks-hallen. Centraal staan de groei en veranderingen van de 10de tot de 20ste eeuw.

9. De tijd van keizer Karel: Eerst het Brussel van de Spaanse tijd, het paleis op de Coudenberg en de woning van edelen als Egmont, Ravenstein en Van Cleef. Vervolgens van de Zavel over de Grote Markt naar de Zennearmen.

10. Brussel literair bekeken: in de voetsporen van schrijvers en de stoutmoedige pen van Karel van de Woestijne.

11. Rond het Hortamuseum: een exploratie van de bakermat van de Art Nouveau. Architectuur van Henry Van de Velde, Horta, Hankar en Brunfaut. Met uitstappen naar de technologische vernieuwingen in de 19de eeuw.

12. Multiculturele wandeling: Afrika in Brussel, de Maton-géwijk.

13. Multiculturele wandeling: 'Brisel tov' of de Joodse ge-meenschap in Brussel.

14. Multiculturele wandeling: 'Mediterran Rapsody', over de Arabische wereld in de hoofdstad.

15. Achter waaiers en maskers: Het universum van de 18de-eeuw of Brussel tussen God en rede.

16. Crossing Dansaert: Hoe lege pakhuizen kunst- en de-signalerijen werden. Hauteur van de laagstad.

17. Het aroma van het verleden: Het verhaal van eetge-woonten en gastronomie. Wandelen rond de bevoorrading: vroegmarkt, vismarkt, vleeshallen, grasmarkt, kickenmarkt, res-taurants, cafés...

18. Brussel in fa-kruis: Tienertoer in de laagstad met de nadruk op muziek in de stad: muziektempels, instrumenten-winkels en vinylplaten.

19. Kadeekestoer: 'Tussen Manneke en Jeanneke' of de laag-stad gezien door kinderogen.

20. Kadeekestoer: 'Striptocht' - Strippevels in de stad leiden naar het stripmuseum.

21. De trekkersboot: met de boot het kanaal op. Tijdens de vaarklassen, een rondvaart van een week met leerlingen en goed als alternatief voor bos- of zeeklas, is Brussel één van de stopplaatsen.

22. Stadsrally: U volgt een uitgeschreven parcours en lost vragen op. Achteraf confronteert een diavoorstelling u met uw antwoorden.

Op geleid bezoek bij...

Meer dan twintig verschillende musea, huizen, centra en par-lementen doen voor u hun educatief boekje open. In elke locatie wacht u een geleid bezoek. U verneemt voor welk onderwijsniveau het aanbod geldt. Let ook op de datums, want niet elke activiteit vindt op alle vijf dagen plaats.

23. Charliemuseum (secundair en hoger): De Brusselaar Guillaume Vogels was een van de markante figuren van de Belgische schilderkunst in de 19de eeuw. Overtuig uzelf daar-van in dit door Victor Horta ontworpen herenhuis. De vaste collectie bevat Belgische schilderkunst van eind 19de, begin 20ste eeuw.

24. De Muntenschouwburg (alle onderwijsniveaus): 300 jaar bestaat de Munt en dus bent u welkom op een grote tentoon-stelling over de opera, met als invalshoek thema's en emoties van dit genre.

25. Belgisch Centrum van het Beeldverhaal (basis en secun-dair): Stripwerk van meer dan 650 tekenaars in de vaste collectie. Specials zijn de retrospectieve Roba (Billie en Bol-lie), 50 jaar Peanuts en het modernisme van Franquin (Guus Flater). De stripbib is een van de grootste ter wereld met een verzameling van meer dan 40.000 titels.

26. Joods museum (secundair): Dit museum deelt met een synagoge een 19de-eeuws herenhuis in hartje Brussel. De tentoonstelling *Schatten uit het Joodse Leven* belicht de kunst en geschiedenis van het jodendom (in België).

27. Het Kindermuseum (lager): Een tram besturen, op een vlot varen, brandweerman spelen, een Japanse tuin aanleg-gen, deeg kneden, over angst en emotie praten... Thema's uit het dagelijkse leven geven kinderen de kans zichzelf, mensen en hun omgeving beter te leren kennen. Interactiever kan het haast niet.

28. Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen (basis en secundair): Toonkasten, diorama's en multimedia illustreren de rijkdom van het dierlijk leven op aarde, van de prehisto-

rie tot nu. Op 13 april en 7 mei kan u bovendien de tentoonstelling *Kleurig Brussel* meepikken.

29. Filmmuseum (van 9 tot 99): De geschiedenis van de film in woord en veel beeld: van het Chinees schaduwspel tot de camera's van Lumière. U kan ze zelf doen werken. U krijgt een rondleiding en een vertoning van een stille korffilm, live begeleid door een pianist.

30. Album (derde graad lager, secundair): Album is een ontdekkingsruimte waarin geen onderwerp te veel is. Het accent ligt op zelf spelenderwijs zoeken. Via de tentoonstelling *Zig Zag Europa* loopt u in de voetsporen van Julius Caesar, Karel de Grote, Leonardo da Vinci, Mozart, The Beatles... Een echte tijdreis.

31. Koninklijke Musea voor Schone Kunsten (derde graad lager, secundair en hoger): Een rondleiding met overzicht van het educatieve aanbod. Oude en moderne kunst of twee musea in één.

32. Hotel Errera (secundair): Sinds 1998 is dit fraaie klassicistische gebouw het Huis van de Vlaamse Gemeenschap, ambtswoning en ontvangstruimte van de Vlaamse regering. U krijgt alvast een blik achter de voorgevel.

33. Paleis voor Schone Kunsten (lager en secundair): De tentoonstelling *Borderline* stelt traditioneel Berbertextiel uit Marokko en Tunesië voor naast hedendaags beeldend werk. Een vernieuwende kijk op een traditionele Maghreb vrouwen-gemeenschap, op abstracte en vrouwelijke kunst.

34. Scientastic museum (6-15-jarigen): Vlieg met een spiegel, word een fakir, voel de relativiteit van beweging in een vreemde lift, observeer een regenboog... 80 interactieve en leerrijke proeven over de wereld van de wetenschap onder de noemer 5 zintuigen voor 1001 verrassingen.

35. ABC (lager onderwijs): ABC (Art basics for children) is een mobiel, interactief en multimediaal kindermuseum of bibliotheek. Kinderen op een aangename manier vertrouwd maken met kunst is het motto. De cirkel van Stonehenge nabouwen, landschapsarchitect worden in een zandbak enz. Met veel educatief materiaal.

36. Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (secundair): Op 7 mei bezoek aan de tentoonstellingen *Waar de Romeinen ook kwamen* (Rome + Gallo-Romeinen) en *Sporen die spreken* (prehistorie). Speciaal voor TSO is er op 7 maart de tentoonstelling *Geweven Schoonheid* (textiel en kostuum).

37. Archief en Museum van het Vlaamse Leven te Brussel (secundair): Feesten zit de Brusselaar in het bloed. U vindt er de wortels van in de 14de eeuw. De tentoonstelling Brussel in feest belicht er twee: de elitaire Ommegang en de volkse Meiboomplanting. De permanente tentoonstelling belicht het Vlaamse verenigingsleven van de laatste twee eeuwen. U kan hier ook de bibliotheek en het archief raadplegen.

38. Belgisch Museum van de Vijmetselarij (laatste graad secundair, hoger): exploreer het kronkelig universum van de vijmetselarij. Uw hulpmiddelen: een dubbel parcours van vitrines met symbolische voorwerpen en borden die de persoonlijke reflectie bevorderen.

39. Erasmushuis (secundair): woonhuis van de humanist Desiderius Erasmus. Maak kennis met de nieuwe filosofische tuin, de kruidentuin, de permanente collectie met kunstwerken van onder meer Dürer, Holbein, Metsys en Bosch.

40. Jeugd en Stad: Een stadslabo als uitvalsbasis voor verkenning en verruiming. De Rockfabriek, een avonturenzaal, jeugdateliers, straathoekwerk. Een verblijf- en vormingscentrum voor de jeugd, gebouwd door jongeren in opleiding en ingericht door jonge kunstenaars.

41. Vlaams parlement: Een fraai, met veel glas gerenoveerd gebouw vlakbij de Wetstraat is het kloppend bestuurshart van Vlaanderen. Hoe dat werkt? Een rondleiding door werking en structuur leidt u tot bij het spreekgestoelte van de *glazen schelp*.

42. Brussels parlement: Het Brussels Gewest heeft een eigen bestuur met een eigen gezicht. Hoe wordt het soms onbestuurbaar genoemde Brussel gerund? Een blik in de keuken.

43. Federaal parlement: Het Paleis der Natie in de Wetstraat, of Kamer en Senaat in al hun grandeur. Hoe de democratie in ons land functioneert, is een van de onderwerpen tijdens uw geleid bezoek.

Waarom kan u deelnemen?

Deze actie loopt op vijf verschillende dagen: 7 en 9 maart, 11 en 13 april, en 7 mei. Dat wordt alvast uw eerste keuze. De organisatoren kozen bewust voor variatie en kleinschaligheid. Aan elke activiteit nemen maximum 30 leerkrachten deel. Toch is dit een actie voor 1500 leerkrachten. Concreet wil dit zeggen dat u tijdens uw dag in Brussel aan twee activiteiten kan deelnemen, een wandeling en een bezoek. U kiest daarvoor uit een twintigtal modules. Een module bestaat uit een morgen- en namiddagactiviteit en is altijd een combinatie van een bezoek en een themawandeling, in de meeste gevallen met gids. De start- en einduren zijn niet overal dezelfde, maar grosso modo bent u van 10 tot 12 en van 14 tot 16 uur op pad. De middagpauze vult u zelf in. Brussel biedt daar tal van mogelijkheden voor. U krijgt ook een infomap om ideeën op te doen.

Hoe schrijft u in?

Het is een beetje puzzelen, maar dat heeft alles te maken met het rijke aanbod. Volgt u even de instructies?

U hebt al gemerkt dat elke activiteit een eigen nummer kreeg (zie de beschrijving van bezoeken en wandelingen hierboven). In onderstaand rooster vindt u deze nummers terug. Elk vakje van het rooster bevat twee cijfers, een module van twee activiteiten. Voorbeeld: Onder dinsdag 7 maart in het zesde vakje vindt u de combinatie 20 – 40. Deze combinatie houdt in dat u 's morgens de *Striptocht* kan maken (nr. 20 bij de verkenningstochten) en na de middag *Jeugd en Stad* bezoekt (nr. 40 bij de bezoeken). Nog op dinsdag 7 maart vindt u onderaan de combinatie 27 – 20. Deze combinatie houdt in dat u 's morgens met het *Kindermuseum* kennismakt en na de middag de *Striptocht* maakt.

Bestudeer het rooster en omcirkel voor uzelf **drie modules** die u zou willen volgen. De beschrijvingen van de activiteiten helpen u daarbij. Er zijn géén andere combinaties mogelijk dan die in het rooster. U kan drie modules op één en dezelfde dag aanduiden of uw keuze spreiden over meerdere dagen. Noteer vervolgens deze datum en uw favoriete cijfercombinaties op de bon, die u volledig ingevuld opstuurt naar de organisatoren. Uit uw drie voorkeuren pikken zij er één uit. Via een persoonlijke brief verneemt u uw programma, samen met alle praktische informatie over tijdstip en plaats van afspraak.

Info: Martine Lietaert - Vlaamse Gemeenschapscommissie - Brussel met Klasse - Technologiestraat 1 - 1082 Sint-Agatha-Berchem - tel 02-482 05 20 - fax 02-482 00 82. Wil u nu al weten wat Brussel 2000 in petto heeft, surf dan naar www.brussels2000.org. Deze website toont u onder meer het hele programma.

di. 7 maart	do. 9 maart	di. 11 april	do. 13 april	zo. 7 mei
18 – 41	19 – 25	21 – 29	19 – 35	19 – 35
12 – 42	21 – 30	20 – 35	20 – 31	20 – 36
14 – 39	20 – 33	19 – 33	20 – 29	18 – 30
13 – 36	8 – 31	18 – 25	21 – 33	13 – 42
21 – 25	8 – 26	22 – 31	13 – 30	12 – 25
20 – 40	13 – 39	22 – 26	12 – 26	14 – 33
19 – 29	14 – 41	13 – 41	12 – 37	22 – 39
8 – 26	12 – 38	12 – 40	14 – 25	10 – 40
15 – 32	18 – 40	14 – 28	18 – 38	4 – 28
1 – 33	3 – 32	5 – 39	22 – 28	16 – 28
16 – 41	22 – 40	9 – 42	9 – 28	36 – 19
33 – 18	23 – 7	28 – 19	1 – 43	30 – 20
24 – 15	30 – 21	27 – 20	30 – 19	35 – 13
39 – 13	34 – 20	35 – 21	28 – 21	34 – 12
36 – 12	40 – 19	43 – 14	28 – 20	42 – 14
25 – 7	41 – 12	28 – 12	24 – 18	39 – 18
34 – 21	29 – 14	25 – 13	43 – 13	33 – 22
40 – 14	39 – 13	42 – 18	37 – 14	29 – 11
42 – 2	33 – 18	29 – 22	23 – 14	40 – 6
27 – 20	34 – 22	37 – 17	32 – 12	24 – 16
29 – 19	24 – 4	23 – 6	43 – 22	
31 – 16	31 – 4	24 – 7	34 – 2	
	32 – 16		40 – 7	

Gevonden voorwerpen S

Gevonden Voorwerpen is een nieuw poëzieproject voor de derde en vierde graad secundair met als onderwerp **de stationsbuurten uit de grootstad**. Negen klasgroepen uit verschillende scholen gespreid over Vlaanderen verkennen samen met negen bekende Vlaamse en Nederlandse dichters, onder wie *Luuk Gruwez, Miriam Van Hee, Koen Stassijns, Erik Spinoy, Eddy Van Vliet...* de stationsbuurten in Brussel en gaan met de dichters in de school aan de slag om hun indrukken poëtisch te verwerken. Dit poëzieproject loopt tussen 15 maart en 30 april. De resultaten worden op grote posters gedrukt en in de Brusselse stations en de deelnemende scholen verspreid. De leerlingen krijgen een uitnodiging om samen met de dichters hun werk voor een ruim publiek voor te stellen tijdens de derde editie van *Het Groot Beschrijf* op zondag 30 april in Brussel. Tot slot volgt in oktober 2000 een boekuitgave (10.000 exemplaren) met het resultaat van dit project. Negen klasgroepen uit de derde en vierde graad secundair onderwijs kunnen aan dit project deelnemen. Stuur vóór 15 februari een brief of kaart (naam, adres, telefoonnummer en school vermelden) naar *Het beschrijf - Adolphe Maxlaan 55 bus 3 - 1000 Brussel - beschrijf@skynet.be*. Leg uit waarom u met uw leerlingen wil deelnemen. De geselecteerde scholen krijgen vóór 1 maart een bevestiging en het projectdossier.

Ho'bo S

Ho'bo is een muzisch belevingsproject voor **lectoren uit de lerarenopleidingen** én (vanaf dit jaar) voor **laatstejaarsstudenten in de lerarenopleiding**. Het project, een samenwerking tussen *Canon* en *Kunst in Zicht*, bewandelt twee wegen. Op vrijdag 24 maart is er een studiedag voor lectoren. Het Zuiderpershuis vormt de uitvalsbasis voor een kunstzinnig bezoek aan MuHKA, KMSKA, Museum voor Fotografie en Theater de Vrije Val. Een professionele docentploeg toont u **de stad zelf als muzisch werkerrein**. De verwerking gebeurt in verschillende workshops op locaties die zeker inspirerend zullen werken voor uw eigen onderwijspraktijk.

Het aantal deelnemers is beperkt, dus zeker vóór 7 maart inschrijven. U stuurt gewoon een briefkaart met uw naam, adres, telefoonnummer en naam, adres en telefoonnummer van uw school naar Kunst in Zicht - Warandestraat 42 - 2300 Turnhout. U krijgt nog een programma toegestuurd. Meer informatie krijgt u op tel 014-47 21 56.

In een tweede fase organiseert *Ho'bo* tussen 25 september en 15 oktober in verschillende Vlaamse steden een reeks **belevingsdagen voor laatstejaarsstudenten lerarenopleiding en hun lectoren**. U gaat, onder begeleiding van dezelfde docentploeg, drie dagen op pad met uw studenten, op zoek naar wat een stad te bieden heeft aan muzische en kunstzinnige impulsen. Alle aangereikte werkvormen krijgen een vertaling naar de toekomstige doelgroepen (leerlingen van kleuter-, basis- en secundair onderwijs).

Leerkrachtendag Berbercultuur S

Van 25 februari tot 21 mei loopt in het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel de tentoonstelling **Borderline** (zie ook p. 29 in deze Klasse). Traditioneel Berbertextiel uit Marokko en Tunesië naast hedendaagse kunstwerken van Bracha Lichtenberg-Etinger bieden een vernieuwende kijk op de Maghreb vrouwengemeenschap én op abstracte kunst. Is de westerse abstracte kunst wel zo origineel als doorgaans wordt aangenomen? De vormgeving door architect Zaha Hadid maakt deze boeiende tentoonstelling compleet.

De educatieve dienst van het Paleis voor Schone Kunsten organiseert op woensdag 1 maart, van 10 tot 18 uur, een open-deurdag voor leerkrachten. Op vertoon van een schoolattest kan u de tentoonstelling gratis bezoeken. Om 14 u. kan u desgewenst deelnemen aan een geleid bezoek (prijs: 100 fr.). Twintig leerkrachten krijgen een gratis ticket voor deze rondleiding. Gewoon even bellen naar Canon - tel 02-553 96 63.

Meer info over tentoonstelling en de opendeurdag bij Paleis voor Schone Kunsten - Vereniging voor Tentoonstellingen - Educatieve Dienst - Koningsstraat 10 - 1000 Brussel - tel 02-507 84 62 - fax 02-511 05 89

Hoe bereikt u Canon?

Canon Cultuurcel - Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel - Ema Schelstraete, Luc Nijs en Jan Staes - tel 02-553 96 65 tot 67 - fax 02-553 96 75 - ema.schelstraete@ond.vlaanderen.be - luc.nijs@ond.vlaanderen.be - jan.staes@ond.vlaanderen.be

Herken-en-zoek S

Hoe goed kunnen uw leerlingen zoeken? En hoe goed kunnen uw internetbollenbozen nog met een papieren naslagwerk overweg? De nieuwe **Internet Masters Trophy** voor leerlingen van het secundair onderwijs wil de meest complete infozoekers vinden. Internet is het platform voor de hele wedstrijd, maar alle antwoorden zijn ook in minder virtuele informatiebronnen te vinden, in de bibliotheek bijvoorbeeld. Op die manier willen de organisatoren leerlingen kritisch(er) leren staan tegenover informatie op internet. De voorronde duurt drie weken en start op 7 februari. Elke week krijgt u een andere opdracht. Het concept: u bestudeert montages van beeld- en/of geluidsfragmenten, noteert wat ze met elkaar gemeen hebben en beantwoordt een vraag over dat gemeenschappelijke deel. Hoe sneller u het antwoord op die vraag hebt gevonden en doorgemaaild, hoe hoger uw score. De 15 beste scholen spelen een extra week voor de prijzenpot (ca. 400.000 fr. aan softwarepakketten, woordenboeken, cd-roms, gratis abonnementen op het internettijdschrift *Click*). Het thema van de opdracht is algemene kennis. In maart start ook de **Internet Masters Trophy voor hogeschool- en universiteitsstudenten**. Daar ligt de focus op efficiënt zoeken via internet met elke dag een nieuwe opdracht. Aan de laatste *Internet Masters Trophy* deden 430 teams mee uit 155 scholen. Wil u alvast beginnen te trainen, dan surft u naar de website voor een zoekcursus. U vindt er ook alle bijkomende informatie, inclusief uitslagen en standen van de voorbije wedstrijden.

Meer informatie en inschrijvingen: www.i-academie.be/imt

Op vakantie met het onderwijs A

Alle leerplichtige kinderen uit alle onderwijsnetten, in het bijzonder de kinderen van de personeelsleden van de Vlaamse Gemeenschap, kunnen mee op vakantie met het departement Onderwijs. Vzw VAK.O (Vakantiecentra Onderwijs) stelt opnieuw een hele waaijer voor van **aangename, sportieve en pedagogisch verantwoorde vakantiecentra**. De directeurs van deze centra zijn leerkrachten met een jarenlange pedagogische ervaring in het begeleiden van jongeren. De monitoren die voor de begeleiding van uw kinderen zorgen, hebben interne vormingscursussen gevolgd en zijn allen houder van een attest van de afdeling Jeugdwerk van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De **7-9-jarigen** trekken een hele week naar de Belgische kust (Oostende) of naar de Ardennen (Stoumont). De **10-12-jarigen** kunnen kiezen tussen vakantiecentra aan de Franse kust (Berck) of in het bosrijke Compiègne in de Oise. Zij verblijven veertien dagen in kleinschalig georganiseerde vakantiecentra, waar aandacht is voor elk kind. Infrastructuur, voeding en begeleiding zijn uiteraard aangepast aan de wensen en noden van deze leeftijd.

De vakantiecentra voor **leerlingen secundair onderwijs** bevinden zich allen in Frankrijk, in boeiende streken, ver weg van de drukte van de traditionele vakantiebestemmingen. De centra zijn vertrekpunt voor talrijke exploraties. De activiteiten worden gekozen in gemeenschappelijk overleg. Initiatief en verantwoordelijkheidszinnig worden daarbij verwacht.

De **13-14-jarigen** verblijven in Sarlat (Dordogne), de **15-jarigen** in Embrun (Hautes-Alpes) en de **16-jarigen** in Apt (Vaucluse). De **17-jarigen** trekken traditiegetrouw voor hun laatste «onderwijs»-vakantie naar Six-Fours (aan de Middellandse Zee) voor een sportieve afsluiting van hun VAKO-carrière.

Onderwijs zou onderwijs niet zijn, moesten de leerlingen het nuttige niet aan het aangename kunnen paren. Daarom is er ook al sinds jaren een **taalvakantie Frans in Meulebeke** voor 7-16-jarigen, waar de jongeren sport, computerlessen en lessen Frans kunnen combineren. Voor 11-16-jarigen is er reeds in de paasvakantie een **taalvakantie Frans in Stoumont**.

Verscheidene mutualiteiten en sommige werkgevers verlenen een tussenkomst in de verblijfskosten van kinderen in de vakantiecentra. De personeelsleden van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap die zo'n tegemoetkoming wensen, vragen die aan bij de Sociale Dienst. Ook de personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs kunnen hiervoor een beroep doen op hun Sociale Dienst. Op eenvoudige aanvraag krijgt iedereen een attest dat het vakantieverblijf van zijn kind bevestigd.

Meer info en inlichtingen bij vzw VAK.O - Koning Albert II-laan 15 - Lokaal M.6 - 1210 Brussel - tel 02-553 87 68 - fax 02-553 87 65

Vakanties 2000					
Leeftijd	Nr	Centrum	Data	Aantal dagen	Prijs
Paasvakantie					
11-16	1	Stoumont	16-22/4	7	10.000
Zomervakantie					
7-9	2	Oostende 1	3-9/7	7	5.000
	3	Oostende 2	9-15/7	7	5.000
	4	Stoumont 1	3-9/7	7	5.000
	5	Stoumont 2	9-15/7	7	5.000
	10-12	6	Compiègne	11-25/7	15
7		Berck-Plage	5-19/7	15	13.500
13-14	8	Sarlat	11-27/7	17	19.000
15	9	Embrun	9-25/7	17	19.000
16	10	Apt	9-25/7	17	19.000
17	11	Six-Fours	11-27/7	17	22.000
Leeftijd	Nr	Centrum	Data	Aantal dagen	Enkel sport- sport Computer Frans
7-16	12	Meulebeke 1	2-7/7	6	9.200 11.600 11.600
	13	Meulebeke 2	9-14/7	6	9.200 11.600 11.600
	14	Meulebeke 3	6-11/8	6	9.200 11.600 11.600

Vertellen is een kunst

A

Vorig jaar genoten meer dan 10.000 leerlingen uit 95 Vlaamse scholen van de verhalen, de taal en de beelden van het **Internationaal Vertelfestival** in Alden Biesen. De vijfde editie van dit festival vindt plaats van 16 tot 28 maart. Een internationale groep van twintig professionele vertellers brengt **eigen verhalen, verhalen van andere auteurs of verhalen uit de volkse overlevering**. Er zijn vertellers uit Vlaanderen, Wallonië, Frankrijk, Zuid-Afrika (Engelstalig), Groot-Brittannië, Nederland en Duitsland. Ieder vertelt in zijn/haar moedertaal. Alle genres komen aan bod: reis- en griezelverhalen, sprookjes, levensverhalen, fabels... Uw leerlingen krijgen dus de uitzonderlijke kans om verhalen te horen en zien vertellen door native speakers. Bovendien sluiten de genres die aan bod komen uitstekend aan bij de lesprogramma's talen. Daarom is het **weekprogramma** gericht op jongeren in schoolverband en studenten van het hoger onderwijs. In het Nederlandstalig programma zijn er vertellingen voor alle graden van het basis- en secundair onderwijs. Voor het anderstalig programma richt het festival zich vooral tot de derde graad secundair en het hoger onderwijs. In het **weekend van 25 en 26 maart** zijn ook het «gewone» publiek en gezinnen welkom.

Landcommanderij Alden Biesen – Internationaal Vertelfestival – Guy Tilkin – Kasteelstraat 6 – 3740 Bilzen – tel 089-51 93 58 – fax 089-41 70 33

Voor een glimlach van een kind

A

De **Lydia Chagoll Prijs** – Voor een glimlach van een kind schenkt 200.000 fr. aan een «opmerkelijke actie die een bijdrage levert tot het bevorderen van het respect voor kinderen in de Belgische samenleving en tot de opheffing van elke vorm van discriminatie of onderdrukking jegens kinderen». Tot 29 februari kan u personen, groepen of verenigingen voordragen die actief rond dit thema werken en die het bedrag van de Prijs gebruiken voor de verdere ontwikkeling van het bekroonde initiatief. Hulpverlening op het terrein, artistieke en/of educatieve producties, sensibiliseringscampagnes... een ruime waaier van initiatieven kan in aanmerking komen. Originaliteit van het project, creatieve en innoverende benadering van het thema, multiplicatoreffect en de voorgestelde aanwending van de Prijs zijn de voornaamste criteria die de jury bij de beraadslaging zal hanteren.

Het inschrijvingsformulier kan u aanvragen op het secretariaat, in uitgeprinte vorm of op diskette. U bezorgt het volledig ingevuld ten laatste op 29 februari aan Koning Boudewijnstichting – Secretariaat van het Fonds Lydia Chagoll – Brederoedestraat 21 – 1000 Brussel – tel 02-549 02 58 – fax 02-549 02 89 – fondschagoll@kbs-frb.be.

Consumeren in de 21ste eeuw

S

Leerlingen van 12 tot 16 jaren ontwerpen in groep (minstens vier leerlingen) een **communicatiemedium** (een brochure, een spelletje, een video...) over **consumeren in de 21ste eeuw**. Ze mogen daarbij zelf een thema kiezen dat aansluit bij hun leeftijd en leefwereld. Ze analyseren een gekozen aspect van de consumptieproblematiek en denken na over hoe consumenten zich in hun gedrag bewuster en verantwoordelijker kunnen tonen.

Een jury selecteert de beste inzendingen voor de **Wedstrijd voor de Jonge Consumenten** en kent de prijs toe. De eerste prijs bedraagt 1000 euro, de tweede 800 euro, de derde 600 euro, de anderen krijgen (met een maximum van tien prijzen) 300 euro. De eindwinnaar zal bovendien deelnemen aan een Europese finale, met als eerste prijs een verrassingsreis voor de hele groep (vorig jaar trouwens door een Belgische school gewonnen).

Meer info en inzendingen (ten laatste op 17 maart) bij Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties – dienst Opvoeding Jonge Consumenten – Stefaan Hendrickx – Riddersstraat 18 – 1050 Brussel – tel 02-547 06 44 – fax 02-547 06 01 – wedstrijd@oivo-crioc.org – www.oivo-crioc.org/wedstrijd

Gratis naar de Kathedraal

A

Voor het eerst organiseert de Antwerpse O.-L.-Vrouwekathedraal **lerarendagen**. De kathedraal krijgt immers vaak klas- sen op bezoek. Niet alleen voor het religieuze aspect van het gebouw, maar zo'n bezoek is ook leuk voor de lessen (kunst)geschiedenis, maatschappij, taalverrijking... «Met zijn allen aan hetzelfde zeel trekken» is bijvoorbeeld een uitdrukking die in zo'n eeuwenoude kerk haar ware betekenis weevindt. De architectuur van de grootse gotische kathedraal leent zich uitstekend voor een indrukwekkende ruimtebeleving en de «theatrale» meesterwerken van Rubens nodigen de leerlingen uit om in het schilderij(verhaal) te stappen.

Op zondag 12 en woensdagen 15 en 22 maart kunnen 300 leerkrachten gratis kennismaken met de verschillende educatieve programma's voor het kleuter-, lager en secundair onderwijs. Telkens om 14 u. kan u, eventueel samen met een collega van uw school, deelnemen aan een modelrondeleiding aangepast aan de verschillende leeftijdsgroepen. U krijgt er meteen alle praktische informatie die u nodig hebt voor een klasbezoek. Meteen inschrijven dus met bijgaand bonnetje. U krijgt een bevestiging.

Scholen zijn alle wekdagen welkom in de kathedraal tussen 10 en 17 u. U hoeft zelfs niet te reserveren, tenzij u de begeleiding wenst van een educatief medewerker. Dan reserveert u uw bezoek op tel 03-213 99 40 (Info Kathedraal). Vanaf 12 maart zijn alle educatieve programma's beschikbaar in de winkel van de kathedraal en op bestelling verkrijgbaar op onderstaand adres.

Toerismepastoraal Antwerpen vzw – Heilige-Geeststraat 23 – 2000 Antwerpen – tel 03-226 52 53 – info@topa.be – www.topa.be

Dialogo

B

Kinderen en scheiding en Omgaan met ouders binnen het basisonderwijs zijn twee **nascholingsprogramma's** specifiek bedoeld voor leerkrachten basisonderwijs. Daarnaast presenteert vormingscentrum *Dialogo* vzw een reeks programma's die in eerste instantie bedoeld zijn voor ouders met kinderen in het basisonderwijs, maar ook voor de betrokken leerkrachten interessant kunnen zijn: *Op stap naar het eerste leerjaar*, *Gevoelens bij kleuters*, *Verliesverwerking bij kinderen*, *Televisie kijken en agressie*, *Opvoeden tot verantwoordelijkheid* en ten slotte *Help, ik word puber!*

Meer info vindt u in de gratis folder. Aanvragen bij *Dialogo* vzw – Blijde-Inkomststraat 109 – 3000 Leuven – tel 016-23 26 49 – fax 016-22 21 31

Verwenweek

A

Het Instituut voor Didactiek en Andragogie van de Universiteit Antwerpen (UFSIA) is verhuisd. Voortaan vindt u het Centrum voor Didactiek, het Centrum voor Andragogie, Arcademia vzw, de Studiedienst en het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek in een volledig gerestaureerd pand uit de 17de eeuw. **Het Brantijser** is één van de belangrijkste historische gebouwen van Antwerpen. Van maandag 7 tot zaterdag 12 februari kan u er zelf een kijkje gaan nemen. Dan organiseert het Instituut immers een **verwenweek voor bezoekers en cursisten**, met een rondleiding, een beknopte historische toelichting en koffie en gebak. En passant krijgt u ook meer informatie over het rijke cursusaanbod van dit navormingscentrum. Er zijn rondleidingen om 8.30, 13, 17.30 en 19 u. Vooraf inschrijven is niet nodig.

Instituut voor Didactiek en Andragogie – UFSIA – Het Brantijser – St. Jacobsmarkt 9-13 – 2000 Antwerpen – tel 03-220 47 58 – fax 03-220 47 59

OP VERKENNING IN DE KATHEDRAAL

μ *Ja, kom graag naar de gratis lerarendagen van de O.-L.-Vrouwekathedraal in Antwerpen.*

Naam:

Adres:

Tel.:

Ik kom alleen

Ik kom samen met één collega

• Mijn voorkeur gaat uit naar (één keuze maken aub):

zon 12 maart (14 u.) woe 15 maart (14 u.)

woe 22 maart (14 u.)

• Ik schrijf in voor de rondleiding voor (één keuze maken aub):

kleuteronderwijs + 1ste graad L.O.

2de + 3^{de} graad L.O. + 1ste graad S.O.

2de + 3^{de} graad S.O.

U vult dit bonnetje volledig in en stuurt het naar Toerismepastoraal Antwerpen – Heilige-Geeststraat 23 – 2000 Antwerpen – U krijgt een bevestiging van uw inschrijving

Ik weet wie ik ben

S

85 procent van holebi-jongeren (homojongens, lesbische meisjes en biseksuele jongeren) getuigen in een recente studie van socioloog *John Vincke* (RUG) dat ze tijdens hun schoolcarrière **géén ofwel foute informatie over homoseksualiteit** hadden gekregen. Uit dezelfde studie blijkt dat dubbel zoveel homojongens een zelfmoordpoging ondernemen, in vergelijking met heterojongens (12,4 procent tegenover 5,9 procent). Bij lesbische respectievelijk niet-lesbische meisjes is de verhouding zelfs vijf tegen één (25 procent tegenover 5,4 procent).

Deze cijfers en de nieuwe **educatieve map Ik weet wie ik ben** (in de loop van oktober vorig jaar naar alle Vlaamse secundaire scholen gestuurd; zie ook Klasse 100) zijn aanleiding tot een reeks **studiedagen** (één per provincie) van de *Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit* (FWH). Op het programma: werken met de educatieve map en een voorstelling van de plaatselijke holebi-jongerenwerkgroep.

Plaatsen en data: 23 februari in Gent, 22 maart in Leuven, 26 april in Brugge, 24 mei in Hasselt en 31 mei in Antwerpen.

Meer info en inschrijvingsfolder: FWH – Pieter Wyffels – Kammerstraat 22 – 9000 Gent – tel 09-223 69 29 – fax 09-223 58 21 – info@fwh.be

V-Dag 2000

55 ste Herdenking en Internationaal jaar van de Vredescultuur

Van 25 april tot eind mei nemen meer dan 20.000 leerlingen deel aan activiteiten rond democratie en vrede. 2000 is een bijzonder jaar: het is niet alleen de 55ste herdenking van het einde van Wereldoorlog II, maar 2000 is eveneens door de Verenigde Naties uitgeroepen tot Internationaal Jaar van een Cultuur van Vrede.

De gratis programmaprochure arriveert midden februari op alle scholen. Het aanbod is eens te meer overweldigend én volledig gratis. Thematische gidsbeurten, voordrachten, podiumkunsten, sportieve tochten, reizende tentoonstellingen, animaties... Elk programma heeft zijn eigen doelgroep. Gemeenschappelijk in elk programma is de aandacht voor de fundamentele rechten in de democratische samenleving van vandaag.

Vlaanderen

- **Lancelotje.** Een **multimediaal totaalspektakel** (zie ook Klasse 97). Twee ideeën staan centraal: wie plezier maakt, pest niet en wie licht, maakt geen ruzie. Per provincie kunnen twee scholen gratis inschrijven (het project vindt plaats in de eigen school). Doelgroep: 5 tot 9 jaar, maximum 100 leerlingen.
- **Wedstrijd Jeugd en Civisme.** Roept leerlingen op om te werken rond het thema democratie. De prijzenpot bevat 250.000 fr. Doelgroep: vanaf 10 jaar.

Provincie Antwerpen

- **Kinderen zingen een dak op de wereld.** Een grootse muzikale happening in het Sportpaleis in **Antwerpen**. Naast de scholen uit alle onderwijsnetten te Antwerpen zijn natuurlijk scholen uit alle Vlaamse provincies welkom. Meer informatie hierover in de box elders op deze pagina's.
- **Vredescentrum.** Het Vredescentrum verhuist naar het centrum van de stad Antwerpen waar het een plaats krijgt in een concept van open onderwijshuis, een ontmoetingsplaats voor alle netten met o.a. veel aandacht voor vredeseducatie en (in de toekomst) een onderwijsmuseum. Vandaar twee locaties: het oude Vredescentrum in Deurne en het nieuwe concept in het Open Onderwijshuis.

In het **Open Onderwijshuis** ligt de nadruk op de beruchte V1-bombardementen op Antwerpen.

V-bommen op Antwerpen. Antwerpen werd getroffen door meer dan twaalfhonderd V-1 en V-2 bommen. Een gereconstrueerde schuilkelder en een originele V-Bom brengen een pijnlijk stukje geschiedenis tot leven. Aanvullend en in absolute primeur voor V-Dag ziet u hoe in concentratiekamp Dora de gevangenen verplicht aan het werk werden gezet (o.a. montage van V1-bommen). De tentoonstelling bevat uniek fotomateriaal en zal nadien te zien zijn in Munchen en New York. Doelgroep: vanaf 14 jaar, maximum 30 leerlingen.

Laatste getuige René Steenbeke wandelt met leerlingen door de tentoonstelling en vertelt over zijn ervaringen in het kamp van Dora. Doelgroep: vanaf 14 jaar, maximum 30 leerlingen.

Hoe re-animeer je een V-1 is een animatie door Paleis-acteur **Dirk De Batist** in de kelder van het gebouw. De kinderen van vandaag voelen wat de kinderen tijdens de oorlog voelden, deden, ruikten, hoorden en ondergingen. Doelgroep: 10 tot 14 jaar, maximum 30 leerlingen.

Een **V-1 wandeling** vertrekt aan de Grote markt en eindigt in het Vredescentrum/Open Onderwijshuis. Een macaber gegeven was de inslag op cinema Rex waar 576 mensen (veelal kinderen) het leven lieten. Doelgroep: vanaf 12 jaar, maximum 30 leerlingen.

Video-animaties met de cineast **Sylvain Biegeleisen** maken het mogelijk om in één dag een film(pje) te maken over leven in schuilkelders. Biegeleisen werkte internationaal eerder met kinderen die leefden in een schuilkelder in een echte oorlogssituatie. Kennis van video of film is absoluut niet vereist. Doelgroep: vanaf 12 jaar, maximum 25 leerlingen.

Twee **mensenrechtenwandelingen** tonen hoe de metropool Antwerpen in gebouwen, sculpturen, schilderijen enz. sporen bevat van opvattingen over burgerrechten doorheen de eeuwen. Doelgroep: 14 tot 18 jaar, maximum 25 leerlingen.

In het **Vredescentrum Deurne** is er een multimediale happening op basis van **workshops** van **textieldrukatelier Mwasi**. De leerlingen gaan in dialoog met de vluchtelingenvrouwen

die dit atelier runnen. Doelgroep: 10 tot 12 jaar, maximum 20 leerlingen.

De workshop **Afrikaans dansen** laat de rijkdom van andere culturen op een prettige wijze ervaren. Doelgroep: 6 tot 12 jaar, maximum 20 leerlingen.

Vrede is een animatie door medewerkers van *Unicef*. Aan de hand van spelletjes gaan de animators in op het onderwerp conflict. Doelgroep: 10 tot 14 jaar, maximum 25 leerlingen.

Laatste getuige Sonia Kogan geeft enkele voordrachten over haar ervaringen als kind tijdens WO II en hoe ze zelf de oorlog kon overleven.

De Gewoon-Vreemd Express is een rondreizende container die halt houdt in Deurne en later ook in Leper. De bus bevat een **interactieve tentoonstelling** over vooroordelen, de zondebok en het aardigste kind van de wereld. Het circuit toont diverse aspecten van een multiculturele samenleving. Doelgroep: 10 tot 14 jaar, maximum 30 leerlingen.

• Het **Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk** zet zijn deuren open tijdens V-Dag. Eventueel kan u de leerlingen laten rondleiden door een laatste getuige. U kan ter plaatse ook een aantal video's bekijken. Doelgroep: vanaf 14 jaar.

• Ook in het **Joods Museum van Verzet en Deportatie in Mechelen** kan u een museumbezoek koppelen aan een ontmoeting met een laatste getuige. U kan ook deelnemen aan sportieve herdenkingsactiviteiten in samenwerking met het *Provinciaal domein De Nekker*. 's Morgens bezoekt u het museum, in de namiddag kunnen de leerlingen leren samenwerken in het **touwenparcours**. Doelgroep: vanaf 14 jaar, maximum 20 leerlingen.

• De **fietstocht** van het Provinciaal domein De Nekker over de Dossinkazerne richting Breendonk en vervolgens terug naar De Nekker (45 km) is een sportieve herinneringsroute die een ganse dag in beslag neemt (bezoeken inbegrepen). U kan reserveren voor maandagen en donderdagen. Gratis fietsen zijn beschikbaar voor groepen tot 20 personen. Doelgroep: vanaf 14 jaar.

Provincie Limburg.

• **Provinciehuis Hasselt.** Tijdens een rondleiding ontdekken de leerlingen het hoe en waarom van de rol van de provincie in het bestuur van het land. U vindt er ook het **Interactief spelcircuit Ik zie, ik zie wat jij niet ziet**. Het circuit is opgebouwd rond de kernwoorden ontdekken - beleven - handelen. Vooroordelen, discriminatie en multicultureel samenleven zijn de kernwoorden. Doelgroep: 10 tot 13 jaar, maximum 30 leerlingen.

• In het **museum van het Kamp van Beverlo** kan u terecht voor een dagprogramma. 's Morgens bezoeken de leerlingen het museum met aandacht voor de site van Leopoldsburg en de plaats waar tijdens WO II mensen werden gefusilleerd. In de namiddag kunnen de leerlingen een opleidingsplaats bezoeken van UNO-blauwhelmen. Via rollenspelen worden de blauwhelmen op hun delicate taak voorbereid. De leerlingen kunnen er praten met blauwhelmen die in Kosovo actief waren. De meer sportieve leerlingen kunnen zich wagen aan een hinderisparcours.

• Het **Duits kerkhof te Lommel** is het grootste soldatenkerkhof van WO II. Ook hier een dagprogramma, met een speurtocht in de voormiddag. In de namiddag gaan de leerlingen aan de slag met Graffiti-kunstenaars. Doelgroep: vanaf 14 jaar.

Provincie Oost-Vlaanderen

Hoe inschrijven?

- Hebt u samen met uw leerlingen een keuze gemaakt? Aarzel dan niet om meteen in te schrijven. Alle programma's zijn volledig gratis (u betaalt enkel uw vervoer).
- Via het **centrale telefoonnummer** 03-360 45 28 of 29, elke werkdag van 9 tot 16.30 uur, voor bijna alle sites en programmamogelijkheden, behalve voor die in de Provincie Oost-Vlaanderen. Dat kan rechtstreeks op tel 09-233 42 95. Uw keuze is niet beperkt tot uw eigen provincie; uiteraard kan u ook inschrijven voor programma's in andere provincies.
- Als er voor het gekozen programma nog plaats is, noteert men uw boeking meteen. U zendt de **inschrijvingsstrook** achterin de brochure ter bevestiging naar **Coördinatie V-Dag, Vredescentrum - Unolaan 1 - 2100 Antwerpen-Deurne**.

- In **Wetteren** kan u terecht voor het **verteltheater *De dag dat Tommy drie werd*** over de verschrikking van het kampeven voor kinderen en de drang om te overleven. Doelgroep: vanaf 10 jaar, maximum 50 leerlingen.

- In het **Vredeshuis** van de Stad Gent kan u terecht voor verschillende activiteiten.

Kundabuffi's schatkamer brengt de leerlingen in een typisch Afrikaans dorpie. Speelgoed, muziekinstrumenten en gebruiksvoorwerpen zijn gemaakt met vind-of wegwerpmateriaal. Doelgroep: kleuters tot tweede graad lager onderwijs, maximum 50 leerlingen.

De stadswandeling Gent tijdens de oorlogsjaren 1940-1944 voert u langs herdenkingsmonumenten en gebouwen die een rol in het bezette Gent hebben gespeeld. Getuigen uit deze periode vergezellen u daarbij. Doelgroep: 15 tot 18 jaar, maximum 30 leerlingen.

Passe-partout is een **educatief spelcircuit** rond de Rechten van het Kind (zie ook Klasse 101). Doelgroep: 10 tot 14 jaar, maximum 40 leerlingen.

De **tentoonstelling *Vrouwen en oorlog*** (zie ook Klasse 97) schetst een realistisch beeld van de vrouw tijdens oorlogs- en conflictsituaties in onze streken sinds het Ancien Régime. Doelgroep: vanaf 14 jaar, maximum 25 leerlingen.

De wandeling ***Recht door de Stad*** bezoekt tien sites in de Gentse Kuip en illustreert aan de hand van de levensomstandigheden van de Westerse industriële samenleving anno 1900 de kinderrechten anno 2000. Doelgroep: 10 tot 14 jaar, maximum 25 leerlingen.

Provincie Vlaams-Brabant en Brussel Hoofdstedelijk Gewest.

- ***Slinge, slange slom*** is een **multimediale animatie** rond de film *Pietje Kortstaart*. Centrale thema: verveling (en aansluitend plaaggedrag). De bedoeling is om samenspel bij kinderen nieuw leven in te blazen, met nieuwe teksten, nieuwe muziek en nieuwe spelen. Doelgroep: 5 tot 9 jaar, maximum 100 leerlingen.

- Het **Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden** organiseert het ganse jaar uitstappen voor leerlingen secundair onderwijs (zie ook Klasse 100). **Oog in oog met de herinnering** bestaat uit een ontmoeting met een laatste getuige en een bezoek aan het **Memoriaal voor de Solidariteit, voor de Vrede en de Vijfheid**. Naar keuze kan u de getuigenis koppelen aan een bezoek aan het Fort van Breendonk of het Joods Museum in Mechelen. Meer info op tel 02-227 63 00 (Jan Cardoen). Doelgroep: vanaf 14 jaar, maximum 30 leerlingen.

- **Brussel... drie (be)stemmingen** brengt drie dagprogramma's bestaande uit een **educatieve wandeling met werkwinkel**. 's Middags krijgt u hapjes uit de specifieke cultuur. De drie programma's zijn ***Een dag***

Afrika in Brussel, Meditterian Rapsody en De Joodse gemeenschap in Brussel. Er zijn twaalf dagprogramma's beschikbaar tijdens V-Dag. Doelgroep: 12 tot 18 jaar, maximum 25 leerlingen.

Provincie West-Vlaanderen.

- **Vredesreis naar de Westhoek**. Een gids van *Jeugd en Vrede* begeleidt de reis vanaf de school naar de historische sites van de Westhoek. U stelt in onderling de reis samen. Mogelijke bestemmingen zijn Tyne Cot Cemetery (Passendale), Frontstad Ieper, Poperinge, Frontstad Diksmuide en Vladslo.

• Monument IJertoren

In en rond het monument bezoekt u de permanente **tentoonstelling** en de **dadengang**. U vult dit aan tot een dagprogramma met één van de volgende twee activiteiten.

- **Het Belgisch front tijdens WO I**. Na het bezoek aan de IJertoren en de dadengang gaat het richting Nieuwpoort voor een rondvaart langs het sluisencomplex *De Ganzepoot*. Van hieruit werd de frontstreek via de afwateringskanalen onder water gezet. Doelgroep: vanaf 12 jaar.

- **Oorlogsleed en ouderverdriet** brengt u 's namiddags (na het bezoek aan IJertoren en dadengang) naar de Duitse militaire begraafplaats van Vladslo (met het *Treurende Ouderpaar van Käthe Kollwitz*). Zanger *Alfred den Ouden* brengt ter plaatse een aantal indringende liederen over oorlogsleed. Doelgroep: vanaf 12 jaar.

- In **Flanders Fields museum**. No boring stuff like other museums. Zo omschreef een Engelse leerling het museum voor een reporter van de Daily Mail. Het museum gebruikt geavanceerde technieken zoals interactieve maquettes, computers, videobeelden en geluidseffecten om het verleden terug tot leven te brengen. Het museum kreeg onlangs de *Museumprijs van het jaar 2000* van de Raad van Europa. Een bezoek aan het museum is ingebed in een dagprogramma. U kan het combineren met één van de volgende activiteiten.

- **Rusteloze graven (*Unquiet Graves*)** is een internationale conferentie (19 tot 21 mei) over het thema **Executie**, één van de laatste taboeonderwerpen rond WO I. Op 21 mei besluit de conferentie met de inhuuldiging van een **nieuwe fiets- en/of busroute** die meer dan vijftig gevallen en plaatsen verbindt tussen Ieper en Poperinge. Exclusief voor V-Dag zijn er vijf tochten in avantpremière (met *Piet Chielens*, coördinator In Flanders Fields Museum). Doelgroep: vanaf 14 jaar.

- **Hill 60, de groote evacuatie** is een bustocht in het voetspoor van de slachtoffers van Hill 60, een bult van 60 meter boven de zeespiegel, van waarop je niettemin de hele vlakte rond Ieper kon overzien. Vanop de heuvel start een tocht waarlangs de leerlingen de evacuatie van de gekwetsten kunnen volgen. Doelgroep: vanaf 14 jaar.

- **Gripsholm** is **muziektheater** van *Tucholsky* over haat en racisme, gesitueerd in Zweden, ten tijde van de opkomst van het nazisme in Duitsland. Doelgroep: vanaf 14 jaar, maximum 400 leerlingen.

- **Niemandswater** combineert museumbezoek met een **fiets-tocht** naar de *Isera-boot*, waar u een **tentoonstelling** bezoekt over de rol die het kanaal Ieper-IJzer heeft gespeeld tijdens WO I. Doelgroep: vanaf 12 jaar, maximum 50 leerlingen.

- Een reeks **films over WO I** (*Paths of Glory, For King and Country, le Pantalon Rouge, All Quiet on the Western Front, les Croix de Bois, Johnny Got his Gun...*) brengen de thema's van V-Dag in beeld. U kan uw bezoek aan het In Flanders Fields Museum combineren met de voorstelling van één van deze films. Doelgroep: vanaf 14 jaar, maximum 100 leerlingen.

We zingen een dak op de wereld

Op 2 mei om 13.30 u. vindt een gigantisch concert plaats in het Antwerpse Sportpaleis. U kan met heel uw klas meewerken en -zingen. Centrale thema: **kinderen zingen een dak voor kinderen zonder dak**. Dit concert is een uitvloeier van de jaarlijkse Children of the Street-happening op de Grote Markt van Antwerpen. Alle leerlingen van de vierde klas lager

onderwijs tot de eerste graad secundair onderwijs zijn uitgenodigd. De (symbolische) toegangsprijs van 50 fr. per leerling gaat integraal naar Cox's Bazar Bangladesh, een onderwijsproject voor kansarme meisjes van Education International Belgium vzw.

Het jeugdorkest van Jeugd en Muziek (jongeren tussen 14 en 16 jaar) en een jeugdkoor verzorgen het (licht) klassieke gedeelte. De Children of the Street Band zorgt voor de pop-inbreng. Elke school die inschrijft krijgt vooraf een pakket met de liedjes (ook op cassette), zodat u alvast samen de kelen kan smeren. Inschrijven kan vanaf 15 februari op tel 03-231 19 21 (10 tot 14 u.).

Dit concert verloopt in samenwerking met de dienst cultuur en jeugdwerking van de Provincie Antwerpen, Jeugd en Muziek (Juniorenorkest), Het Vredescentrum van de Stad Antwerpen, V-Dag van het Departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, Prommusic, de Koöfederatie Vlaanderen en het Centrum voor vocale muziek.

Gratis V-Dagbrochure

Scholen die midden februari nog geen V-Dagbrochure hebben ontvangen, kunnen ze aanvragen bij het centrale coördinatie-adres op telefoonnummer 03-360 45 28 - 29.

Vluchtelingen

B

Sankoh is dertien en komt uit Sierra Leone. Enkele maanden geleden kwam hij alleen in Brussel aan. Nu tracht hij zijn leven terug op te pikken. Hij doorliep de normale erkenningsprocedure en kan binnenkort naar een pleeggezin. Dat geeft hem terug hoop voor de toekomst.

Het verhaal van *Sankoh* is het eerste verhaal uit de vierde reeks van **Meteor**, een **educatief project** van *Artsen Zonder Grenzen* voor de derde graad basisonderwijs. *Meteor* heeft de vorm van een koffer met een videoverhaal (15 minuten), een jongerentijdschrift per leerling, een pedagogische handleiding en werkbladen voor de leerlingen. Anders dan bij de vorige drie reeksen (verhalen van kinderen uit Hongkong, Azerbeidjan, Angola, Liberia, Filipijnen, Ethiopië, Congo en Afghanistan) speelt het verhaal zich dit keer af in België. Het verhaal van Sankoh illustreert wat vluchtelingen meemaken eens ze in België toekomen. *U kan de Meteor-koffer één maand lang gratis uitleenen. Gewoon aanvragen bij Artsen Zonder Grenzen – Jeugdprojecten – Dupréstraat 94 – 1090 Brussel – tel 02-474 74 74 – fax 02-474 75 75 – zoom@msf.be – www.azg.be*

Leerkrachten gezocht

A

• Een vastbenoemd leerkracht kan als gedetacheerde aan de slag in een **pedagogische staffunctie** bij de *Federatie voor Open Scoutisme* (FOS). De taak bestaat o.a. uit kadervorming, redactie van tijdschriften, vertegenwoordigingswerk, organisatie van scoutsevenementen, coachen van vrijwilligersploegen. Solliciteren met cv bij *FOS – Anita De Pauw – Kortrijksesteenweg 639 – 9000 Gent – tel 09-245 45 86 – fax 09-245 45 88 – kantoor@fos.be*.

• Als gedetacheerd leerkracht bent u verantwoordelijk voor de **pedagogische begeleiding en opvolging van crea- en themavakanties voor kinderen** (nieuwe thema's zoeken, themamappen samenstellen, begeleidingsteams inschakelen, opvolgen en bijsturen enz.). Sollicitaties met cv bij *CREFF vzw – Troonstraat 125 – 1050 Brussel*.

• Vanaf 1 september kan u bij Jeugd, Cultuur en Wetenschap (JCW) de interesse van jongeren (6 tot 30 jaar) voor **cultuur en wetenschappen** stimuleren. Meer info over deze detachee-

ring op www.jeugdwerknet.be/jcw. Solliciteren met c.v. vóór 15 maart bij *JCW vzw – Wim Van Petegem – Domein Drie Fonteinën – Steenweg op Koningslo 77 – 1800 Vilvoorde – wim.vanpetegem@skynet.be*.

• Dringend gezocht: **vrijwilligers voor taallessen Nederlands of Engels**. Meteen melden bij *Onthaalcentrum voor Vluchtelingen 't Klein Kasteeltje – Véronique Detroux – 9de Linielaan 27 – 1000 Brussel – tel 02-250 05 38*.

• Gezocht: leerkrachten/vrijwilligers om met een groep jongeren (16-21 jaar) van binnen en buiten de *Bijzondere Jeugdbijstand* op **boerderijvakantie** te gaan in Zuid-Frankrijk (juli en augustus). Meer info bij *Albezon vzw – Kiekenstraat 4b – 9000 Gent – tel 09-227 23 01*.

• Gezocht: vrijwilligers uit regio's Brugge, Oudenaarde en St. Niklaas voor **Teleblok**, anonieme telefoonlijn voor **jongeren met examenzorgen**. U krijgt een basisvorming. Meer info bij *Griet Janssens, coördinator – Haachtsesteenweg 579 – 1031 Brussel – tel 02-246 49 79*.

Stuur uw leerlingen naar Londen

S

In de paasvakantie kunnen tien jongeren enkele dagen naar het internationaal secretariaat van *Amnesty International* in Londen. Daar kunnen ze zelf ervaren hoe de organisatie overal in de wereld de **mensenrechten** beschermt en verdedigt. Wie snel is, kan nog mee. Meer info vindt u op pagina 11 in *Klasse voor Jongeren* (nr. 30, december 1999). Uw leerlingen vragen voor 20 februari een inschrijvingsformulier aan bij *Klasse voor Jongeren – Amnesty International – Koning Albert II-laan 15 – 1210 Brussel*.

Ontdek het museum

A

Vier zaterdagvoormiddagen lang ontdekt u de **vaste collectie** van het museum. U krijgt meteen tips om een **museumbezoek met uw klas** voor te bereiden. Een bezoek aan de **tijdelijke tentoonstelling *Mise-en-scène*** is inbegrepen. De cursusdata: 18 en 25 maart en 1 en 8 april. Deelnemen kost 2500 fr.

Meer info bij Museum voor Schone Kunsten – Paula Dumont – Citadelpark – 9000 Gent – tel 09-222 17 03 – fax 09-221 60 15

Sporen van Van Dyck

B

Moet de meester weer voor 400 jaar de kast in? Nee, het Van Dyck-jaar zit er dan wel op, maar zijn sporen zijn lang niet uitgewist. Ook het speciaal voor dit jubileum gebouwde glazen paviljoen bij het Rubenshuis wordt niet opgedoekt. U krijgt er zelfs een **studienamiddag** voorgeschoteld over de **educatieve programma's voor het basisonderwijs**. Zo is er de **kinderwandeling Met meester Antoon in Antwerpen**, waarmee u de 17de-eeuwse geschiedenis van de metropool kan integreren in uw lessen. En er is de **Kid-kit, een doe-, durf- en denkoos voor kinderen over de schilder**. Voor 3- tot 7-jarigen is **Meneer Antoon en prins Rupert een kijken voorleesboek** met gaatjes om 's meesters leven en werk te doorzien. 8- tot 12-jarigen krijgen **Rijck-Reik-Ryck Van Dyck** opgediend, een **boek** dat werkt met zuivere materialen en echte geuren. Zintuiglijk door de 17de eeuw is het motto. **Op woensdag 23 februari om 14.30 en 15.45 uur kunnen telkens 40 leerkrachten basisonderwijs kennismaken met het aanbod**. Voor 250 frank krijgt u in het glazen paviljoen bij het Rubenshuis een voorstelling van de wandeling, de kid-kits en het paviljoen zelf, inclusief de link met de leerstof. U krijgt voor elk van de drie onderdelen ook de bijhorende lesbrief, een kid-kit (de versie voor uw leerlingen) en een drankje. Stuur een briefkaart naar *Museja - Antwerpen Open - Wapper 2 - 2000 Antwerpen*. Vermeld daarop uw naam, adres, uw school en in welk leerjaar u lesgeeft. De eerste tachtig leerkrachten krijgen een inschrijvingsbewijs toegestuurd met het uur van ontvangst. Betalen doet u ter plaatse. Wie uit de boot valt, ontvangt als troost de lesbrief van de Kid-Kit en die van het paviljoen gratis.

Museja - Antwerpen Open - Wapper 2 - 2000 Antwerpen - tel 03-224 85 00 (enkel tijdens de kantooruren, vraag naar Gabriëlla of Ingrid) - fax 03-220 81 18

Kalaripayat

A

Kalaripayat is de traditionele vechtkunst van Kerala (Zuid-Indië). Ze bezit een geheel eigen bewegingsarsenaal dat op dieren is geïnspireerd. In de kalari's (of scholen) onderwijzen de leermeesters (of gurukkals) eerst deze **bewegingstaal** en vervolgens initiëren ze hun leerlingen in diverse wapens. De gurukkal geeft ook oliemassages om het lichaam te versoepelen. Van 11 februari tot 12 maart komt **Krishnadas Gurukkal** uit Indië lessen, workshops en massages geven in Vlaanderen. *Scholen die initiatie-lessen willen in huis halen (met of zonder korte demonstratie) kunnen contact opnemen met Vallabhata - Bonaventurestraat 100 - 1090 Brussel - tel en fax 02-476 98 07*

Creatieve expressie

A

Dramaspel, Dansexpressie, Schimmenspel, Striptekenen, Beeldenspel, Comedia dell'Arte, Poëzie en Clownerie zijn de verschillende workshops rond creatieve expressie die u bij vzw **De Fontein** kan boeken. De workshops zijn bedoeld voor groepjes leerlingen (max. 15 à 20 leerlingen per groep) van 8 tot 12 jaar en 12 tot 18 jaar. De docenten brengen alle materiaal mee naar uw school. U zorgt enkel voor een stemmig, ruim lokaal met een goede akoestiek. U betaalt hiervoor 4500 fr. per sessie (2 x 50 minuten) plus reiskosten (8 fr./km). Twee sessies (dezelfde workshop op dezelfde dag) kosten 7000 fr., drie sessies 9000 fr.

Nieuw in het programma is het **dagprogramma Een dagje Afrika op school**. Ideaal begint zo'n dag met de **theatervoorstelling Kalulu en de dieren van het oerwoud**, een **totaalspektakel** van vertelling, dans, percussie, kostuums en maskers over **Kalulu**, de haas, een bekende personage uit de Afrikaanse mythen en volksverhalen. U betaalt voor deze voorstelling 14.000 fr. plus reiskosten. Vervolgens kunnen de leerlingen (maximum 75) deelnemen aan een drietal workshops (met een doorschuifstelsysteem): **Afrikaanse dans, Percussie en Maskers maken**.

vzw De Fontein - Grondwetlaan 59 - 9040 Gent - tel en fax 09-259 29 36

Gratis smaakmaker

B

Bent u leerkracht in de vijfde of zesde klas lager onderwijs? Ren dan meteen naar uw directeur. Hij kreeg immers de nieuwe **Smaakmaker K tot de derde graad** toegestuurd. Deze Smaakmaker brengt u **kant en klare oefeningen over kunst**, met als uitgangspunt een affiche met negen afbeeldingen van schilderijen uit de **Koninklijke Musea voor Schone Kunsten** in Brussel. Didactische oefeningen benaderen de schilderijen vanuit de leergebieden Nederlands, wereldoriëntatie en muzische vorming. **K tot de derde graad (K³)** is dé bemiddelaar tussen de derde graad lager onderwijs en kunst uit de Koninklijke Musea. Als u de Smaakmaker niet meteen vindt, kan u hem aanvragen op onderstaand adres.

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België - K tot de derde graad - Piet Bodyn - Museumstraat 9 - 1000 Brussel - tel 02-508 34 50

Klasse-service

• Dringend gezocht: **dyslectische leerlingen en dyslectische BV's** die willen getuigen over hun «handicap», in het kader van een spellingwedstrijd. Meer info hierover bij **Vlekho - Johan De Schryver - schryver@vlekho.be**.

• Het Vlaams Parlement organiseert een parlementaire ombudsdienst voor al uw vragen en problemen rond alle bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap. U vindt de **Vlaamse Ombudsdienst** en Vlaams ombudsman **Bernard Hubeau** in de **Hertogstraat 67 bus 2 - 1000 Brussel - tel 02-552 98 98 - fax 02-553 98 50 - ombudsdienst@vlaamsparlement.be**.

• Voor 550 fr. (of 450 fr. voor beginnende leerkrachten) bent u lid van de **Vereniging Vlaamse Leerkrachten vzw** voor het schooljaar 2000-2001. U krijgt vijf maal per jaar het ledentijdschrift plus lesbrieven. Wie nu lid wordt, krijgt de maart- en meinummers gratis erbij. Meer info bij **VVL - Zwijgerstraat 37 - 2000 Antwerpen - tel 03-237 65 59 - vereniging.vlaamse.leerkrachten@pandora.be**.

• Bij de **Aidstelefoon** (tel 078-15 15 15) kan u terecht met al uw vragen over Aids en andere seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA). De vrijwillige medewerkers krijgen voortdurend bijscholing. Nieuw is dat u, buiten de gewone permanentie (elke werkdag van 14 tot 22 u. en op zaterdag van 14 tot 17 u.), een **voice response system** hoort met een uitgebreid informatie-aanbod over Aids en SOA.

• **Debutant**, tijdschrift voor schrijfsels, nodigt schrijvers in spe uit om hun **creatieve uitspattingen** te sturen naar **Bruis - Sparrendreef 9 - 3001 Heverlee - leenenofdirk@vt4.net**.

• **Ik ben een gewoon kind** is een nieuwe **educatieve video** over het **Syndroom van Gilles de la Tourette**. Centraal staat het belang van gepaste hulp in het klaslokaal. De speelduur bedraagt 37 minuten. De video is te koop (995 fr., verzendingskosten inbegrepen) bij vzw **Vlaamse Vereniging Gilles de la Tourette - J. Nauwelaerstraat 7 - 2110 Wijnegem - tel 03-354 36 69 - fax 03-353 67 91 - vera@glo.be**.

• De volledige jaargangen 1973 tot en met 1989 van het **tijdschrift Natuur en Techniek** zijn gratis af te halen bij **Pol Vandenhende - Durletstraat 19 - 2018 Antwerpen - tel 02-553 95 02 (kantooruren)**. Voorkeur wordt gegeven aan schoolbibliotheken.

• Leerkrachten uit basis- én secundair onderwijs kunnen voorjaar 2000 terecht bij vzw **Acanthus** voor **nascholingsessies rond muzische vorming (Muzisch met beeldende materialen; Kinderen in beweging; Stem je stem; Ensordagen enz.)**. Meer info bij vzw **Acanthus - A. Franckstraat 28 - 2530 Boechout - tel 03-455 52 96 - fax 03-455 93 34**.

• Echt paar (leerkracht en logopediste buitengewoon basisonderwijs; beiden rond 55 jaar) zoeken voor de paasvakantie medereizigers voor een **avontuurlijke reis, de Anapurna Sanctuary Trekking** in Nepal. Periode: 8 tot 24 april. Géén klimervaring vereist, wel een goede conditie. Meer info bij **Bernadette Van de Velde - Brusselsesteenweg 109 - 1860 Meise - tel 02-269 54 68 of 02-251 44 77**.

Zwartbaard achterna

B

Het Antwerpse **Pirateneiland** zegt méér te zijn dan de zoveelste overdekte speeltuin. Er is immers ook een stevige **educatieve werking** met bijvoorbeeld vijf educatieve pakketten voor het kleuter- en lager onderwijs. Vrij spelen kan altijd, maar bij de dagprogramma's zitten extraatjes als combipakketten met de Zoo of een schattenjacht met de piratenram. Nieuw zijn een rondvaart met de piratenboot en de **heel-veel-lucht-show**.

Vrij spelen kost 150 fr. per leerling. De gecombineerde schoolpakketten variëren in prijs van 250 tot 360 fr. per leerling. Het Pirateneiland is gesloten op maandag en dinsdag.

Pirateneiland - Kribbestraat 12 - 2000 Antwerpen - tel 03-231 58 13 - fax 03-231 14 83

Gedurende de hele maand februari kunnen alle leerkrachten kleuter- en lager onderwijs zich ter plaatse gaan informeren over de educatieve mogelijkheden van het Pirateneiland. U toont aan de kassa dit aan u gericht exemplaar van Klasse en mag als leerkracht gratis binnen. Bovendien krijgt u een gratis consumptie. Vergzellende gezinsleden betalen het groepstarief van 150 fr.

Se habla Castellano?

Leerkrachten Spaans kunnen hun kennis van deze taal bijschaven en perfectioneren tijdens het **VII Programa de profesores de Español** in Madrid. De **basis cursus** loopt van 5 tot 19 juli en bestaat uit 40 cursussen: een stevig blok grammatica, maar daarnaast ook aandacht voor de verschillen tussen de gesproken en geschreven taal en Spaanse hedendaagse kunst en cultuur. U kan de cursus verlengen met een **derde week** (tot 26 juli), met 15 extra cursussen over nieuwe didactische methodes. Naast de eigenlijke cursus zijn er voorts allerlei excursies, geleide bezoeken, film- en theatervoorstellingen enz. De inschrijvingen worden verwacht vóór 31 mei. Deelnemen kost ongeveer 40.000 fr. (ongeveer alles, behalve de reis, inbegrepen) voor twee weken en ongeveer 52.000 fr. voor drie weken.

Informatie en inschrijvingen: Fundación José Ortega y Gasset – Programas de Profesores de Español – Fortuny 53 – 28010 Madrid – España – tel 00-34-91-700 35 34 – fax 00-34-91-700 35 30 – fogcures@accessnet.es – www.ortegaygasset.edu

Partner-finding

Zoekt u een partner voor een **internationale uitwisseling**? Snuister dan even in dit lijstje. Misschien zijn deze collega's wel naar u op zoek?

- Een **Bulgaarse school voor technisch en beroepsopleiding** (15-18-jarigen) zoekt partners (Comenius 1), leerkrachtenuitwisseling, bedrijfsstages en Lingua-uitwisselingen. *Vocational School – Technical and Mechanical School – Lidia Ivanova – General Stoletov street 183 – Stara Zagora 6000 – Bulgaria*

- Een **Duitse technische school** (2000 leerlingen tussen 16 en 18 jaar), gespecialiseerd in toerisme zoekt partners (Comenius 1). Projectvoorstel: Tourism in four European areas. Een school uit Arenal (Palma de Mallorca) doet al mee.

Meer info bij Heiner Milan – milan@t-online.de

- In **Tsjechië** (Kolin, 60 km van Praag) is een school (10-15-jarigen) op zoek naar partners om de leerlingen meer vertrouwd te maken met het ééngemaakte Europa.

Meer info bij leerkracht Engels Alena Literova – Aliterova@seznam.cz

- Een **Roemeense leerkracht geschiedenis** zoekt een partnerschool (Comenius 1). Project rond relatie leerkracht-leerlingen doorheen de geschiedenis. Ook leerkrachten-uitwisseling gezocht.

Meer info bij Florin Petrescu – Bodeti street 2 (ap. 5) – Boekarest – Roemenië – tel 00-40-1-62 77 110

- Een **Poolse handelsschool** (40 leerkrachten en 500 leerlingen van 15-19-jaar) zoekt partners voor Comenius 1 en/of Lingua E.

Meer info bij Zespół Szkół Ekonomi Cznych – Christoph Dudek – ul. Długoskiego 14 – PL-84300 Lebork – Polska – tel en fax 00-48-59-62 75 79 – dudi@infoserve.pl

- Een **secundaire school uit Litouwen** (948 leerlingen tussen 12 en 18 jaar) zoekt partners voor een Comenius 1-project, vooral rond wiskunde, wetenschappen en talen.

Marijampole Secondary School nr. 5 – Salvinija Simonelien – Dariusz Jr. Gerino 7 – Marijampole – Lithuania – tel 00-370-8-243 70 782 – inni@perfo.lt

- Een leerkracht Engels uit een **Poolse technische school** (800 leerlingen van 16 tot 22 jaar), gespecialiseerd in kleding, verpleegkunde en handel zoekt Comenius 1-partners.

Meer info bij Zespół Szkół Zawodowych – ul. Piłsudskiego 74 – PL-24-100 Pulawy – Polska – tel 00-48-81-886 37 62 – matku@fiko7.onet.com.pl

- Een **secundaire school uit Polen** (Sosnowiec in Opper-Silesië), is reeds partner in een Comenius 1-project met Groot-Brittannië, Italië en Duitsland, maar zoekt ook Vlaamse partners. De leerlingen (15-19 jaar, 80 procent meisjes) leren Engels, Duits, Frans, Russisch, klassiek Grieks en Latijn.

Meer info bij Anna Jedrosz – icing@poczta.onet.pl

Open bedrijvendag voor scholen

Noteer woensdagmiddag 22 maart alvast in uw agenda. Dan kunnen alle Vlaamse leerkrachten **kennismaken met de bedrijfswereld**. Meer dan zeventig kleine en grote ondernemingen verspreid over heel Vlaanderen organiseren dan een kennismakingsdag met het onderwijs. U krijgt eerst een rondleiding in kleine groepjes, vervolgens gaat u samen met bedrijfsmensen in dialoog over een actueel onderwerp (werkgelegenheid, stages, personeelsbeleid, opleidingen, kwaliteitszorg enz.). De **Openbedrijvendag voor Scholen** is aan haar derde editie toe. De organisator, het **Verbond van Kristelijke Werkgevers en Kaderleden (VKW)**, wil daarmee bijdragen tot een correcte beeldvorming over arbeid en ondernemerschap. «Iedereen kan in een onderneming terecht komen», verklaart Rik Meeuwissen van het VKW. «Dat enkel jongeren met een technische vorming of beroepsopleiding naar het bedrijfsleven gaan, is een fabeltje.» Daarom richt deze derde openbedrijvendag zich ook op leerkrachten uit het ASO. Daarnaast staan het vaktechnische aspect en de aanwervingsbehoeften van de bedrijfswereld in de kijker. In december ging er al een eerste mailing naar scholen die u de kans gaf een inschrijvingsfolder aan te vragen. Mocht u die gemist hebben, dan wacht u gewoon op het volgende nummer van Klasse. Daarin zal u op p. 15 en 16 uitgebreid kunnen kennismaken met het aanbod en kunnen inschrijven via een speciale bon. Nu gewoon de datum noteren.

Film met Klasse

Ter gelegenheid van 10 jaar Klasse biedt Klasse u de unieke gelegenheid om tijdens de maand maart (opnieuw) kennis te maken met een reeks filmklassiekers, die allen één thema gemeenschappelijk hebben: onderwijs en opvoeding. U kan de films bekijken in twee centraal gelegen, gemakkelijk bereikbare lokaties. Het Filmmuseum Brussel organiseert een onderwijsfilmweekend op 25 en 26 maart. Het Centrum voor Beeldcultuur/Filmmuseum Antwerpen wijdt in overleg met Klasse zelfs de hele maand maart aan een fascinerende reis door de onderwijsfilmgeschiedenis.

Het programma

Brussel

U betaalt 60 fr. per film als u vooraf reserveert. Hoe u dat doet, leest u elders op deze pagina.

- zaterdag 25 maart, 18.15 u.: *The Browning Version* (Anthony Asquith, 1951, Engeland).

Leraar Crocker-Harris, «Himmler van de Derde Klas», krijgt nog minder respect van vrouw en collega's dan van zijn leerlingen. Tot hij zijn leven verandert...

- zaterdag 25 maart, 20.15 u.: *Blackboard Jungle* (Richard Brooks, 1955, USA).

Idealistische leraar wordt geconfronteerd met een groep

gewelddadige leerlingen. Explosieve jaren '50-film, volop inspeland op het toenmalige rock-'n-roll klimaat. Een klassieker.

- zaterdag 25 maart, 22.15 u.: *L'enfant sauvage* (François Truffaut, 1969, Frankrijk). In de natuur opgegroeide jongen komt na veel omzwervingen terecht bij een dokter, die met engelengeduld probeert het kind op te voeden.

- zondag 26 maart, 18.15 u.: *Der Junge Törless* (Volker Schlöndorff, 1966, West-Duitsland).

Begin 20ste eeuw: in een Oostenrijkse kostschool terroriseren oudere internen de zwakkere nieuwkomers... Een sterk debuut over de link tussen opvoeding en fascisme. Naar Robert Musil.

- zondag 26 maart, 20.15 u.: *Passe ton bac d'abord* (Maurice Pialat, 1979, Frankrijk). Een stel jongeren bereidt zich voor op het *baccalauréat*, dat toegang tot hogere studies verschaft. Een authentieke film over adolescenten, hun toekomstverwachtingen en die van hun ouders.

- zondag 26 maart, 22.15 u.: *Khomreh - De Kruiik* (Ebrahim Forouzesh, 1993, Iran). In een schoolje aan de rand van de woestijn lessen de kinderen hun dorst aan een grote kruiik. Wanneer die op een dag lekt, wordt ze een pedagogisch instrument dat het hele dorpsleven belicht.

Antwerpen

U betaalt 100 fr. per film als u vooraf reserveert. Hoe u dat doet, leest u elders op deze pagina.

- donderdag 2 maart, 20 u.: *Mädchen in Uniform* (Leontine Sagan, 1931, Duitsland). Filmklassieker over de lesbische relatie tussen een jong meisje en een leraar in een strenge en rigide kostschool. Een fascinerend psychologisch portret.

Aansluitend: *Zéro de conduite* (Jean Vigo, 1933, Frankrijk, geen ondertitels).

Kortfilm over een groep scholieren die de orde van een kleine Franse kostschool tart.

- zaterdag 4 maart, 20 u.: *Goodbye, Mr. Chips* (Sam Wood, 1939, USA).

Groot Hollywood-succes, een sentimenteel en gevoelig portret van een oude leraar. Een optimistische blik op de rol van het onderwijs.

- zaterdag 4 maart, 22 u.: *Blackboard Jungle* (Richard Brooks, 1955, USA).

(Zie programma Brussel)

- maandag 6 maart, 20 u.: *the Loneliness of the Long Distance Runner* (Tony Richardson, 1962, Engeland).

Colin, een goed loper, wordt onder druk gezet de loopwedstrijd tegen een naburige school ten allen prijze te winnen. Schrijver *Alan Sillitoe* bewerkte zijn eigen boek tot scenario voor dit typevoorbeeld van de British New Wave.

- dinsdag 7 maart, 20 u.: *der Junge Törless* (Volker Schlöndorff, 1966, West-Duitsland).

(Zie programma Brussel)

- donderdag 9 maart, 20 u.: *L'enfant sauvage* (François Truffaut, 1969, Frankrijk).

(Zie programma Brussel)

- zaterdag 11 maart, 20 u.: *the Paper Chase* (James Bridges, 1973, USA).

Intrigerende film over de invloed van de jacht op een diploma op het privé-leven van een groep jongeren. Bijlante acteerprestaties.

- maandag 13 maart, 20 u.: *Jonas qui aura 25 ans dans l'an 2000* (Alain Tanner, 1976, Frankrijk).

Zeven jaar na '68 projecteert een groep rebellerende jongeren hun niet waargemaakte dromen over een nieuwe wereld op de pasgeboren Jonas, die 25 zal worden in 2000...

- donderdag 16 maart, 20 u.: *Padre Padrone* (Paolo & Vittorio Taviani, 1977, Italië).

Een herdersjongen rebelleert tegen de patriarchale wereld waarin hij opgroeit door te leren lezen en schrijven. De zoon-vader-relatie verwijst naar de economische noord-zuid tegenstellingen in het toenmalige Italië.

- maandag 20 maart, 20 u.: *Au revoir les enfants* (Louis Malle, 1987, Frankrijk, geen ondertiteling).

Frankrijk 1944: vriendschap en verraad in een college waar Joodse kinderen ondergedoken zijn.

- donderdag 23 maart, 20 u.: *Stand and Deliver* (Ramon Menendez, 1988, USA).

Met provocatie en humor poogt informaticadocent Jame Escalante zijn aanvankelijk vijandige, kansarme leerlingen een toekomstperspectief te bieden door ze degelijk voor te bereiden op het staatsexamen. Waar gebeurd.

- vrijdag 24 maart, 20 u.: *Dead Poets Society* (Peter Weir, 1989, USA).

Leerlingen aanpassen aan de norm of ze zichzelf doen ontdekken? Robin Williams kiest voor het laatste in de allicht populairste film over onderwijs ooit.

- zaterdag 25 maart, 20 u.: *the Freshman* (Andrew Bergman, 1990, USA).

Naïve student wordt loopjongen voor de mafia om zijn filmschool te kunnen bekostigen. In deze komedie brengt Marlon Brando een veel geprezen auto-imitatie als «peetvader».

- dinsdag 28 maart, 20 u.: *Good Will Hunting* (Gus Van Sant, 1997, USA).

Een intellectueel wonderkind is emotioneel onaangepast aan de (school)wereld die hem omringt. Robin Williams tracht hem met zichzelf in het reine te doen komen.

- donderdag 30 maart, 20 u.: *Ça commence aujourd'hui* (Bertrand Tavernier, 1999, Frankrijk).

Deze film, gebaseerd op waargebeurde feiten, speelt in een voormalige mijnstreek geplaagd door werkeloosheid en armoede. Hij toont de dagelijkse strijd van een hoofdonderwijzer die er alles aan doet om zijn basisschooltje draaiend te houden.

Het Filmmuseum Brussel

Het Filmmuseum Brussel heeft twee filmzalen. In de grote zaal kan u **dagelijks drie klankfilms** bekijken. In de tweede zaal zijn er **elke avond twee muzikaal begeleide stille films**, wat het Filmmuseum uniek maakt in de wereld. Naast de vaste programmering zijn er heel wat randactiviteiten: **Klassieke Filmmatinees voor de Jeugd** (twee zondagen per maand met filmparels uit de oude doos); **Het Zilveren Schem** (twee donderdagmiddagen per maand met populaire films van de jaren '30 tot '70). Voorts zijn er regelmatig **filmcursussen en -seminaries**.

Voor en na de filmvoorstellingen kan u de vaste tentoonstelling van het museum bezoeken, gewijd aan de **prehistorie van de film**: van Chinese schaduwkasten tot *Edison* en *Lumière*. De meeste tentoongestelde voorwerpen kan u zelf in werking stellen.

Het Filmmuseum ontvangt overdag scholen en groepen voor een **geleid bezoek** aan de tentoonstelling, gevolgd door de projectie van een kortfilm. De geleide bezoeken kunnen elke weekdag behalve maandag, voor meer informatie kan u contact opnemen met het Filmmuseum. Ook de **vertoning van filmklassiekers** voor groepen (mits afspraak) is mogelijk.

Een ticket (film + museum) kost 60 fr. in voorverkoop en 90 fr. de dag zelf. U kan dagelijks reserveren aan de kassa (vanaf 17.30 u.) of schriftelijk. Telefonisch reserveren kan enkel de dag van de vertoning. De tickets kosten dan 90 fr. en u moet ze ten laatste 15 minuten voor de voorstelling afhalen.

Voor alle informatie: Filmmuseum Brussel - Baron Hortastraat 9 - 1000 Brussel - tel 02-507 83 70 - fax 02-513 12 72 - filmmuseum@ledoux.be - u vindt het Filmmuseum vlak bij het Centraal Station, naast het Paleis voor Schone Kunsten (maar met eigen ingang)

Het Centrum voor Beeldcultuur/Filmmuseum Antwerpen

Een museum is niet enkel een opslagruimte voor objecten die de geschiedenis hebben overleefd, maar in oorsprong ook en vooral een plaats waar de muze levend aanwezig is. In die zin mag een filmmuseum zich terecht een *mouseion* noemen: een ruimte waarin men kan terugblikken op het verleden op basis van authentieke filmdocumenten. Daarom organiseert het *Filmmuseum Antwerpen* **dagelijkse projecties** van kwaliteitsfilms voor een ruim publiek en **cursussen** (7 à 12 sessies) voor volwassenen. Daarnaast biedt de educatieve dienst aan jongeren en leerkrachten de mogelijkheid om in klas- en schoolverband ten volle de kwaliteiten van het medium uit te diepen. Bijvoorbeeld met de met fragmenten **geïllustreerde lezingen** over diverse onderwerpen uit de filmgeschiedenis, de filmesthetiek, enz. (leerlingen derde graad secundair onderwijs ASO/TSO/KSO of studenten hoger onderwijs). U kan dergelijke lezingen ook in onderling overleg in een pakket (een tiental lezingen) bundelen en over het hele schooljaar spreiden (telkens een filmvoorstelling + lezing).

Voor een éénmalige projectie van een filmklassieker mét inleiding is een pakket van zo'n 200 titels beschikbaar. Opnieuw kan u dergelijke vertoningen bundelen tot een reeks (een genre, een periode, een regisseur...).

Het project **Productieproces van een film** (leerlingen vanaf 14 jaar) staat met concrete films stil bij de verschillende produktiestadia van een film.

Ook rond **nieuwe (beeld)media** zijn er lezingen, variërend van een overzicht van de geschiedenis van de computer en lezingen over computeranimatie tot praktische inleidingen op internet en specifieke lezingen over de invloed van de computer op het filmmedium.

Voor het taalonderwijs ten slotte zijn er **vertoningen zonder ondertitels**.

U kan tickets kopen voor een hele maand, alle dagen aan de kassa vanaf een half uur voor de vertoning of op werkdagen van 12 tot 17 u. op het secretariaat. De prijs bedraagt 100 fr. (voorverkoop) of 150 fr. (de dag zelf). Telefonisch reserveren kan de dag zelf (op vrijdag kan u ook voor het weekend reserveren). Tickets moeten ten laatste tien minuten voor de voorstelling worden afgehaald. Er zijn dagelijks voorstellingen om 20 u. Op vrijdag en zaterdag ook om 22 u.

Meer informatie: Centrum voor Beeldcultuur/Filmmuseum - Koninklijk Paleis - Meir 50 - 2000 Antwerpen - tel 03-233 85 71 - fax 03-226 27 64 - centrumbeeldcultuur@village.uunet.be

Film met Klasse werd gerealiseerd door de Vlaamse Dienst voor Filmcultuur in samenwerking met het Koninklijk Filmarchief, het Filmmuseum Brussel en het Centrum voor Beeldcultuur/Filmmuseum Antwerpen. U vindt op deze pagina meer informatie over beide musea en de eventuele reservatie van tickets. Alle films zijn in originele versie met, tenzij anders vermeld, Nederlandse ondertitels.

Zeker zien lezen doen

Algemeen

Leren leren leren

Wat is leren? En leren leren? En hoe helpt u leerlingen daarbij? *Marcella Deneve* geeft met praktische voorbeelden en concrete informatie antwoord op die vragen. Ze focust vooral op het lager onderwijs, maar de principes zijn toepasbaar op alle onderwijsniveaus. Voor 595 fr. kan u er meteen mee aan de slag in uw klas.

De leerkracht bij het leren leren, de resultaatgerichte aanpak - verkrijgbaar in de handel - uitg. Altiora Averbode - Postbus 54 - 3271 Averbode - tel 013-78 01 11 - fax 013-78 01 79 - altiora@verbode.be

Stotteren

«Verdomme, ik ga een nieuwe mond kopen...» Kleuters die stotteren kunnen zich best bewust zijn dat ze moeilijker praten. Maar daarmee zijn ze nog niet geholpen. Hoe wordt stotteren een probleem? Welke aanpak helpt? Recente inzichten over deze spraakstoornis vindt u in **Stotteren**, een boek dat bijdragen van verscheidene wetenschappelijke auteurs bundelt. Met onder meer: de ontwikkeling van stottergedrag en het belang daarvan voor ouderbegeleiding en therapie; de neurologische mechanismen die stotteren aanzwengelen; de motoriek; de mens achter het stotteren.

Stotteren, E. Manders, D. Lembrechts, P. Bastijns, 117 p., 795 fr. - uitg. Acco - Tiensestraat 152 - 3000 Leuven - tel 016-29 11 00 - fax 016-20 73 89

Scheiden

Het kind dat zijn vader met een zaterdag verwisselde wil een aanzet geven om de schade voor de kinderen te beperken als ouders scheiden. De auteurs gaan

in op het waarom van steeds meer op de klippen lopende huwelijken en samenlevingsvormen, maar geven ook heel concrete wenken om de situatie voor alle betrokken partijen draaglijk te maken. Het accent ligt daarbij op het kind.

Het kind dat zijn vader met een zaterdag verwisselde, C. Benard en E. Schlaffer, 200 p., 790 fr. - uitg. Westland - Th. Van Cauwenberglei 101 - 2900 Schoten - tel

03-658 80 60 - fax 03-658 80 80

Basisonderwijs

Baobab

Leerlingen van 8 tot 13 jaar kunnen vanaf nu de baobab in. Dat is niet enkel een Afrikaanse boom maar ook een nieuw natuurmagazine. Wat er zoal uit deze boom valt: een uitgebreid dossier over dieren en een reportage gemaakt door jongeren, een agenda, weetjes en een strip. Daarbij ook technische fiches (de merelslag, de nijvere aardworm...). Het eerste nummer presenteert de makaak, de maretak, cacao, overwinteren in Planckendaal, de python enz. **Baobab** (44 p. in kleur) verschijnt 11 keer per jaar. Een jaarabonnement kost 1750 fr., maar met Artis-Historiapunten kan u daar een stuk uit weghappen.

Uitg. Altiora Averbode - Postbus 54 - 3271 Averbode - tel 013-78 01 11 - fax 013-78 01 79 - altiora@verbode.be

Anatomania

Belangrijk wetenschappelijk onderzoek voltooiën in scenario's die het midden houden tussen Frankenstein en Indiana Jones. In **Anatomania** kan het allemaal. Via deze cd-rom ontdekken kinderen van 9 tot 14 jaar zelf de geheimen van het menselijk lichaam. Doorlichten en transplantieren met dokter Freakstein, pre-

A

paraten vrouwen met de heks Mathilde. Een spookachtige introductie in biologie, chemie en anatomie. Het complete aanbod van Transposia vindt u ook op de website. **Transposia** - Ottergemsesteenweg 455 - 9000 Gent - tel 09-243 98 10 - fax 09-243 98 15 - info@transposia.be - www.transposia.be

Spelend werken

Boetsen met klei of met papier-maché, stoffen kleuren en versieren, papier scheuren, vouwen en bouwen... Meer dan 300 bladzijden tekenen, handarbeid en werkvormen rond textiel. Daarbij een overzicht van technieken, materialen en geschikte toepassingen. En ten slotte een leidraad om een werkruimte in te richten, om werkplan en jaarprogramma's op te stellen. Dat alles vindt u in **Spelend werken**, een compleet handboek voor beeldende vorming. Met veel instructieve tekeningen. Volgt de indeling van het Nederlands basisonderwijs, maar creativiteit kent geen grenzen.

Spelend werken, L.M. van Oordt, L. de Jong en H. Mooi - 320 p., 1190 fr. - verkrijgbaar in de handel - Tirion uitgevers - Capucienlaan 49 - 9300 Aalst - tel 053-70 20 71 - fax 053-70 70 53 - tirion@ping.be

Ballonvaren

Dat doet Oscar en kinderen van 4 tot 10 jaar mogen meevliegen. Met Oscar verkennen ze bijvoorbeeld het bos. Ze ontdekken waarom vleermuizen ondersteboven hangen, welk voedsel vogels het lekkerst vinden, of spechten hoofdpijn krijgen van hun eigen geklop, hoe het leven in het bos tijdens de seizoenen evolueert... Of ze duiken het meer in en beleven een dag uit het leven van Melinda Mossel, Karel Kwaak, Bruno de Baars of de familie Bever. Kikkers helpen vliegen vangen kan met de speelgoedkoffer van Oscar, maar die ligt wel op de bodem van het meer verstoppt. Met een

andere cd-rom vergezellen uw leerlingen Oscar tussen de wegstuivende varkens en pluimvee van de boerderij. Samen met de bange professor Balthasar leren ze hoe boerderijdieren wonen, wat ze eten, hoe zij de vier seizoenen verteren. De Oscar-cd-roms zijn ontdekkingsreizen doorspekt met leerrijke spelletjes. Kinderen kunnen er op hun eentje mee aan de slag. Een spel of trip kunnen ze ook afbreken en opslaan om later de draad weer op te pikken.

Oscar de ballonvaarder, diverse cd-roms, 995 fr. het stuk - verkrijgbaar in de handel - uitg. Lannoo - Kasteelstraat 97 - 8700 Tielt - tel 051-42 42 11 - fax 051-40 11 52 - lannoo@lannoo.be - www.lannoo.be

Monster

Wat kunnen ouders en opvoeders tegen pesten doen? In **Een vuurspuwend monsterje** wordt pesten zevenmaal anders bekeken: een leeuw die brult tegen een pest-vos, een kind dat zich alleen op de wereld voelt, Malika die eindelijk haar verhaal kan doen bij de juf, een kind dat een echt (?) monster(tje) wordt... Pesten in verhalen en gedichten, zeg maar een literair project vanuit een ervaringsgerichte invalshoek. In het (voor)lees- en prentenboek voor kinderen van 5 tot 9 jaar zit ook een hoofdstuk voor ouders en leerkrachten met een stappenplan, praktische info en tips om pesten structureel aan te pakken: eerste reactie, initiatieven, valkuilen, vormen van samenwerking tussen school en ouders, preventie... Bij dit boek hoort ook een vormingsmap. Daarin tien aandachtsvelden, zoals pestsituaties herkennen en aanpakken, welbevinden en zelfwaardergevoel, kinderen die het moeilijk hebben, werken rond gevoelens, sociale vaardigheden enz. Ten slotte is er ook een mini-boekje *Ik en jij, samen wij*.

Een vuurspuwend monsterje - voorleesboek: 645 fr., vormingsmap: 150 fr., minibookje 30 fr., het hele pakket: 700 fr., telkens excl. verzendingskosten - Jeugd & Vrede - Van Elewijckstraat 35 - 1050 Brussel - tel 02-640 19 98 - fax 02-640 07 74

Secundair en hoger onderwijs

Omgaan met pubers

Zo erg is het in onze klassen niet gesteld, maar toch hebben veel leerkrachten dagelijks het gevoel met hun leerlingen te moeten strijden voor de leiding in de klas. Methoden die het vroeger wel deden, schijnen niet langer op te gaan voor het publiek van vandaag. Hoe dan toch een goede sfeer creëren in een klas vol pubers? Blijkt dat humor en verrassingseffecten positieve stimulansen kunnen zijn. In **Pubers in de klas** behandelt psycholoog en schooldirecteur *Eddy Van Mosselvelde* omgangsvormen met leerlingen. Tucht en lesverloop, de band tussen leerkracht en leerling, perceptie en waarneming, straffen en belonen, stilzwijgende signalen... De vele getuigenissen en anekdotes leggen bovendien de link met het dagelijks leven op school.

Pubers in de klas. Hoe blijf je hen de baas? *Eddy Van Mosselvelde*, 207 p., 750 fr. - uitg. Acco - Tiensestraat 152 - 3000 Leuven - tel 016-29 11 00 - fax 016-20 73 89

Congo doorgelicht

«Congo, daar genees je nooit van...» Wat weten leerlingen over de kolonisatie van Congo onder Leopold II? Misschien helpt een spannend verhaal hen op weg. In **Ik ben de jachtluipaard** breekt auteur *Paul Kustermans* het romantisch beeld over die periode gaandeweg af om tot de realiteit van een beroerde periode uit onze geschiedenis te komen. De lezer wordt op slep-touw genomen in een flashback van de zestienjarige Tessa, wat de identificatie en de spanning vergroot. Leesvoer voor de eerste en tweede graad.

Ik ben de jachtluipaard, *Paul Kustermans*, 176 p., 395 fr. - verkrijgbaar in de handel - uitg. Altiora Averbode - postbus 54 - 3271 Averbode - tel 013-78 01 11 - fax 013-78 01 79 - altiora@averbode.be

Zeker zien lezen doen

Keizer Karel vanuit een andere hoek: tot 31 mei

Karel V vanuit een andere hoek bekeken; vanuit het onderwijs, op wandplaten, in schriften, in boeken..., dat vindt u in *De School van Toen*, het **onderwijsarchief** van Gent. U ziet er o.a. een ganzenbord uit 1920, atlasen en schoolboeken, Vaderlandsche Geschiedenisstempels, schoolschriften met huiswerk over de keizer, wandplaten, beloningsprenten enz.

De toegang is gratis. Gesloten op zaterdag, zondag en woensdagnamiddag.
De School van Toen - Klein Raamhof 8 - 9000 Gent - tel 09-225 29 03

Reismarkt 2000: 26-27/2

Reizigers informeren reizigers op Reismarkt 2000 in Brugge (Stadshallen en Provinciaal Hof). Gastland is de **USA**, met ruim dertig infostanden. Andere centrale thema's zijn **Green Britain** en **Vlaanderen Vakantieland**. Naast de infostanden zijn er talrijke dia-voorstellingen, lezingen en getuigenissen.

Tickets kosten 230 fr. per dag. Gratis toegang voor jongeren tot 16 jaar.
Wegwijzer Reisinfo - Beenhouwersstraat 9 - 8000 Brugge - tel 050-33 75 88 -
wegwijzer@pandora.be - www.wegwijzer.be/reismarkt

Eureka: tot 26/5

Aristoteles riep de vier elementen (aarde, water, vuur en lucht) uit tot de bouwstenen van alles wat bestaat. Rond elk van deze vier elementen is een reeks proeven opgezet met heel **eenvoudige huis-, tuin- en keukenmiddeltjes**. Hierdoor kunnen de leerlingen de proeven (in de klas of thuis) zelf uitvoeren. De tentoonstelling kreeg de toepasselijke titel **Eureka, een patemoster van oha-erlebnissen**.

De toegang is gratis. Schoolgroepen betalen 1000 fr. (20 leerlingen) voor een geleid bezoek. De tentoonstelling is open alle werkdagen van 8.30 tot 17 u. (vanaf Pasen ook open op zon- en feestdagen van 10 tot 16 u.).

Ecocentrum De Goren - Postelsesteenweg 71 - 2400 Mol - tel 014/81 66 07 - fax 014-81 74 25

Water, symbool van leven

De **nieuwe videofilm Water, symbool van leven** vertelt het verhaal van de watercultuur vroeger en nu in een bondig bestek. Themen en badhuizen, bronwater, putboeringen, waterproductiecentra, leidingwater, waterzuivering, mineraalwater passeren de revue.

De video duurt 14 minuten en kost 830 fr., BTW en verzendingskosten inbegrepen.
Meer info en bestellingen bij Mootgat Audio-Visual - Azalealaan 40 - 1851 Grimbergen-Humbeek - tel 02-251 70 23 - fax 02-252 25 18 - didac.mav@skynet.be -
go.to/mav

Razend rood en blits blauw: 5/2 tot 16/4

Waarom is een kikker groen, zijn brandweerwagens rood en denk je bij blauw meteen aan de lucht of de zee? Deze doententoonstelling voor kinderen van 5 tot 12 jaar is een ontdekkingsstocht door de wereld van kleur. Tot slot kunnen de leerlingen in het atelier zelf met kleuren goochelen, t-shirts verven en kleurrijke hebbedingetjes kopen.

De tentoonstelling is vrij toegankelijk van 14 tot 18 u., op zondag van 10 tot 12 u. en van 14 tot 18 u. Op maandag gesloten. (School)groepen kunnen een afspraak maken voor andere tijdstippen.

CC De Warande - Warandestraat 42 - 2300 Turnhout - tel 014-41 94 94 - fax 014-42 08 21 - tento@warande.be - www.warande.be

Borderline: 25/2 tot 21/5

De 120 kleurrijke kleine en grote weefsels in deze tentoonstelling zijn gemaakt door Berber vrouwen uit Marokko en Tunesië. De vrouwen manifesteren zich als onafhankelijke en sterke kunstenaressen, die een hoogst **originele, zuivere, abstracte kunst** hebben ontwikkeld. Het tweede luik van de tentoonstelling brengt werk van *Bracha Lichtenberg-Etinger*, een klinisch psychologe en psychiater die een eigen feministische theorie heeft ontwikkeld. In haar oeuvre krijgt de «matrixialiteit» vorm, net zoals bij de Berbertextielen. De toegangsprijs bedraagt 250 fr. Reductiehouders en groepen betalen 200 fr. Stu-

Vieze beesten... anders bekeken: 1/2 tot 30/8

Een asielcentrum voor verdwaalde slakken, in het nauw gedreven spinnen, opgezogen muggen, vastgekleefde vliegen en geamputeerde regenwormen? Nee, dat is het niet helemaal. Wel is het een verzameling verhalen, met daarbij een voelwand, een simulatiespel rond de gevolgen van pesticiden in de voedselkringloop, kriebelgedichten en een reuze spuitbus vol milieuvriendelijke vermijdings- en bestrijdingsmiddelen. Rode draad van het verhaal: deze dieren zijn ook nuttig. Op zondagnamiddagen 2, 9, 16 en 30 april neemt een spinnenspecialist u mee op een binnenshuis-excursie.

De toegangsprijs bedraagt 50 fr. per leerling voor een halve dagactiviteit (met gids).

Op eenvoudige aanvraag stuurt het Centrum u gratis een overzicht van het volledige (permanente) aanbod. Natuur- en Milieueducatief Centrum De Helix - Hoogvorst 2 - 9506 Grimminge - tel 054-32 04 92 - fax 054-32 04 90 - DeHelix@lin.vlaanderen.be - www.mina.vlaanderen.be/milieueducatie

denten en jongeren tot 26 jaar betalen 150 fr. en schoolgroepen 100 fr. per leerling. Kinderen tot 12 jaar en werkzoekenden hebben gratis toegang. Geleide bezoeken en actieve rondleidingen voor leerlingen lager onderwijs zijn mogelijk mits afspraak. De NMBS biedt een B-Dagtrip aan die trein en toegang omvat.

Paleis voor Schone Kunsten - Ravensteinstraat 23 - 1000 Brussel - tel 02-507 84 69 - fax 02-511 05 89 - expopba@netpoint.be - www.netpoint.be/abc/psk

Rare jongens: uitleententoonstellingen

Sparta, Kelten, Egypte, Gladiatoren en het Romeinse leger zijn de vijf deelthema's van een grote uitleententoonstelling over **de oudheid in het stripverhaal**. **Rare jongens, die Grieken en Romeinen... of toch niet?** is een initiatief van Klio, de vereniging van studenten Oude Geschiedenis en Klassieke Filologie (KULeuven). De tentoonstelling onderzoekt hoe striptekenaars de oudheid afbeelden en of deze voorstellingen al dan niet historisch verantwoord zijn.

U kan deze tentoonstelling uitleenen. Dat kost 2500 fr. per week. Als u één of meerdere deelthema's wenst uit te lenen, betaalt u hiervoor 500 fr. per thema per week.

Meer info bij Klio's Striptentoonstelling - Koen Van den Noordgate - Blijde-Inkomststraat 21/6 - 3000 Leuven - koen.vandennoordgate@ping.be

Musea voor een nieuw millennium: 5/2 tot 30/4

De stad Antwerpen plant een nieuw museum over de geschiedenis van Antwerpen. In afwachting van de resultaten van een internationale architectuurwedstrijd toont het Hessenhuis een project uit Basel over de belangrijkste, veelzeggendste en kwalitatief meest hoogstaande museumgebouwen en -projecten, die tijdens de laatste jaren zijn gerealiseerd. De 25 geselecteerde voorbeelden tonen het **complexe panorama van de geschiedenis van de museumarchitectuur** tijdens het (bijna) voorbijge decennium én geven ons een voorsmaakje van wat ons na de millenniumwisseling te wachten kan staan.

De toegangsprijs bedraagt 100 fr. Reductiehouders betalen 75 fr. Schoolgroepen (tot 18 jaar) betalen 50 fr. Leerlingen tot 12 jaar hebben gratis toegang. Een rondleiding (reserveren bij Dienst voor Toerisme - tel 03-232 01 03) kost 1500 fr. (+ BTW).

Hessenhuis - Falconruï 53 - 2000 Antwerpen - tel 03-206 03 50 - fax 03-206 03 70

Het Mechelse Meubel 1500-2000: 4/2 tot 7/5

Drie tentoonstellingen op drie verschillende locaties tonen Mechels **houtsnijwerk, meubelkunst en design uit drie markante periodes**: de tijd van Keizer Karel, de periode 1820-1960 en de periode 1950-2000. Het ambachtelijk houtsnijwerk uit de 16de eeuw lag mee aan de basis van de enorme ontwikkeling van de meubelkunst vanaf de tweede helft van vorige eeuw en daaruit bloeide op haar beurt de moderne vormgeving. In het laatste luik zit trouwens een wereldprimeur: een overzicht van werk van de Vlaamse ontwerper-architect-designer *Maarten Van Severen*.

De toegangsprijs bedraagt 200 fr. (ticket voor één tentoonstelling). Reductiehouders en groepen (vanaf 15 deelnemers) betalen 150 fr. en schoolgroepen 100 fr. Een combinatieticket (drie tentoonstellingen) kost respectievelijk 350 fr., 250 fr. (reductiehouders en groepen) of 150 fr. (schoolgroepen). Leerlingen tot 12 jaar hebben overal gratis toegang. Een geleid bezoek kost 2000 fr. (max. 15 leerlingen; reserveren bij Dienst voor Toerisme - tel 015-29 76 55).

De tentoonstellingen vinden plaats in Museum Schepenhuis - Steenweg 1 (Mechels houtsnijwerk in de eeuw van Keizer Karel); CC A. Spinoy - Minderbroedersgang 5 (Meubelen uit Mechelen 1820-1960) en De Garage - Onder den Toren (Hedendaags design) - voor alle info: Dienst Musea - tel 015-29 40 30 - fax 015-29 40 31 - dienstmusea@hotmail.com - www.mechelen.be/stedelijkemusea - voor alle info over het volledige Keizer Karel-project voor heel Vlaanderen: Keizer-Karellijn - tel 070-23 38 88

Staaltes van Japanse textielkunst: tot 12/3

Gestileerde vormgeving gaat hand in hand met technische creativiteit bij de traditionele Japanse textielkunst. **Textiel en kledingsaccessoires** uit vooral de Edo-periode (1603-1868) zijn hiervan de illustratie. De Japanse Toren zelf is voor de gelegenheid aangekleed als een stalenboek van textielproducten: klasieke mannen- en vrouwenkledij, theaterkostuums, uniformen, huishoudtextiel enz.

De toegangsprijs bedraagt 120 fr. Reductiehouders en schoolgroepen betalen 80 fr. Het ticket geeft meteen ook toegang tot het Chinees Paviljoen, dat zich vlakbij bevindt. Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis - Japanse Toren - Van Praetlaan 44- 1020 Brussel - tel 02-741 72 14

Algemeen

A

- **Straffen en belonen:** 3 sessies vanaf 17/2.
Elcker-Ik – Hanswijkstraat 74 – 2800 Mechelen – tel 015-43 21 20 – fax 015-43 34 14
- **Wij samen / Zij apart – Filosoferen over handicaps:** 17 en 29/2 en 23/3.
Stichting Integratie Gehandicapten vzw – Leen Calmeyn – Kerkham 1 bus 2 – 9070 Destelbergen – tel 09-238 31 25 – fax 09-238 31 40 – vormingsdienst.sig@skynet.be – users.skynet.be/vsig

• **Effectief vergaderen** op school (7, 14, 21 en 28/2); **Communicatie:** hoe laat ik mijn mening horen? (8,15, 22 en 29/2); **Kernkwaliteiten** en bezieling binnen het onderwijs (drie sessies vanaf 16/2).

Nascholingen buitengewoon onderwijs: Ontwikkelingsstoornissen (vijf programma's vanaf 8/2); Emoties: uitdagingen en mogelijkheden (vier sessies vanaf 1/3).

Karel de Grote-Hogeschool – departement Lerarenopleiding – Pothoekstraat 125 – 2060 Antwerpen – tel 03-217 42 10 – fax 03-217 42 13

• **Geheugen van de mensheid – Shoah-educatie:** 19/2.

VUB – Interfacultair Departement voor Lerarenopleiding – L. Deschouwer – Pleinlaan 2 – 1050 Brussel – tel 02-629 36 54 – fax 02-629 36 36 – Luk.Deschouwer@vub.ac.be – www.vub.ac.be/vub/idlo

• **De Kloof – vorming in Noord-Zuid-werking:** 6 tot 8/3 in St. Katerijne-Waver.

Baobab – Nieuwstraat 70 – 9100 St. Niklaas – tel 03-777 20 15 (woensdagnamiddag) – fax 03-766 36 41

Basisonderwijs

B

• **Vorming (nieuwe) onthaalleerkrachten:** module taalvaardigheidsonderwijs (TVO) aan anderstalige nieuwkomers (16 en 23/2); module intercultureel onderwijs (ICO)(16/2).

Steunpunt NT2 – Koen Van Gorp – Blijde-Inkomststraat 7 – 3000 Leuven – tel 016-32 53 67 – fax 016-32 53 60 – koen.vangorp@arts.kuleuven.ac.be

• **Kleuteronderwijs:** Wapperhanden en wiebeltenen: dansen met 4-5-jarige kleuters (15/2); Procesgericht begeleiden van ontwikkelingsbedreigde kleuters (13 en 20/3).

Lager onderwijs: Gedragsproblemen in de klas (9 en 16/2 en 29/3); Hefbomen tot leren (15, 22 en 29/2); Spel(Dings)middag: hoe kinderen leren spellen in de basisschool? (15/3); Muzische vorming: bewegingsexpressie vanuit de eindtermen (13, 20 en 27/3).

Karel de Grote-Hogeschool – departement Lerarenopleiding – Pothoekstraat 125 – 2060 Antwerpen – tel 03-217 42 10 – fax 03-217 42 13

• **Werken aan een positief zelfbeeld:** op afspraak. Workshop (ondersteund door de *Koning Boudewijnstichting*) voor leerlingen tweede en derde jaar lager onderwijs. *Marleen Langbeen – Klein Mechelen 76 – 2880 Bornem – tel en fax 03-889 54 73*

Secundair en hoger onderwijs

S

• **Nascholingsaanbod IDLO:** Gemeense Happening (12/2); Informatie opsporen via Internet (15/2); Evaluation orale et écrite en Français, langue étrangère (17/2); Wetenschap onderwijs: een wetenschapsfilosofische invulling van het concept «wereldbeeld» (26/2).

VUB – Interfacultair Departement voor Lerarenopleiding – L. Deschouwer – Pleinlaan 2 – 1050 Brussel – tel 02-629 24 32 – fax 02-629 36 36 – Luk.Deschouwer@vub.ac.be – www.vub.ac.be/vub/idlo

• **Nascholing secundair onderwijs:** De puber in groei, ook op school (16 en 23/2); SLB? Nooit van gehoord! – Schoolloopbaanbegeleiding in het secundair onderwijs (21/2); Worstelen met lees- en spellingsproblemen (23/2).

Karel de Grote-Hogeschool – departement Lerarenopleiding – Pothoekstraat 125 – 2060 Antwerpen – tel 03-217 42 10 – fax 03-217 42 13

• **Omgaan met kinderen met aandachtsregulatiestoornissen, impulsief en overbeweeglijk gedrag –**

ADHD/ADD: 8/2 in *De Valkaart*, Oostkamp.

Centrum Zit Stijl vzw – afdeling West-Vlaanderen – Peter Glorieux – Haverstraat 1 – 8470 Snaaskerke (Gistel) – tel en fax 059-27 99 07 – peter.glorieux@ping.be

• **Klassieke talen:** In grammaticis veritas – Naar een vernieuwde taaldidactiek Latijn en Grieks? (19/2); **Frans:** Internet dans la classe de français (25/2); **Duits-Engels:** Intercultureel vreemdetalenonderwijs in de praktijk – Hoe intercultureel zijn onze leermiddelen? (15/3); **Pedagogische wetenschappen:** Onderwijzen aan grote groepen (29/3).

Vliebergh-Senciecentrum – KULeuven – Zwarte-Zustersstraat 2 – 3000 Leuven – tel 016-32 94 09 – fax 016-32 94 01 – vsc@avl.kuleuven.ac.be – www.kuleuven.ac.be/vliebergh

• **Omgaan met ruimte** – het nieuwe decreet ruimtelijke ordening: 26/2 in UFSIA, Antwerpen.

Vereniging Leraars Aardrijkskunde – John Maes – Laarstraat 3 – 2520 Ranst – tel 03-485 73 79 – maes.deschutter@glo.be

• **Postmoderne literatuur** is als een ui (28/2); De ontdekking van de lezer – over **tekstvervalsgericht literatuuronderwijs** (15/3).

Centrum voor Beroepsvervolmaking Leraren – RUCA/UIA – Universiteitsplein 1 – 2610 Wilrijk – tel 03-820 29 60 – fax 03-820 29 57 – cbl@uia.ua.ac.be – cbl-www.uia.ac.be

• **Studiedag Leerkrachten Frans:** 16/3 in departement LERA, Gent.

Studiedag met lezingen, ateliers, infobeurs enz. *BVLf – Claudine De Rockere – Hofstraat 80 – 9000 Gent – tel en fax 09-225 39 16 – becv@worldonline.be*

• **Nascholingsprojecten Muzische Vorming:** op afspraak.

Argo – sector Culturele en Extra-Murosactiviteiten – afdeling Onderwijsorganisatie Gemeenschapsonderwijs – J. de Lalainstraat 28 – 1040 Brussel – tel 02-790 96 00 – fax 02-790 97 97

• **Studentenbegeleiding Hoger Onderwijs:** Attitudevorming binnen de stage (25/2, 24/3 en 5/5 in Antwerpen); Omgaan met onderpresteerde (15/2 en 21/3 in Leuven); Omgaan met faalangstige studenten (7/2 en 9/3 in Antwerpen).

Cheobs vzw – tel 016-20 76 55 – cheobs@online.be

• **Studiedagen voor hoger onderwijs en voor taal-leerkrachten:** Vertaling en minderheid (15/2); Vertaling en taaldidactiek (16/2).

Katholieke Vlaamse Hogeschool – departement Vertalers – J. Kruin – dr. W. Segers – St. Andriesstraat 2 – 2000 Antwerpen – tel 03-206 04 80 – fax 03-206 04 81 – wsegers@kvh.be

• **Europese conferentie: Begeleidingsvaardigheden voor mentoren van stagiairs Modeme Vreemde Talen:** 30/3 tot 1/4 in Oxford, Engeland.

Meer info en inschrijvingen bij Hogeschool West-Vlaanderen – departement Lerarenopleiding – Christa Kochuyt – St. Jorisstraat 71 – 8000 Brugge – tel 050-3 32 68 – fax 050-34 62 54 – kochuyt.hpl@hogeschool-wvl.be

• **Studeren en werken in Latijns-Amerika:** 23/2. Informatienamiddag annex debat met vertegenwoordigers van AFS, YFU, Via, WEP en Jongeren aan Bod voor jongeren die naar Latijns-Amerika willen vertrekken.

SAGO – Lange Lozanastraat 14 – 2018 Antwerpen – tel 03-238 51 81 – fax 03-248 66 82 – sago@jeugdwerket.be – www.jeugdwerket.be/sago

• **Studiedagen voor leerkrachten Duits:** 2/2 in Goethe-Institut, Brussel; 24/2 in KULAK, Kortrijk en 1/3 in UIA, Antwerpen.

• **TEFL Teacher Professional Development Workshop:** 6 tot 8/3.

University of Ulster – Centre for English Language Teaching & The British Council – The British Council – Liefdadigheidstraat 15 – 1210 Brussel – tel 02-227 08 44 – fax 02-227 08 49 – www.britishcouncil.org/seminars

Het aanbod is gróót. Uiteraard kan deze pagina enkel een selectie bieden. Vraag meer informatie bij de pedagogische begeleiding van uw school.

KLASSE-MENT

De tijd van ronkende toespraken is voorbij. Wat blijft zijn vele goede voemens én een nieuwe uitdaging. De prijs? Vijf boekenbonnen (elk 2000 fr., geschonken door Standaard Boekhandel), vijf cartoonboeken (met de beste cartoons van huistekenaar Camp) en vijf originele Klasse-t-shirts. Antwoorden a.u.b. voor 25 februari.

Standaard
Boekhandel

Winnaars opgave 64: boekenbon: *Marleen Goddyn* (Brasschaat); *Lieven Elst* (Veltem); *Mathy Becker* (Haselt); *Natasja Reniers* (Oostende) en *Etienne Van Renterghem* (Borgerhout) – **cartoonboek:** *Nelly Sas* (St. Niklaas); *Johan De Meerleer* (Oudenaarde); *Leo Henkens* (Tessenderlo); *M. Vriets* (Wijshagen) en *Caterina Caruso* (Aalst) – **t-shirt:** *Ilse De Mezel* (Lierde); *Jos Evens* (Haselt); *Luc Colman* (Zwijnaarde); *Christine De Brabandere* (Melsele) en *Michel Albrechts* (Maaseik).

Oplossing opgave 65: Onderwijsgeschiedenis (balde-wJnS; conSclenCe; joHaNnS; boRmaNS; glEEn foRd; elnD-temEn; GrondWet)

Opgave 66: 17 letters geven u de nieuwjaarsbrief van onze minister. Of haar boodschappenlijstje.

- de 1ste, 3de en 7de letter uit de rivier van de teerling;
- de 2de, 4de en 5de letter uit de afkomst die de Amerikaanse president zichzelf toedichtte met zicht op de muur;
- de 2de, 6de en 10de letter uit de plaats waar die andere Amerikaanse president het had over een regering «of the people, by the people, for the people»;

- de 1ste, 2de en 6de letter uit het rugnummer van de Franse koning die 's morgens in de spiegel niet zichzelf zag, maar wel Frankrijk;

- de 1ste, 6de en 8ste letter uit het land waar volgens de grote Engelse bard een serieus reukje aan zag;

- de 4de en 9de letter uit de naam van de man die zijn volk niets anders kon beloven dan «blood, toil, tears and sweat».

Klasse – Klasse-Ment – Koning Albert II-laan 15 – 1210 Brussel – fax 02-553 96 85 – info@klasse.be

Studiedag Kleutermagazien Plus: 18/3 in CC De Kollbloem Puurs.

Een studiedag voor leerkrachten kleuteronderwijs en eerste graad lager onderwijs. De deelnemers kiezen drie workshops uit dit lijstje: *Niets is wat het lijkt – over kinderboeken*; *De theaterkoffer*; *Interculturele muzische activiteiten*; *Wereldoriëntatie in intercultureel perspectief*; *Een interculturele boekenhoek en Natuur!* Voorts zijn er inforstands en kan u kennis maken met het gloednieuwe *edutainment*-concept **Adventure Trails for Kids**.

Deelnemen kost 950 fr. (een broodjesmaaltijd én een theatervoorstelling inbegrepen). Vooraf inschrijven is noodzakelijk; het aantal plaatsen is beperkt.

Meer info en inschrijvingen bij Standaard Educatieve Uitgeverij – Gerda De Doncker – Belgiëlei 147a – 2018 Antwerpen – tel 03-285 72 00 – fax 03-285 72 99 – educa@standaard.com

Mensen met Klasse

Vier generaties en niets geleerd?

Klasse voor Ouders (verschenen op 20 januari) bracht een portret van Clementina, Angèle, Lydia en Jill. Een viergeslacht. Samen hebben ze 58 jaar onderwijs genoten, ieder in zijn eigen tijd, met eigen accenten. Daarmee legt KvO een verband met het thema van uw Klasse: het onderwijs van de eeuw.

Toen Clementina (86) naar school ging, was er maar leerplicht tot 14 jaar: «De meeste van mijn vriendinnen gingen al op hun veertien werken, maar omdat mijn vader 'een vaste positie' had, mocht ik langer gaan. Naar de beroepsschool. In de voormiddag leerden we rekenen en taal, na de middag hadden we huishoudkunde: koken, wassen en strijken en naailes.» Angèle (65) begon bij het begin van

de Tweede Wereldoorlog aan de lagere school. Toen ze veertien was, vertelde een voorloper van het PMS dat ze het best technisch tekenaar zou worden. «Maar er was één probleem: de enige school waar ik dat kon doen, was een jongensschool. Daar zou ik het eerste en enige meisje zijn geweest. Dat zag mijn vader niet zitten. De hele vakantie aarzde hij en ten slotte viel de beslissing: 'Ga maar naar de naaischool. Als dat goed genoeg was voor je moeder, is dat goed genoeg voor jou'» Lydia (41) werd kinderverzorgster. «Nadien wilden mijn ouders graag dat ik nog zou voortstuderen. Bij de eerste examens had ik één herexamen, en dat was een ramp want ik was nog nooit 'gebuisd' geweest. Dus ik stopte. Met mijn diploma kon ik immers meteen werk krijgen. Later heb ik daar wel spijt van gekregen. Telkens weer val ik uit de boot, omdat ik geen hoger diploma heb. En hoe tevreden iedereen ook is over mijn werk – ik werk in een ziekenhuis – of hoeveel ervaring ik ook al heb opgebouwd, als het erop aankomt kiezen ze voor iemand met het juiste diploma.» Jill (16) zit in het TSO in een echte 'jongensschool', in de richting elektro-mechanica. «Zelf gekozen. Ik voel me er echt goed op mijn plaats en studeren gaat me nu wel goed af. Eigenlijk had ik al veel eerder naar zo'n richting moeten gaan, maar ik begrijp wel dat mijn ouders wilden dat ik zo hoog mogelijk mikte. Er is leerplicht tot 18 jaar, maar ik denk niet dat ik dan stop. Ik wil echt een goed diploma behalen en dan interessant werk doen.»

Volgens sommige onderzoekers is onderwijs de voorbije eeuw niet echt veranderd. Hoe bekijkt een viergeslacht van de vorige eeuw dat? Laat ouders, grootouders en kinderen op school vertellen over

HUN schooltijd en over hoe ze samen het onderwijs van de toekomst zien. Een mooie kans om ouders en grootouders even in de klas te halen?

Ouders ondersteunen leerkrachten

Vorige maand ging De Eerste Lijn in Klasse over leerlingenbegeleiding. Klasse voor Ouders (verschenen op 20 januari) vertaalt dat ook voor ouders. Lutgarde Janssens (39) is studiemeester-opvoeder en deeltijds vrijgesteld als leerlin-

genbegeleider op school. Bovendien is ze zelf moeder van Liesbeth (12). Haar verhaal illustreert hoe leerlingenbegeleiding op school er kan uitzien. En de taak van de ouders. Leerkrachten én ouders hebben samen de eerstelijnsfunctie bij de opvoeding van kinderen. Ze kunnen elkaar daarbij ondersteunen.

Voorts krijgen ouders o.a. negen tips om het beste te halen uit het oudercontact, ze delen bloemen uit aan juf Mieke en 1300 ouders en kinderen worden uitgenodigd voor een cultuurdag in Antwerpen.

Klasse voor Ouders informeert elke maand op 687.000 exemplaren ouders van kinderen tussen 2,5 en 14 jaar. Zo kunnen ouders het werk van de school beter begrijpen en ondersteunen. Bedankt om het blad met uw leerlingen mee te geven.

Lachen met Klasse

De gratis reizende tentoonstelling met dertig uitvergroete cartoons uit Klasse doet nog altijd vele mensen (glim)lachen in scholen over heel Vlaanderen. De volgende weken valt er te lachen met de cartoons van huistekenaar Camp in CC 't Heilaar Beerse (17 tot 28 februari), Basisschool Sint-Lodewijkscollege Sint-Andries-Brugge (28 februari tot 13 maart) Sint-Lodewijkscollege Sint-Michiels-Brugge (13 tot 30 maart) en Don Bosco Technisch Instituut Hoboken (31 maart tot 7 april).

U wil deze tentoonstelling ook gratis op school krijgen (geleverd en weer opgehaald)? Schrijf, bel, fax, mail naar Klasse (Cartoontentoonstelling) – Anny Lecocq – Koning Albert II-laan 15 – 1210 Brussel – tel 02-553 96 84 – fax 02-553 96 85 – annie.lecocq@ond.vlaanderen.be.

GESCHIEDENIS VAN HET ONDERWIJS ...

Uw computer lacht!

Huistekenaar van Klasse, Dirk Vercampt (Camp), heeft een cd-rom uitgebracht met meer dan 150 cartoons (vooral uit Klasse maar ook elders of nog niet gepubliceerd werk). Er staan ook screensavers op en een power-point-presentatie: een kwartier cartoons met animatie. De cd-rom kost 500 frank.

Veertig lezers krijgen de cd-rom gratis. Schrijf een leuk briefje waaruit uw gevoel voor humor in onderwijs blijkt en u maakt kans om de prijs in uw computer te slepen.

Klasse (Humor) – Koning Albert II-laan 15 – 1210 Brussel

Een moordweekend

Wat vinden u en uw leerlingen in de jongste Klasse voor Jongeren (verschenen op 20 januari)?

Portret

«Op school merkten ze er lange tijd niets van. Sinds m'n vijftiende telde ik m'n vetlagen en vond mezelf lelijk. Ik at zo weinig mogelijk, experimenteerde met diëten en na een maaltijd gaf ik alles over. Ik woog nog 36 kilo. Toen een klasgenoot me vroeg of ik misschien anorexie had, kreeg ik het koud. Ik besepte dat ik langzaam zelfmoord pleegde.» Uw leerlingen lezen in Klasse voor Jongeren hoe de nu 22-jarige Inge haar eetstoornis overwon. Stof voor een klasgesprek over dit onderwerp?

Groene leerkracht

Misschien bent u wel de vertrouwensleerkracht op uw school, net zoals Erica en Hilde. Zij vangen jongeren met persoonlijke problemen op die de drempel naar de professionele hulpverlening te hoog vinden of die behoefte hebben aan iemand om mee te praten.

Leerlingenraad = drankautomaat (je haalt eruit wat erin zit)

Klasse voor Jongeren ondersteunt de participatie van jongeren op hun school. Niet alleen hebben jongeren daar recht op, het is ook goed voor de school. In participatieve scholen voelen jongeren zich gelukkiger en presteren ze beter, zo blijkt uit onderzoek. Een van de participatiekanalen voor leerlingen is de leerlingenraad. Sinds dit schooljaar is elke secundaire school verplicht er een te hebben (indien twee derde van de leerlingen erom vraagt). Klasse voor Jongeren besteedt elke maand aandacht aan de werking van de leerlingenraad en werkt daarvoor samen met de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK). Dit keer gaan we op zoek naar manieren om de leerlingenraad op school bekend te maken als kanaal voor participatie. Op de middenpagina van Klasse voor Jongeren vinden de leerlingen een poster die de leerlingenraad promoot. Gemaakt om op school uit te hangen. En meteen kan de leerlingenraad op uw school een coach winnen die in enkele rondes de raad doorlicht, handige kneepjes aanleert en tips geeft. Hoe dat kan, lezen de leerlingen in Klasse voor Jongeren.

De nieuwe doven

Ze zitten in uw klas: de jongeren die tijdens de jaarwisseling uit hun dak gingen op de Mega Dance Millennium Party, die de beukende bas in hun ruggengraat willen voelen en die hun walkman zo hard zetten dat iedereen mee kan luisteren. Gevaarlijk voor de oren, maar vermanende vingers helpen hier niet. In Klasse voor Jongeren vertelt dj Joris (20) hoe z'n rechteroor blijvend beschadigd is. «Wat ik hoor, is schel en onregelmatig. Ik hoor eigenlijk te veel. Ik hoor mijn maat met wie ik praat even luid als degene die tien meter verderop met iemand anders staat te kletsen.» No nonsense informatie uit de mond van iemand die het kan weten.

Ruil Je Bank

Sarah (15) schreef een briefje naar Klasse voor Jongeren en kreeg de kans haar schoolbank in het vierde jaar moderne talen-wiskunde in het KCST in Sint-Truiden voor een dag te ruilen met een tekentafel in het Gentse Sint-Lucasinstituut. Via Ruil Je Bank maken jongeren kennis met andere onderwijsvormen. Een kans om hun blikveld te verruimen en eventuele vooroordelen bij te spijkeren. Ook uw leerlingen kunnen hun bank ruilen. Ze lezen in Klasse voor Jongeren hoe dat kan.

Win!

Uw leerlingen kunnen elke maand iets winnen in Klasse voor Jongeren. Een moordweekend, cd-bons, filmtickets en stickers

vinden ze op De Man Met Het Rendier-pagina. Maar ook een creatieve dag met de klas of een internetdag op kosten van Klasse voor Jongeren behoren tot de mogelijkheden.

Gratis info voor huiswerk, thesis en scriptie

Bijna dagelijks vragen studenten Klasse om meer informatie over onderwerpen die met onderwijs te maken hebben: de ervaringsgerichteschool, hoogbegaafdheid, milieu-educatie, agressie, de Feuersteindidactiek... Meestal hebben ze die informatie nodig voor een werkstuk. De redactie krijgt dan verzoeken om die informatie op te sturen of door te mailen. Nu is het geen kwestie van niet willen, maar het kan niet de bedoeling zijn dat Klasse uw research doet. Daarom kunnen we niet langer op dergelijke verzoeken ingaan. Overigens is er een handig middel om veel sneller aan de vereiste informatie te komen: sinds kort vindt u alle teksten en artikels die ooit in Klasse verschenen op de website. U kan er naar believen via dossiers of trefwoord de Archieven leegplunderen. Mocht dat niet volstaan, dan kan u de onderwijsbibliotheek raadplegen. Die vult thema's uit Klasse aan met bibliografische lijsten en laat u ook toe via trefwoord andere literatuur op te snorren (een testversie van de complete catalogus is nu online). U vindt er ook hyperlinks naar andere bibliotheken. Voor onderwijsvragen van allerlei aard kan u bellen naar de gratis infolijn van het departement Onderwijs (tel 0800-30 203).

www.klasse.be/archieven www.ond.vlaanderen.be/adiov

Verrassend Damme

«Onze eerstejaars secundair gaan jaarlijks traditioneel op uitstap naar het Zwin. Met wat ik hier heb gezien en gehoord, ga ik voorstellen dat ze ook Damme bezoeken.» Eén van de vele positieve reacties van leerkrachten na hun kennismaking met de historische voorpost van Brugge. Zo'n 800 leerkrachten ontdekten onder grasheuvels de oude militaire vesten en achter patriciërsegevels de moderne *Tijl Uilenspiegel* tentoonstelling. Ze lazen er de grootste toeristische boeken ter wereld, keken kunst in het Sint-Janshospitaal en dachten Europees in het *Centrum Ryckvelde*. En nog veel meer. «Voor mijn school is Damme wat ver», vertelt een leerkracht uit Tongeren. «Maar ik neem hier veel mee naar de les.» Ze worden schaars, maar sommige leerkrachten deden voor het eerst mee aan een Klasse-actie. Ook in dit nummer vindt u weer een groot aanbod. Te beginnen vanaf p. 15. Om u te dienen.

FOTO: STICHTING RECHTERDE

FOTO: SYEN SCHOLMENS

Bloemen voor leraars

Dit is écht juffrouw Mieke De Kimpe van het Sint-Gummaruscollege in Lier. Vorige maand zette Klasse haar op vraag van een ouder in de bloemen. Maar bij het artikel verscheen de verkeerde foto. Na de bloemen krijgt ze nu ook haar foto. Graag gedaan.

Elke week zet Klasse een leerkracht in de bloemen. Ze worden genomineerd door ouders, leerlingen of collega's. Misschien bent u deze week aan de beurt?

In mei van vorig jaar kreeg Katrien Boone te horen dat haar jongste zoontje een zeldzame vorm van botkanker heeft. Katrien Boone is leerkracht in een secundaire school. Ze schreef ons: «Omdat mijn werk eigenlijk mijn hobby is, besloot ik dit schooljaar maar halftijds (i.p.v. voltijds) loopbaanonderbreking te nemen, zodat ik mijn zoontje tijdens de kuren en revalidatie toch voldoende kan bijstaan.» Wij zochten haar op. Naast een opgewekte Stijn en zijn mama vonden we in de woonkamer ook een geëngageerde leerkracht druk aan het werk.

Meester Filip Engels: «Stijn zat bij mij in de eerste klas toen het nieuws kwam. Dat kind laat ik niet vallen, zei ik meteen bij mezelf. Ik had in mijn nabije omgeving al iemand zien sterven aan kanker. Ik besepte wat de ouders van Stijn moesten doormaken, maar bovenal wilde ik niet dat Stijn ook nog gestraft zou worden voor zijn ziekte. En dat zou gebeuren als hij voor langere tijd afwezig bleef. Dan zou hij ook nog moeten zittenblijven en zou hij bovendien zijn vriendjes verliezen. Ik ben

is er een wachttijd van 21 dagen die telkens opnieuw ingaat als het kind wel op school is geweest. In de school van Stijn is alles meer dan voorbeeldig verlopen. Meester Filip Engels is al tijdens de vakantie – onbetaald – begonnen met de lessen, om zeker te zijn dat Stijn zou kunnen blijven volgen. En dat lukt aardig.

Stijns ouders hadden er veel moeite mee dat iedereen hen meed, zowel hun collega's als burens of kennissen. Niemand durfde aan de schoolpoort iets vragen of zeggen. Je zag de angst in hun ogen, ook in die van de leerkrachten. En de oudere broer van Stijn, die op dezelfde school in het vierde leerjaar zit, kreeg allerlei akelige vragen over zich, zoals: «En wanneer gaat je broertje dood?» Vragen waar hij ook mee zat, en waar hij zeker niet tegen gewapend was. Er moest iets gebeuren.

Behandeling

Samen met Stijns ouders schreef Filip Engels een brief aan alle leerkrachten en voor alle ouders. Daarin legden ze precies uit wat er aan de hand was

Stijn is zeven en hij zit in de tweede klas. Alleen hij gaat al meer dan een half jaar niet meer naar school. Niet dat hij geen zin heeft. Hij zou niets liever doen dan met zijn vriendjes in de klas zitten. Playstation en strips vindt hij allang vervelend. Maar Stijn mag niet naar school van de dokters. Hij heeft kanker en de oncologen zijn bang dat hij van andere kinderen infecties zal oplopen. Kanker is niet besmettelijk, virussen wel...

REPORTAGE

Durven praten over kanker

FOTO'S: PETER VAN HOOF

Katrien Boone: «Het taboe valt weg en dat is broodnodig.»

meteen naar de familie toegestapt. Ik zei Stijn dat hij altijd op mij kan rekenen. Ik zal ervoor zorgen dat hij blijft op schoolvlak. Maar het is veel meer geworden dan dat. Er groeide een intense band tussen ons.»

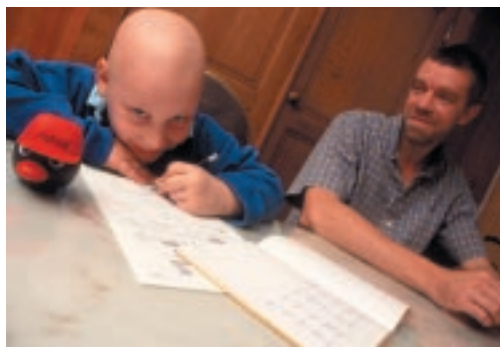
Niet tegen gewapend

Via een nieuwe reglementering kan de school bij langdurige afwezigheid een leerkracht vier uur per week vrijmaken voor thuisonderwijs. Er zijn wel een aantal beperkingen. Zo mag het kind niet verder dan tien kilometer van de school wonen en

en welke prognose de artsen maakten. Het doel was dat iedereen open zou kunnen praten over wat er gaande is. «Toen de mensen die brief gelezen hadden, zagen we de angst van hen afvallen», vertelt Filip Engels. «Nu wisten ze wat er gaande is, en wat Stijns kansen zijn. Pas toen durfden ze belangstelling tonen. Pas toen konden zij er zelf met hun kinderen over praten. En konden alle kinderen met hun eigen vragen en angsten ergens terecht, bij hun ouders, maar ook op school.»

Katrien Boone: «Wij zijn niet bang

Pas toen durfden ze belangstelling tonen

Filip Engels: «Collega's vragen me of Stijn begeleiden emotioneel niet te belastend is.»

om te praten over de kanker van Stijn en hij zelf ook niet. Waarom zouden anderen dat dan zijn? De school steunt ons echt enorm. En dat doet goed, want de strijd is hard en alle steun is welkom.»

Naast de brief stelde de school ook haar deuren open voor een informatiemiddag in de klas van Stijn en die van zijn broer. Psychologen van het Kinderkankerfonds legden de kinderen bevattelijk uit wat kanker is en hoe de behandeling verloopt. Ze antwoordden op alle vragen van de kinderen.

Niets aan de hand

«Chemokasper is een mannetje dat ze sturen om de kankercellen stuk te schieten. Maar zijn brillette staat een beetje scheef en daarom mikt hij soms verkeerd. Dan gaan de goede cellen er ook aan, en daarom heb ik te weinig weerstand om naar school te gaan.» Zo legt Stijn zelf zijn chemotherapie uit.

Enkel wat geroddeld en gespeculeerd

Weerstand en virussen zijn voor Stijn geen boekenwoorden. Hij is mateloos geboeid door alles wat met de werking van het lichaam te maken heeft. Katrien Boone: «Gelukkig geven ze in het ziekenhuis ook altijd genoeg uitleg. We worden erg goed begeleid. Helaas is niet overal de begeleiding even goed. En ik hoor ook dat niet alle scholen zo openstaan voor informatie. Dom, want dat maakt precies het verschil. Wij worden gesteund, en de andere mensen overwinnen hun angsten. Kanker wordt bespreekbaar. Het taboe valt weg, en dat is broodnodig.»

Jasmine F., lerares op een secundaire school: «Bij ons op school heeft een meisje ook kanker gehad. Er is nooit open over gepraat, enkel wat geroddeld en gespeculeerd. Nu is dat meisje weer op school, maar ze heeft allerlei gedragsproblemen. Ik geloof dat het voor iedereen allemaal makkelijker zou zijn geweest als er open over was gepraat. Dan hadden de leerkrachten en haar klasgenoten ook openlijk kunnen vragen hoe het met haar gaat. Nu moeten we doen alsof er niets aan de hand is geweest en iedereen blijft zitten met vragen en onzekerheden.»

Optimistisch

Stijn heeft nu een kunstbeen en moet nog een aantal chemokuren hebben. Maar hij reageert goed op de behandeling. Als alles goed gaat, kan Stijn na de paasvakantie weer naar zijn klas. En hij zit niet achterop: taal gaat goed, met rekenen loopt hij zelfs voor op wat er in zijn klas gebeurt. Hij krijgt thuis les van zijn vertrouwde meester. Meester Filip Engels: «Twee of drie keer per week loop ik binnen: twee keer om les te geven, ja, maar ook om bij Stijn te zijn. Om de drie weken is hij een week in het

ziekenhuis voor een kuur. Dan is hij niet in staat om zich te concentreren. Hij is dan eigenlijk te ziek voor les, maar ik ga toch, al is het voor een kwartiertje. Dat leidt hem ook af van de behandeling, en het biedt hem uitzicht. Stijn weet dat hij niet afgeschreven is. Waarom zouden we anders al die moeite doen om hem bij te houden met de leerstof? Wij werken samen aan zijn toekomst. Collega's vragen me soms of Stijn begeleiden emotioneel niet te belastend is. Maar hoe zou dat kunnen? Stijn is even vrolijk en optimistisch als altijd. We trekken ons allemaal op aan hem!»

Band

In de tweede klas houden de klasgenoten van Stijn zijn bank warm. Meester Filip Engels: «Op zijn plekje staan zijn spullen en een stripverhaal van foto's. Dat heb ik gemaakt om de kinderen op de hoogte te houden van Stijns vorderingen. Hier staat hij op na de amputatie, daar met zijn kunstbeen. Zijn vorderingen zijn concreet. De kinderen praten over hem, stellen vragen, schrijven hem of bellen op. Om de beurt vullen ze in zijn mappen de blaadjes in. De meester van het tweede schrijft daar dan telkens een berichtje bij: 'Bedankt Liesbeth voor het netjes invullen van Stijns blaadjes.' Er is bijna dagelijks een band met de andere kinderen. Op deze manier kan Stijn volgen wat er in de klas gebeurt en omgekeerd. Zo is iedereen er klaar voor als hij terugkomt. Want daar kijken we naar uit.»

Loopschool

«Stijn ziet zichzelf niet als gehandicapt», vertelt Katrien Boone. «Toen we laatst naar de loopschool gingen - daar wordt het kunstbeen aangepast en verbeterd - wilde ik parkeren vlak voor de ingang. Hij wees me terecht: 'Mama, dat is een plaats voor gehandicapten. Daar mogen wij niet staan.' Stijn ziet zichzelf als een gewoon, normaal kind. Zijn rolstoel of zijn krukken heeft hij haast niet willen gebruiken. Hij kroop nog liever. Hij wil alles zelf kunnen, ook zijn been vastmaken. Dat is moeilijk, maar hij probeert het. En ik moedig hem daarin aan. Hij moet zich zelfstandig kunnen behelpen, en zich kunnen verweren. Dan komt alles wel terecht. Hij zal wel bepaalde problemen hebben, maar hij staat sterk. Zijn zelfbeeld is even positief als altijd, been of geen been. Daar ben ik erg trots op.»

Cool

Stijn wordt zo begeleid dat zijn terugkeer naar het gewone onderwijs natuurlijk kan verlopen. Hij beseft wel zijn beperkingen - hij heeft maar één been meer - maar is niet zinnens zijn leven daarvoor te laten bepalen. «Ik wil gauw weer naar school. De meester zegt dat ik goed kan volgen. Dat is fijn, want als ik moest blijven zitten, zou ik niet meer bij mijn vriendjes zijn. Ik toonde ze al mijn kunstbeen. Dat vonden ze cool. Ik wil graag leren zwemmen. Ik ken een jongen, Jonas, die ook botkanker heeft gehad. Die kwam me voor mijn amputatie zijn been tonen. Jonas is nu 16 jaar, en hij is zwemkampioen. Niet bij de gehandicapten, hoor. Bij de gewone.»

(Met dank aan de familie De Keukeleire-Boone voor haar getuigenis en aan de vele mensen overal te velde die zich elke dag voor gelijksoortige zaken inzetten.) ■

Kankerfoon - tel 0800-15 800

«WAT VERTEL IK?»

Kanker is geen leuk gespreksonderwerp. Het heet nog steeds een *slepende ziekte*. Feit is dat er steeds meer kankerpatiënten zijn, ook onder kinderen. Maar feit is ook dat steeds meer kankerpatiënten het halen. Bij kinderen geneest zo'n 75 procent. Als er in de omgeving iemand kanker heeft of een andere ernstige ziekte, weet deschoolzichsomsgeenhouding te geven. Wat moet je de kinderen vertellen? Sommigen denken dat het maar beter is helemaal te zwijgen. Maar dat is niet zo. Een open communicatie met de kinderen en de ouders is essentieel, zowel voor de getroffen familie als voor iedereen. Uiteraard moet de school daarbij de grenzen van de familie respecteren. Niet iedereen is zoals de familie van Stijn bereid de confrontatie openlijk aan te gaan en met iedereen te praten over de ziekte van hun kind. Maar dat betekent niet dat een leerkracht niet op de vragen van klasgenootjes en andere kinderen kan ingegaan.

Leven en dood: geen ontwijkende antwoorden.

1. Alleen kind geconfronteerd wordt met de ernstige ziekte van een ander kind of van een familielid, heeft het **vragen** over zijn eigen leven en dood, en die van zijn ouders. Moedig kinderen aan hun vragen te stellen en antwoord meteen zo eerlijk mogelijk.

2. Een kind heeft iets aan **antwoorden** op zijn eigen niveau en binnen zijn eigen begripsvermogen. Het heeft niets aan leugens of ontwijkende antwoorden. Als het geen bevredigend antwoord krijgt, gaat het zich van alles inbeelden.

3. U hoeft daarbij als leerkracht uw eigen angst of verdriet niet weg te stoppen. Een kind dat leert dat je ook als volwassene **gevoelens** mag tonen en over angsten mag praten, krijgt er greep op.

4. Besteed aandacht aan **preventief gedrag**, zoals gezonde voeding en het vermijden van risicogedrag zoals roken. Rook zeker nooit in het bijzijn van leerlingen, want dat doet alle preventiecampagnes

Wim Coudyser: «Binnen het jeugdwerk stelt men veel meer vragen over de aanpak van jongeren dan binnen het onderwijs.»

JEUGDWERK

De eindtermen in het onderwijs zijn onder meer een liefdesverklaring aan het jeugdwerk. Ervaringen en vaardigheden die jongeren en leerkrachten binnen het jeugdwerk opdoen, vertalen zich op bijzondere wijze binnen de schoolmuren. In het jeugdwerk kan men experimenteren met regels, gesprekstechnieken, visies op leren, leiderschap. Velen zetten in het jeugdwerk hun eerste stappen om hun sociale vaardigheden te verfijnen. Tijd dat ze worden ze opgenomen in het onderwijs? Jeugdwerk en onderwijs, een combinatie met een staartje.

«Het onderwijs

«Het derde leerjaar was twaalf jaar lang mijn klasje. De school, het dorp waren mijn vertrouwd domein. Alles op loopafstand. De velden rond het dorp vormden mijn horizon», vertelt Wim Coudyser (37), directeur van de Vrije Basisschool Sint-Lodewijk in Deerlijk. «Beetje bij beetje begon ik rond te kijken en te verruimen. Ik wilde het ritme in mijn leven wel eens veranderen. De aanbiedingen voor gedetacheerden in Klasse gaven een antwoord op dat verlangen. Ik solliciteerde bij drie verenigingen die ik had uitgekozen omdat ze werkten met jongeren en een duidelijke didactische en pedagogische inslag vereisten. Zo belandde ik op het nationaal secretariaat van de Federatie voor Open Scoutisme (FOS). Die vereniging kende ik niet.»

Krijtje

Wim Coudyser maakte kennis met nieuwe collega's, nieuwe verantwoordelijkheden, nieuwe uitdagingen en een ander ritme. «Mijn taak? De publicaties van de leiding ondersteunen, het vormingswerk voor leiding praktisch en inhoudelijk helpen organiseren en meedraaien op het secretariaat. Ik stond niet vooraan met een krijtje in mijn handen. Ik zat aan een ronde tafel met jonge, dynamische vrijwilligers. Met kernploegjes bedacht ik - tot laat in de nacht - nieuwe werkvormen en invalshoeken voor cursussen, samen zoekend hoe jongeren het beste leren. Mijn kennis en ervaringen gaf ik door aan anderen, die dat op hun beurt wilden doorgeven aan kinderen, jongeren en leiding.»

Tot laat in de nacht

Training

Wim Coudyser: «Mijn kennis van computers was miniem. Het was een heuse leerschool voor mij. Tijdens mijn detachering leerde ik brochures opmaken en de lay-out van de tijdschriften ondersteunen. Van vergadertechnieken heb ik veel opgestoken. Vergaderingen leiden met vrijwilligers en jonge mensen is wel wat anders dan een oudercontact organiseren. Ik heb grote acties helpen coördineren, zoals een animatieweekend voor 300 jongeren. Een cursusprogramma opstellen voor allerlei doelgroepen vereist veel voorbereidende vergaderingen. Er bestaat in het jeugdwerk een hele waaier van vormingsmogelijkheden. Jongeren grijpen deze kansen. Zij vinden het normaal dat je altijd blijft zoeken. Hun begeleidershouding willen zij spiegelen met die van anderen. Voor mij waren deze jaren als gedetacheerde leerkracht een echte training voor wat ik nu doe.»

Wel wat anders dan een oudercontact

Automatisch

Na drie jaar keerde Wim Coudyser terug naar het onderwijs. Zijn detachering zat erop. «Op mijn school kwam de functie van directeur vrij», vertelt hij voort. «Dat kon ik niet links laten liggen. De ervaringen binnen het jeugdwerk helpen me om mijn huidige taak waar te maken. Zoals efficiënt leerkrachten en ouders inschakelen en een team motiveren en leiden. Vernieuwin-

gen in het onderwijs, functioneringsgesprekken en sociale vorming zijn voor mij niet meer vreemd. In het jeugdwerk verfijn je automatisch je sociale vaardigheden. Eigenlijk doe je dat daar al van heel jonge leeftijd. Binnen het jeugdwerk stelt men veel meer vragen over de aanpak van jongeren, communicatie, begeleidershoudingen dan binnen het onderwijs. Ik ben daar een getuige van geweest en heb me er vaardigheden eigen gemaakt die ik binnen het onderwijs goed kan gebruiken.»

Russisch

Wat nemen leerlingen uit het jeugdwerk mee naar school? Stephan van der Veecken (17), zit in zijn eerste kandidatuur burgerlijk ingenieur. Hij combineert jeugdbeweging en onderwijs. «Mijn kinderjaren waren gevuld met spel in de jeugdbeweging. Van kapoen tot leiding bij 11- tot 13-jarigen. Naast de jeugdbeweging doe ik aan tennis. Tot vorig jaar zat ik in de leerlingenraad en volgde ik avondschoon Russisch. De cursus Russisch moest ik stopzetten. Die zes uur per week kon ik niet meer combineren met in leiding staan bij de scouts. Achter de schermen moet daar heel wat gebeuren en een leuke vergadering vraagt uren voorbereiding.»

Taartjes

Stephan van der Veecken: «Zodra ik een gaatje vind in mijn agenda wil ik een cursus volgen om mijn leidershouding meer te verdiepen. Het jeugdwerk biedt een andere vorming dan het onderwijs. De school is intellectueel bezig, pompt kennis over.

Het verschil zie je aan kleine dingen

Die kennis heb je uiteraard nodig in het leven. Maar in de jeugdbeweging werk je aan je sociale vaardigheden. Je leven in groep staat er centraal. De verschillen tussen rijk en arm verdwijnen daar. We eten uit dezelfde pot en slapen onder één tentzeil. We beleven daar hetzelfde plezier aan een warme kop thee na een ijzige tocht. We ervaren dezelfde ellende als we in hevige regen een tent willen rechtzetten. In groep wil je samen over de streep, op de school is het ieder voor zich. De scouts in de klas haal je er zo uit. Hun zondag is niet enkel taartjes eten bij de oma. Het verschil zie je al aan kleine dingen. Geen afval laten slingeren bijvoorbeeld.»

Regels

«Je gaat niet naar de jeugdbeweging om te leren. Je gaat voor het amusement», zegt Stephan van der Veecken. «Sociale vaardigheden doe je er spelenderwijs op. Je ontwikkelt er mensenkennis. Je leert er verantwoordelijkheden opnemen op het moment dat je er klaar voor bent, aangepast aan je leeftijd. De jeugdbeweging is een democratie met een duidelijke hiërarchie. Als eerstejaars op een kamp rasp je de worteltjes, als derdejaars bepaal je mee welke aankopen de beste zijn voor de keuken. Via de jeugdbeweging krijg je een realistisch zelfbeeld. Tijdens een driedaagse tocht moet je jezelf en de anderen niets wijsmaken. Op school moet je het hebben van punten en cijfers.

RECHT OP ÉÉN GEDETACHEERDE

In totaal zijn er 60 Vlaamse leerkrachten actief als gedetacheerde binnen het jeugdwerk. Van de 90 erkende jeugdorganisaties in Vlaanderen zijn er 55 die een gedetacheerde in dienst hebben. 35 organisaties staan al jaren op een wachtlijst. Zij bemachtigen die relatief goedkope (het departement Onderwijs betaalt hun wedde gewoon door) en toch volwaardige beroepskracht niet. Vijftig verenigingen beschikken over één gedetacheerde leerkracht en vijf kunnen er twee aan het werk zetten. Sommige organisaties hebben problemen om geschikte gedetacheerden te vinden.

De jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschap raadt aan het systeem van gedetacheerden te herzien. De Vlaamse jeugdraad stelt vast dat in de Franstalige Gemeenschap het aantal gedetacheerden, op basis van hetzelfde wettelijk kader, veruit het aantal erkende organisaties overstijgt. Een eerste vraag is dan ook om elke landelijk erkende jeugdorganisatie in Vlaanderen het recht op één gedetacheerde te geven. Andere adviezen gaan over de versoepeling van de regeling om een gedetacheerde te vinden, zoals de mogelijkheid inbouwen om gedetacheerden aan te werven of niet enkel een beroep moeten doen op vastbenoemden.

De jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschap is nauw betrokken bij het jeugdbeleid. Zijn belangrijkste opdracht bestaat erin op eigen initiatief, op verzoek van de Vlaamse Regering of van het Vlaamse Parlement advies uit te brengen over alle aangelegenheden voor de jeugd. De Vlaamse Regering verplicht zich ertoe bij de jeugdraad advies in te winnen over al wat met jeugdbeleid te maken heeft. Bij de samenstelling van de jeugdraad ziet men erop toe dat alle verschillende soorten jeugdwerk aan bod komen: van Jeugd Rode Kruis tot Jeugdbond Natuurstudie en Milieubescherming, van Vlaams Verbond van Katholieke Scouts en Meisjesgidsen tot ABVV-jongeren, om er maar enkele te noemen.

De regels die heersen op een kamp en tijdens gewone vergaderingen zijn er niet om het leven moeilijk te maken, integendeel. En als dat wel het geval is, dan wordt er gepraat. De leiding van een jeugdbeweging staat open om regels aan te passen, om een gesprek aan te gaan. Het onderwijs

kan wat leren»

Stephan van der Veecken: «In groep wil je samen over de streep, op school is het ieder voor zich.»

zou daar wat van kunnen leren, zeer zeker. Leerkrachten poneren regels, zelfs regels waar ze zelf niet in geloven. Daar heb ik het echt moeilijk mee. Blijkbaar gelooft men in het onderwijs niet dat jongeren een waardeschaal kunnen opbouwen.»

Maandagochtend

Kan de school elementen uit het jeugdwerk integreren? «In de jeugdbeweging test je proefondervindelijk wat echt is en onecht. Kruij maar eens met z'n achten in een tent», daagt Stephan van der Veecken ons uit. «Je ondervindt snel dat je de beperkte ruimte het best eerlijk verdeelt, dat het leven veel leuker is als je rekening houdt met anderen, dat afspraken maken een goede zaak is. Als je in je vrije tijd met die waarden kan experimenteren, is de stap naar een engagement snel gezet, ook op school. Dat je de jongeren die in de jeugdbeweging actief zijn, terugvindt in de leerlingenraad lijkt me logisch. Zij zijn overleg gewoon. Zij komen sneller tot een consensus, zijn contactvaardig. Het onderwijs gaat voorbij aan vele kansen. Het is gefocust op kennisoverdracht. Waarom krijgen jongeren er zo weinig kansen op zelfstandigheid? Waarom maken ze in het onderwijs zo weinig werk van sociale vaardigheden? Waarom worden de ervaringen die jongeren opdoen in de jeugdbeweging niet erkend? Want maak maar eens een goede toets wiskunde op maandagochtend als je het hele weekend met de scouts in de bossen hebt rondgelopen. Weinig leerkrachten hebben oren naar dergelijke verhalen.» ■

RUIM EEN HALF MILJOEN

Jongeren leren en leven niet alleen op school. Neem nu het jeugdwerk. Een goede 6000 initiatieven voor en door jeugd worden in Vlaanderen officieel als jeugdwerk bestempeld. Ruim een half miljoen kinderen en jongeren zijn op regelmatige tijdstippen betrokken bij dit aanbod. Ze zijn lid van een jeugdbeweging, vertoeven enkele weken per jaar op een speelpleinwerking. Wekelijks gaan 250.000 kinderen en jongeren naar het vertrouwde vergaderlokaal van hun jeugdbeweging. Minstens nog eens 500.000 kinderen en jongeren komen sporadisch met jeugdwerk in aanraking. Ongeveer 50.000 jongeren nemen een verantwoordelijkheid op in het jeugdwerk: ze staan in leiding, zijn monitor in het jeugdatelier, maken deel uit van de actieve kern van een jeugdhuis. Ze worden bestookt met publicaties en vormingsinitiatieven. Gemiddeld begeleidt één leider in de jeugdbeweging 5,4 kinderen of jongeren.

«Al wat de doorslag geeft in cultuur en maatschappij is ooit benadrukt, onderwezen of gestart in het onderwijs», zegt Lama Karta. «Kennis en waarden moeten daar hand in hand gaan, anders ontstaan lacunes die niemand in de hand heeft.» Bij een luisterende boeddha: het kennisdebat.

FOTO: TIBETANS INSTITUUT

HET KENNISDEBAT

«Alles ontstaat in het

LAMA KARTA

Lama Karta is een zoon van Tibetaanse ouders, die de Chinese heerschappij in hun land ontvluchtten en naar India trokken. Daar verblijft ook de dalai lama in ballingschap. Lama Karta bracht zijn jeugd door in de omgeving van *Kaloe Rinpochee*, een vooraanstaand boeddhistisch meester, die onder meer een rol speelde in de oprichting van westerse kloosters en studiecentra. Daarnaast studeerde in het klooster van Sonada en in de Engelse school van Darjeeling. Sinds 1987 woont Lama Karta in België. Hij geeft cursussen en voordrachten over het boeddhisme in de Benelux, Frankrijk en Duitsland. Zijn cd *Buddhist meditation songs* reist Europa rond. Dankzij zijn Tibetaanse culturele achtergrond, diep verankerd in het boeddhisme, weet hij de westerlingen met vrolijke en enthousiaste wijsheid te benaderen. Lama Karta is auteur van *Het leven van de Boeddha*, *Inleiding tot het boeddhisme* en *Kringloop van bardo's. Beschouwingen over leven, dromen, meditatie, sterven en geboren worden*.

«Wanneer krijgen we de kans?»

De kandidaturen aan de universiteit doen me sterk denken aan Lama Karta's metafoer. Als je een vogel bent die tijdens de kandidaturen met de vleugel der reflectie vliegt, val je genadeloos naar beneden. Zonder nadenken van buiten leren is nog altijd de belangrijkste troef die een kandidaat in huis moet hebben. Eenmaal je de licenties bereikt, mag je de ruimte kiezen, horizonten verkennen en wordt de sky the limit. Reflectie wordt een criterium om te slagen. De student wordt mens. Als vanaf het eerste jaar de kans tot openlijke reflectie zou bestaan, zou de opleiding meer diepgang krijgen en de samenleving een grotere generatie van kritisch denkende mensen.

Saskia Michielsens, student

«... We hebben allemaal een geest, dat is een feit. Maar belangrijk is dat we hem ook gebruiken. Om kennis te verwerven, te integreren, toe te passen en inzichten tot ontplooiing te brengen. Daarbij moeten we de mondigheid of rijpheid ontwikkelen om ons niet te vergissen in wat we leren. We moeten kennis kritisch analyseren én pragmatisch benaderen. Want kennis kan nooit het doel op zich zijn. Studeren gaat niet enkel over feitenkennis. We moeten ons voortdurend de vraag stellen: In hoeverre klopt dit allemaal? In welke mate is deze kennis schadelijk of nuttig? Met nuttig bedoel ik niet voordelig maar *welddadig*. Het gaat hier over zingeving. Kennis verwerven moet relevant zijn om jezelf verder te ontplooiën als mens en daar eventueel anderen mee te helpen om hetzelfde te doen. Kennis en attitudes zijn vooral handige middelen, methodes. Die staan in evenwicht met wijsheid, en daarmee bedoel ik *kunnen reflecteren*. In de teksten zegt men: 'Wijsheid en methode zijn als twee vleugels van een vogel.' Met één vleugel kan een vogel de ruimte niet kiezen. Studie zonder reflectie is geen verrijking. Reflectie verbreedt je visie op de wereld...»

Positief

«... Veel leerlingen en studenten zeggen: 'Ik hoop maar dat het lukt met mijn studie' en ze beelden zich in dat die hoop volstaat. Soms redeneren zij heel negatief: 'Wat zijn de nadelen van deze studierichting?' of 'Hoe zwaar is die cursus?' In plaats van dat positief te benaderen: 'Als ik dit ken, wat kan ik er mee aanvangen in het leven?' of 'Welke nuttige, pertinente dingen kan ik hieruit halen?' Laat leerlingen er dan ook vanuit die ingesteldheid aan werken, het liefst op het moment dat er les wordt gegeven, dat ze de leermiddelen hebben en dat er leerkrachten zijn om hen te begelei-

den. Dat het in het westers onderwijs met zijn vele positieve mogelijkheden en condities echter niet zo van een leien dakje loopt, is jammer. Wellicht zijn kinderen en jongeren zich onvoldoende bewust van de kansen die hen hier worden geboden ...»

Onderhuids

«...Negatief denken weegt zwaar door in deze maatschappij. De media leven van het negatieve en geven het aantrekkingskracht. Akkoord, je mag daar niet blind voor zijn, maar enkel het negatieve voor ogen houden verarmt. Goede en positieve zaken werken daarentegen opbouwend en verrijkend. Leerkrachten, ouders kunnen dat tegenwicht bieden door zelf een optimistische visie te ontwikkelen en onderhuids mee te geven. Onderhuids, want spraak is relatief. Er wordt veel gepraat in deze maatschappij, maar weinig geluisterd. Kinderen en jongeren hebben goede voorbeelden nodig, van ouders én leerkrachten. Die kunnen hen veel meer meegeven dan ze ooit gezegd krijgen. Bedenk dat kinderen veel kunnen capteren zonder dat je het hen moet zeggen. Dat brengt mee dat we leerlingen moeten stimuleren niet enkel uit eigen ervaringen te putten, maar ook open te staan voor de ervaringen van hun ouders en leerkrachten. Anders zouden zij telkens opnieuw het wiel moeten uitvinden. Elke jongere, om niet te zeggen de hele maatschappij, heeft als taak voort te bouwen op de evolutie zoals mensen die in het verleden hebben opgebouwd...»

Huizen bouwen

«...Alle grote tendensen in de samenleving komen voort uit leren en dat gebeurt voorlopig het meest in de periode en de structuur van het onderwijs. Ook wat rond zingeving en waarden draait, zal daar ontspruiten. Maar als waarden kennis achterna hollen, dan zit daartussen een gevaarlijk niemandsland waarin kennis kan worden misbruikt. Laten we proberen kennis en waarden samen aan te bieden, dat is het meest helder en zinvol. Vergelijk het met huizen bouwen: je hebt eerst een algemeen idee nodig van

«Maar wát nemen leerlingen mee naar huis?»

Ik ben me ervan bewust dat leerlingen naast de lesinhoud ook heel wat meer mee naar huis nemen. Alleen vraag ik me soms af: wat? Want het eerste wordt op allerlei manieren getoetst, het andere kom je maar heel zelden te weten. Maar het maakt me ook een beetje bang, al die voorbeelden voor de klas. Ik wil er niet te veel bij nadenken en vooral mezelf zijn in de klas: leerlingen vertellen wat me bezighoudt en wat me boeit in de leerstof, maar ook ingaan op wat er veeleer toevallig aan bod komt of op informele momenten. Ik wil daar ook graag de tijd voor nemen en die is er niet altijd. Ik hoop hoe dan ook dat leerlingen heel veel verschillende mensen met heel veel interesses voor de klas krijgen!

Katrien De Vlaemynck, leerkracht

«We zijn nieuwsgierig, vooruitvallend, ongeduldig en overhaast»

Het is eigen aan de mens dat hij nooit wil stilstaan. Wij hebben besef van tijd en duur, bijgevolg zijn we wezens van verandering. Dieren niet, zij leven in het hier en nu. Achteruit kijken doen ze niet. Ze dragen het verleden slechts onbewust mee. Het is opgeslagen in hun erfelijk patrimonium. Daarom zijn ze ook niet dankbaar om wat voorbij is. Ze kijken evenmin bewust en planmatig vooruit. Ze leven vanuit de radar van hun instinct. Projecten hebben ze niet, hun survival-instinct is hun enige levensproject. Mensen kunnen wel achterom zien en vooruitkijken. Ze doen het ook. Er zijn tijden waarin ze al te veel achterom kijken en andere waarin ze bezwijken onder de verleiding om te reikhalzen naar later en beter. Dat laatste is de bekoring van onze tijd: wij zijn nieuwsgierig, vooruitvallend, ongeduldig en overhaast. Maar vóór ons waren er ook intelligente en toegewijde mensen op de wereld. Het klopt niet dat gisteren gisterenavond al voorbij was: het verleden duurt voort. Daarom moeten we kunnen leren van wat vóór ons gevonden werd. Zo kunnen we doodlopende paden vermijden en des te beter de toekomst plannen. Wie geen acht slaat op wat zijn voorouders hebben gevonden, is ondankbaar en daarbij ook onverstandig. Men moet inderdaad niet altijd opnieuw het wiel willen uitvinden.

Kardinaal Godfried Danneels, aartsbisschop van Mechelen-Brussel

onderwijs»

het soort huis dat je wil, pas dan kan je bouwen. Waarden geven is zo'n idee. En zoals je verschillende huizen kan bouwen, zo gedifferentieerd moet je over waarden kunnen spreken in de klas. Sommigen zullen later alles op het gelijkvloers houden, anderen zullen hoge wolkenkrabbers neerzetten waar plaats is voor velen...»

Grootmoedig

«...Een leerkracht met een positieve visie, die enthousiasmeert en mogelijkheden tot leren schept, dat is al heel wat. In de toekomst zullen ouders en leerkrachten leerlingen vooral een referentiekader moeten meegeven, zowel van studie-inhouden als van waarden. Want uitsluitend kennis overdragen verdwijnt. Leerlingen zullen kennis veel sneller zelf vinden of gewoon geen zin meer hebben om nog te luisteren. Vervolgens moet een leerkracht grootmoedig zijn. Ik bedoel daarmee dat hij open moet staan voor het welzijn van de andere. Dat vergt een diep sociaal engagement, een grote scherpzinnigheid en veel moed. Laat hij ook een stabiel referentiepunt zijn, iemand die geen hoogten en laagten kent. Dat veronderstelt evenwicht en tevredenheid. En precies daarom verdient het lerarenberoep een grondige herwaardering. Al kan ik enkel herhalen dat vreugde en tevredenheid nooit van buitenuit naar ons toekomen. Die kwaliteit moeten we vanbinnenuit ontwikkelen. En ook voor een boeddhist is dat een dagelijkse oefening...» ■

Dit artikel is het achtste van een reeks artikels rond het kennisdebat (zie Klasse nr. 85, 87, 89, 91, 93, 95, 97, 99). Een specialist geeft vanuit zijn domein zijn toekomstvisie op onderwijs. Een leerkracht, een ouder, een leerling en een deskundige reageren. De reeks loopt in Klasse tot en met het jaar 2000. Ook u kan uw mening kwijt. U bent welkom op het forum van de Klasse-homepage (www.klasse.be). Of schrijf naar Klasse (Dialogo) Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel.

«Gebrekkige waarden leiden tot vervlakkings, negativisme en pessimisme»

Kennis zou inderdaad geen doel op zich mogen zijn. Maar is dat wel het geval? De biomedische wetenschap verlegt de grens van leven en dood. Wanneer is iemand echt geboren (of nog, hoe lang duurt het voor een ongeboren vrucht als levend wordt aangezien?). Wanneer is iemand echt overleden en mogen zijn organen worden gebruikt om een medemens te helpen? De waarden die we hierrond hebben, veranderen. Het waardepatroon wordt getoetst en aangepast aan de recente ontwikkelingen van de kennis en de techniek. Ook technieken om van geslacht te veranderen en de kennis van klonen roepen vragen op naar een waardepatroon. Waar ligt de grens? Is het verantwoord ettelijke honderdduizenden franken te investeren in onderzoek naar geslachtskeuze, terwijl een volledig continent crepeert van honger en dorst? De aarde is echter overbevolkt. Moet Afrika dan überhaupt geholpen worden? Leerkrachten en ouders zullen, zoals Lama Karta zegt, inderdaad vooral een referentiekader moeten meegeven. De kennis en de technieken ontwikkelen zich immers te snel. Persoonlijk denk ik dat deze evolutie zal leiden tot een herwaardering van het traditioneel-christelijk waardepatroon. Een gebrekkige waardeschaal leidt tot vervlakkings, negativisme en pessimisme. De meest weldadige kennis - om een begrip van Lama Karta te gebruiken - is dan niet de kennis an sich, maar de kennis van een schaal die de technologie waardeert. Een grote uitdaging voor de leerkracht en de ouder van morgen.

Philippe Sollie, ouder

Naar het creatorium

Hoe creatief kan een leraar zijn? Om dat te ervaren doorlopen regentaatsstudenten van de Katholieke Hogeschool Leuven een creastage. «De studenten krijgen eerst creatieve opwarmertjes in een CreaToriuM», verklaart lector Paul Timmermans. «Ze oefenen denktechnieken en denkhoudingen met raadsels, zoekopdrachten, mysteries enz. In groepen exploreren ze vervolgens creativiteit in het dagelijkse leven. Ze gaan in (crea-)bad met een kunstenaar, productontwikkelaar, uitvinder-marktkramer, tv-programmamaker of veelzijdig organisator. Die ontmoetingen monden uit in video monteren, informatieve spelen ontwikkelen, een eigen website maken, dramatische expressie en artistiek koken. Dan is het tijd voor het didactisch luik. De studenten creëren korte, creatieve lesmomenten die ze aan elkaar geven. Ze exploreren creativiteit in lesmateriaal, werkvormen, instructies. Qua thema's, vakken en onderwerpen kunnen ze alle kanten uit. Met een tienpuntenkaart beoordelen ze elkaars creativiteit. Op een creakaart en tijdens een intervisiegesprek met een lector reflecteren de studenten over het hele proces.» Zo'n creabad duurt drie dagen. In de weken die daarop volgen werken de studenten individueel lessituaties uit die ze tijdens een stage effectief in de klas uitproberen. «Met dit initiatief willen we bij de studenten een creatievere houding en meer vertrouwen in de mogelijkheden van creatief onderwijs stimuleren», aldus Paul Timmermans. «De formule slaat alvast aan.»

■ **ONDERWIJSBELEID**

Eenmaal achterop...

Allochtone kinderen beginnen aan het lager onderwijs met een serieuze achterstand tegenover autochtone kinderen. Na acht jaar onderwijs presteren ze bovendien nog altijd zwakker dan autochtone leerlingen. Ze blijven niet enkel achterlopen voor taalvaardigheid, maar ook voor rekenen, al wordt de kloof daarvoor wel iets kleiner. Merkwaardig genoeg krijgen allochtone leerlingen voor hun overstap naar het secundair onderwijs een hoger advies dan autochtone. Dit voordeel van de twijfel haalt echter weinig uit. Integendeel, allochtonen stappen drie tot vier keer meer vroegtijdig uit de school dan autochtonen. Op de arbeidsmarkt zijn zij er bovendien niet beter aan toe. Van sommige groepen allochtonen is één man op vijf werkloos, terwijl dat van de autochtone mannen maar één op 33 zonder werk is. Dit alles blijkt uit een onlangs gepubliceerd minderhedenrapport in Nederland. Het rapport wijst het onderwijsbeleid van onze noorderburen met de vinger. Dat focust te weinig op het vergroten van de woordenschat van de allochtonen en van hun kennis van de wereld. Er zou ook een gebrek aan samenhang en visie zijn in het beleid. Het rapport formuleert adviezen om wat aan de situatie te doen: leerlingen realistischer oriënteren, het woordenschatonderwijs beter uitbouwen, leerkrachten helpen om hun didactiek te verbeteren, de schoolorganisatie bijspijkeren en voor de kleinste kinderen peuterspeelzalen uit de grond stampen om hun beginachterstand te verkleinen.

■ **LEERKRACHT IN DE DOP**

Student op leeftijd

In de lerarenopleiding kleuter- en lager onderwijzer zitten ongeveer twee generatiestudenten op drie. Dat zijn studenten die meteen na het secundair onderwijs de lerarenopleiding aanvatten. «Vroeger waren dat er minder», zegt coördinator An Van Egdom van de Hogeschool Antwerpen «Men koos niet in eerste instantie voor de lerarenopleiding. Voorts tellen wij de laatste jaren ook meer *oudere* studenten, veertigers bijvoorbeeld. Vaak zijn dat mensen die al een diploma hebben. Pas later beginnen ze aan een onderwijzersopleiding.» Bij de regenten is minder dan de helft generatiestudent. De meeste studenten hebben er al één of meerdere jaren hoger onderwijs in een andere studierichting achter de rug. Ook het publiek in de lerarenopleiding verandert. Zo daalt het aantal ASO-leerlingen zowel bij de eerstejaarsstudenten onderwijzer (59 % in 1993 tegen 52 % vorig jaar) als bij de eerstejaars kleuterleider (29 % in 1993, 26 % vorig jaar). Deze tendens uit zich nog sterker bij de regentaatsopleiding: negen procent minder studenten komen uit een ASO-richting (60 % in 1993, 51 % vorig jaar). Het aantal TSO'ers steeg daar in 1999 met acht procent (van 34 naar 42 %). Ook het aantal BSO-leerlingen in deze lerarenopleidingen neemt toe, maar hun uitval in de loop van de opleiding is erg groot.

Arbeidsmarktbericht onderwijs. Basisonderwijs en secundair onderwijs – departement Onderwijs. Zie ook *Vizier*, p.4-11.

■ **SITE-SEEING**

Kortjakje en papieren zakken

- Hoe past u informatie- en communicatietechnologie (ICT) toe in uw dagelijkse klaspraktijk? Waarmee houdt u rekening tijdens de voorbereiding, de uitwerking en de communicatie binnenhuis? Hoe vermijdt u valkuilen en problemen? Deze vragen kan u te lijf gaan met een kant-en-klaar stappenplan, raadpleegbaar via internet. De voorbije jaren testten scholen in verscheidene Europese landen als experimenteel project een *Toolbox* uit met ICT-scenario's. Daarin visie, actie, communicatie en veel tips. U kan er de vruchten van plukken. Ervaringen uitwisselen en suggesties doen om de toolbox nog te verbeteren, kan ook.

www.ond.vlaanderen.be/ICT/ondersteuning

www.enis.eun.org

- De *Kinderhoek* is een product van de Nederlandse leraar Rob Hiddinga. Op zijn website vindt u onder meer de teksten van meer dan 230 kinderliedjes. U kan ze probleemloos kopiëren en plakken. En dat *Altijd is Kortjakje ziek* en *Daar was laatst een meisje loos* vroeger wel wat anders waren dan kinderliedjes neemt u en passant mee. Nog in deze site helpt een zoekrobot u snel het goeie liedje vinden. Misschien kan u ook collega's aan teksten helpen in de vraaghoek. En de *Sinhoek* biedt vrolijke noten voor kinderen. web.inter.nl.net/users/R.Hiddinga/

- Waar vind ik grote, stevige papieren zakken om papier- en kartonafval in te sorteren? Bestaat er een lijst van producten die men niet in de riool mag lozen? Wat is het verband tussen luchtvervuiling en astma? Het zijn maar enkele vragen die op het forum van *Milieulink* antwoord vragen en krijgen. Ook u kan dit forum op. Bovendien vindt u er hyperlinks naar milieubedrijven, milieuoverheid, reglementering, energie, wetenschap en technologie, Europese links en een overzicht van educatieve milieuprojecten. *Milieulink* wil een nuttige gids zijn voor al wie via internet naar informatie over milieu en ruimtelijke ordening zoekt. U vindt er ook een activiteitenkalender, jobinfo, mailinglist en een zoekrobot om niet verloren te lopen.

www.milieulink.be

Pesterijen

«Het systematisch uitoefenen van psychisch, fysiek of seksueel geweld door één persoon of een groep personen tegen meestal één ander, die niet meer in staat is zichzelf te verdedigen». Zo definieert de Nederlandse pedagoog Bob van der Meer pesten op het werk. Meer dan 100.000 Belgen zouden er dagelijks mee te maken hebben. Dat leidt tot ziekmeldingen, werkloosheid of zelfs erger. Voor de slachtoffers is het een afschuwelijke ervaring, voor de sfeer op het werk sowieso nefast. Nog volgens Van der Meer wordt het slachtoffer door zijn oversten vaak weggewerkt, dat is nu eenmaal het makkelijkst. Men vergeet daarbij dat zijn vervanger in een verziekte werksfeer snel hetzelfde lot kan ondergaan. Vertrouwenspersonen, klachtencommissies en klachtenprocedures kunnen het fenomeen bestrijden. Ook het onderwijs blijft van pesterijen onder collega's niet gespaard. Van der Meer bedacht een concreet stappenplan van vier fasen om pesten op school aan te pakken. Het startpunt van die aanpak ligt bij pesten tussen leerlingen. Meer info, concrete getuigenissen, communicatiemogelijkheden en doorverwijzingen op de uitgebreide website www.pesting.net

■ HET ARGUMENT

25 tegelijk

«Waarmee ben jij momenteel bezig?» vroeg ik aan mijn garagehouder. «Ik ben een stel remmen aan het vervangen», antwoordde hij. «En hoeveel vervang je er tegelijk?» vroeg ik weer. De man keek me wat verward aan. «Wel, één natuurlijk, dat kan toch niet anders?» Ik glimlachte: «Dat is het verschil met mijn beroep: ik ben voortdurend met 25 leerlingen tegelijk bezig. En daarom heb ik ook wat meer vakantie nodig dan jij.» Met dit argument maakt leerkracht Marc Stevens brandhout van de bewering - u kent ze wel - dat leerkrachten met zoveel vakantie toch een paradijselijke job zouden hebben. Ook andere argumenten liepen binnen via de Klasse website. Geen verrassingen daartussen: de grootste gemeen deler is dat leerkrachten met de toenemende taakbelasting en een steeds complexer wordende job hun vakantie gewoonweg nodig hebben.

Belangen van beginnende leraars

Welke belangen wegen door bij jonge leerkrachten die werk zoeken of pas beginnen lesgeven? Hoe gaan zij om met het *micropolitieke* klimaat op school? Welke rol speelt de school in de praktijkschok? Een onderzoeksteam van de KU Leuven legde 14 leerkrachten basisonderwijs onder de seismograaf.

Geen enkele beginnende leerkracht ontsnapt aan de praktijkschok. Veel onderzoek daarover richt zich op de leraar in de klas: klasmanagement, orde en tucht, pedagogische competentie, didactische vaardigheden... Maar ingroeien in de school als organisatie is voor de beginnende leerkracht een even essentiële opdracht: leren omgaan met collega's, directie, schoolbestuur, ouders enz., zich afstemmen op tradities en gewoonten, omgaan met verschillende opvattingen over goed onderwijs, subtiele machtsverhoudingen, sluimerende discussies, gevoeligheden en uiteenlopende belangen... Dit is *micropolitiek* en het gaat over zowel conflict als over coalitievorming en samenwerking. En omdat zij een bekwame en goede leerkracht willen zijn, hebben daarbinnen ook beginnende leerkrachten hun belangenagenda.

Visitekaartje

Materiële belangen scoren hoog bij beginnende leerkrachten: leermaterialen, financiële middelen, specifieke infrastructuur, tijd, informatie... Een interimaris bijvoorbeeld wil voldoende op de hoogte zijn van de leerstofplanning en snel de juiste werkbladen te pakken krijgen. Zelf urenlang materiaal uitwerken is schering en inslag bij beginners. Ze doen dat echter niet enkel voor hun leerlingen. «Goed lesmateriaal moet voor hen vaak een visitekaartje zijn richting ouders, collega's en schoolleiding», stellen de onderzoekers vast. Een argument voor hun professionele competentie dus.

Adieu

Naast materiële belangen zijn er ook organisatorische: werk vinden in een school en er een vaste positie verwerven. Dat gaat om méér dan louter werkgelegenheid. «Zonder werk voel je je niets waard», zegt een onderwijzeres. «Je voelt je als een parasiet.» En wie na een paar weken ad interim moet opstappen, verliest niet enkel zijn werk maar ook zijn (opgebouwde) rol en positie. Adieu identiteit, sociale erkenning en relaties. Vanuit hun kwetsbare positie als werkzoekende geven

«Je voelt je als een parasiet»

beginnende leerkrachten soms toe aan de druk om bijkomende taken op te nemen in ruil voor de job, noteren de onderzoekers. Als ze solliciteren in een school waarmee ze vertrouwd zijn, spelen zelfbelangen mee, zoals de mate van (verwachte) erkenning en (verwachte) beroepsvoldoening. Sommigen aarzelen dan ook om een job te aanvaarden in een school waar ze, bijvoorbeeld tijdens stages, negatieve ervaringen opliepen en hierin geen beterschap verwachten.

Onderhandelen

Cultureel-ideologische belangen (de geldende normen, waarden en idealen van een school en hoe die tot stand komen) zijn voor beginnende leerkrachten vooral cruciaal, wanneer ze een duidelijke kloof ervaren tussen hun eigen opvattingen en waarden enerzijds en de heersende waarden op school anderzijds. Of als ze lange tijd lesgeven in dezelfde school. Dan beginnen er *onderhandelingsprocessen*. Maar leerkrachten die slechts korte tijd komen lesgeven, beginnen daar niet aan. Zij passen zich gewoon aan de situatie aan.

Vertroebeld

Zowat elke leerkracht in het onderzoek vindt goede contacten met collega's, schoolleiding, ouders en leerlingen belangrijk. Met vragen naar een collega kunnen stappen, zich gesteund voelen door de directie, open kunnen praten met ouders... Deze sociaal-professionele belangen primeren vaak op de andere belangen. Zo vertellen verschillende leerkrachten over negatieve toestanden in hun school die ze stilzwijgend verdragen, omdat het risico op vertroebelde sociaal-professionele relaties niet opweegt tegen de minder goede werkcondities.

Knutselwerk

Zelfwaardergevoel en taakopvatting zijn voor beginnende leerkrachten erg belangrijk om professioneel te kunnen groeien en hun werk goed te doen. Hier spelen zelfbelangen. Beginnende leerkrachten investeren fors in de opbouw van hun eigen zelfvertrouwen. Het oordeel van *betekenisvolle anderen* en de professionele relaties op school wegen zwaar door voor hun competentiegevoel. Soms gaan zij zelf op zoek naar bevestiging door initiatieven te nemen, zoals hoekenwerk introduceren. Voorts zijn beginnende leerkrachten erg alert voor hun kwetsbaarheid (door eigen beperkingen, kritiek van anderen...). Die neemt nog toe door de zichtbaarheid van hun werk. Ouders zien vaak enkel knutselwerkjes, toetsen... Collega's en directie zien hoe een jonge leerkracht orde en tucht weet te handhaven. Ten onrechte worden de leerkracht en zijn kwaliteit vaak enkel daaraan getoetst. Gevolg: de zorg om professionele erkenning doet beginners extra belang hechten aan orde en tucht.

De micropolitieke dimensie in de professionele ontwikkeling van beginnende leerkrachten. Een exploratief onderzoek bij leerkrachten basisonderwijs. Katrijn Ballet en Goele Berens (1998). Geïnteresseerden kunnen een synthese van het onderzoek tegen kopieerkosten krijgen bij het Centrum voor Onderwijsbeleid en -vernieuwing - KUL - Vesaliusstraat 2 - 3000 Leuven - tel 016-32 62 98 - fax 016-32 59 35 - Katrijn.Ballet@ped.kuleuven.ac.be of Geert.Kelchtermans@ped.kuleuven.ac.be

Binnen zonder bellen

Een selectie uit lezersbrieven, faxen, e-mails en reacties via Internet vindt u op deze pagina's. Naamloze brieven of manifesten komen er niet in. Schrijf a.u.b. korte brieven. Wat te lang is, moeten we inkorten. Vermeld uw naam en adres. Enkel uitzonderlijk op gemotiveerd verzoek laten we die weg. We kunnen eventueel brieven doorsturen naar betrokken afdelingen voor een deskundig antwoord.

Klasse publiceert soms ook brieven die de redactie bereiken via Klasse voor Ouders en Klasse voor Jongeren. Kan voor iedereen interessant zijn.

Klasse (Dialogo) – Koning Albert II-laan 15 – 1210 Brussel – fax 02-553 96 85 – info@klasse.be

DIALOGO

In de kou

Naar aanleiding van twee ziekteverloven en enkele te volgen nascholingen op onze school gedurende de maand oktober, willen we de problematiek rond het gebrek aan vervangingen in de basisscholen aankaarten. Onze prangende vraag: waarom is het niet mogelijk om van overheidswege voor vervanging te zorgen, als een (kleuter)onderwijzer(es) zijn/haar klasgroep verlaat om nascholing te volgen of bij korte ziekteverloven? Zoals men zal merken maken we ons niet alleen zorgen voor het kleuteronderwijs, maar ook voor het lager onderwijs, waar het probleem misschien nog veel crucialer is. Indien wij onze kinderen op pedagogische wijze willen onderwijzen met alle nodige zorgen zoals taakklas, zorgverbreding, remediërend en gedifferentieerd werken, hoekenwerk enz., dan is het onmogelijk dit voor honderd procent te kunnen waarmaken indien wij op regelmatige tijdstippen – al dan niet bij voorbaat aangekondigd – te maken krijgen met situaties, waarbij we een soms groot aantal kinderen of eventueel een halve of ganse klasgroep moeten bijnemen in de klas, omdat er op dat moment niemand van overheidswege werd aangesteld om de klasgroep over te nemen. Opvoeding heeft meer te maken met een zorg voor de kinderen dan geld opdoen omdat de pot voor nascholing nu eenmaal moet worden opgebruikt. Misschien is het zinvol om wat minder nascholingen te organiseren en dan ook de meest zinvolle te behouden, bijvoorbeeld in groepsverband als een soort pedagogische conferentie. Indien we dit samen kunnen volgen, vanuit de overheid georganiseerd, dan pas zouden deze mensen, zoals inspectie, doorlichting, het recht hebben over «teamwerk» te spreken. Schoolteam St. Jan Berchmanscollege St. Amandsberg

Leerstoornissen (1)

In het novembernummer van Klasse voor Ouders stond een korte bijdrage over leerstoornissen en het boek *Als leren pijn doet* van Walter Hellinckx en Pol Ghesquière. Hierop kwamen heel wat reacties binnen. Een selectie.

Voor ons doet leren erg veel pijn. Wij zijn Bram (10 jaar, ADHD-syndroom), Arne (8 jaar, concentratiegestoord) en mama (36 jaar). Het is inderdaad zo dat huiswerk dikwijls heel wat spanningen teweegbrengt in ons huisje. Gelukkig hebben Bram en Arne de overstap gemaakt naar het buitengewoon onderwijs. Hun supertoffe en gemotiveerde leerkrachten kennen hun tekortkomingen en houden er rekening

mee. Het is toch jammer dat men zo prestatiegericht is in het traditionele onderwijs. Al bij al is alles nog min of meer in orde gekomen.

Bram, Arne en Katrien uit Kortrijk

Leerstoornissen (2)

Als pleegmoeder van een zoon-tje met ADHD wil ik toch eens vertellen hoe moeilijk de weg kan zijn voor ouder en kind, indien het leerproces niet loopt zoals 't wordt verwacht. Omdat we ons bewust waren van de aandachtsstoornissen kreeg ons kind vanaf 6 jaar medicatie, die gelukkig hielp. Vooral schrijven en rekenen stelden problemen. De dagelijkse huistaken liepen steeds uit op kleine ruzies thuis. Na een vraag aan het PMS voor een hertesting van ons kind, kregen we bericht dat de juf geen problemen had met onze zoon. De hertesting was niet nodig. Elk contact met de leerkracht was een afwimpelen met ondoordachte uitspraken: als hij wil, kan hij 't wel; dit kind is aangeboren lui; jij verwacht té veel van je kind; als anderen zelfstandig kunnen werken, moet hij dat ook kunnen...

Op het einde van het eerste leerjaar lieten we ons kind op eigen initiatief testen in een centrum voor ontwikkelingsstoornissen. Hij zou beter naar het buitengewoon onderwijs overschakelen, was de conclusie. Op zijn eindrapport had hij 81 procent. Niet slecht, vonden wij ook, maar we begrepen niet hoe zijn resultaten in de klas zoveel beter waren dan thuis. Tot bleek dat hij tot drie kansen kreeg om zijn examen oefeningen te maken, met lichte steun van de juf. Ondanks haar protest («dan kan hij recht naar het beroepsonderwijs»), zijn we toch overgeschakeld naar het buitengewoon onderwijs. Drie jaar verder merken we nog alle dagen hoe moeilijk hij nieuwe leerstof verwerft. Zijn faalangst is stilaan weg, hij gaat graag naar school en is gelukkig. De huistaken zijn beperkt tot enkele dagen per week, het kind heeft nu tijd om ook andere dingen te doen, die hij graag doet én goed kan. Als ouder krijgen we nu de kans om af en toe te praten over de problemen, nu worden ze niet meer afgewimpeld. Alle partijen zijn er beter van geworden.

R. Schevenels – ouder – Landen

Leerstoornissen (3)

Wij hebben drie kinderen. Lies (13 jaar) studeert steeds zonder problemen en hoeft geen hulp. Maar onze twee jongens, Pieter (11 jaar) en Sander (8 jaar), zijn soms een echte nachtmerrie wat het studeren betreft. Na vele tests en onderzoeken bleek dat Pieter aandachtsstoornissen heeft en Sander hyperkinetisch is. De school heeft ons aangeraden met Sander kine te volgen om de schrijfmotoriek te stimuleren. Daarbij komen een wekelijks bezoek aan de logopediste en de huistaken. Dat alles is zeer belastend voor de kinderen, waardoor ze soms moe en agressief worden. Thuis probeer ik dit zo goed mogelijk op te vangen, maar op school vind ik weinig gehoor. Het probleem is wel opgemerkt, maar als ouders sta je toch vaak alleen.

Ann De Ridder – ouder – Brussel

Leerstoornissen (4)

Mijn dochter (9 jaar) heeft discalculie, een kleine handicap, die toch heel wat gevolgen heeft. Reeds in het eerste leerjaar merkte de leerkracht dat zij zwak was voor rekenen. Zij werd opgenomen in de zorgverbreding en voortdurend bijgewerkt en «opgelapt», maar

het echte probleem werd niet herkend. Zo gingen drie jaren voorbij. Ondanks het begrip en de hulp van de leerkrachten werd zij steeds faalangstiger. Op school was ze stil, braaf en onopvallend. Bovendien had ze een aantal zeer inventieve trucs bedacht om haar probleem te camoufleren. Ze telde bijvoorbeeld met haar tong op haar tanden, nadat de leerkracht haar verbood op haar vingers te tellen. Haar gedrag thuis stond daar lijnrecht tegenover: overbeweeglijk, plaagziek, opvliegend en soms regelrecht onuitstaanbaar. Aan het einde van het derde leerjaar hebben we haar laten testen door een psycholoog, gespecialiseerd in leerstoornissen. De diagnose was vlug gesteld. Sindsdien wordt zij ook buitenschools opgevangen. Een hele opluchting.

Nu zit ze in het vierde leerjaar. Ze bibbert en zweet nog steeds tijdens de rekentoetsen, maar ze durft al hulp vragen als ze iets niet begrijpt. Een grote stap voor haar. Ze gaat graag naar school, heeft veel vriendinnetjes en dankzij haar grote strijdlust behaalt ze goede resultaten. Zelfs voor rekenen. Haar juf vangt haar goed op, ze toont begrip voor het probleem. Ik had het gevoel dat we alles een beetje onder controle hadden. Vorige week had ze echter plots hevige, onhoudbare buikpijn. Stress, stelde de huisarts vast. Haar ingewanden zijn helemaal verkrampt. Tja, wat nu? Ik voel me machteloos. Wat kunnen we nog meer doen? Soms denk ik dat het onredelijk is om haar hetzelfde rekenprogramma te laten volgen als andere kinderen. Maar is er een alternatief?

Gerd Stoop – ouder – Mortsel

Slaagkansen (1)

Het moet me van het hart. In tijden dat er meer dan ooit wordt gesproken over de (her)waardering van het TSO, krijg ik koude rillingen bij het zien van een artikel als *Wie slaagt in het hoger onderwijs* (Klasse 100). Alweer wordt gedaan alsof het technisch onderwijs niet bestaat. Alweer lijkt het alsof hogere studies alleen maar zijn weggelegd voor leerlingen van het ASO. Wat een lardi! Als een studie over «doorstroming» zich beperkt tot het ASO, dan getuigt dit ofwel van onwetendheid ofwel van vooringenomenheid. En dat het juist de inspectie is die zo'n halve studie laat uitvoeren, ergert me mateloos. Zinnen als «wie in het ASO afstudeert heeft een redelijke kans op slagen in één of andere vorm van hoger onderwijs», mogen dan al juist zijn, ze zijn in elk geval verdomd onvolledig.

Sinds enkele jaren heeft onze (technische) school een afdeling Industriële Wetenschappen. Beste mensen, met zijn acht uur wiskunde, acht uur talen, wetenschappen als fysica en chemie, algemene vakken als geschiedenis en aardrijkskunde en vooral met zijn theoretisch technische vakken als mechanica, sterkteleer, elektriciteit, elektronica en informatica kan de IW-richting de vergelijking met de sterkste ASO-richtingen meer dan doorstaan! En ja, ook wij leveren industriële en burgerlijke ingenieurs, licentiaten natuurkunde, informatica en zelfs Germaanse talen. Ook wij leveren psychologen en leerkrachten. Trouwens, niet alleen IW-ers scoren in het hoger onderwijs, ook richtingen als elektronica of elektromechanica leiden naar ingenieursstudies, verpleegkunde of criminologie.

Het wordt tijd dat men stopt met ASO als «sterk» en TSO als «zwakker» af te schilderen, want dat beeld beantwoordt helemaal niet aan de realiteit. Maar hoe overtuig je de mensen daarvan? Het kan in elk geval helpen als er correcte en

volledige informatie wordt gegeven aan ouders en leerlingen. En TSO actief promoten is heus niet «vies». ASO-richtingen hoeven zich niet bedreigd te voelen, daarvoor zijn ze sterk genoeg. Samen de strijd voeren voor een juiste oriëntatie van leerlingen, dat is de boodschap. Of... ben ik nu aan het dromen?

Jo Verstraete – leerkracht – Oostakker

Slaagkansen (2)

In Klasse 100 (p. 14) staat een tabel die de slaagkansen in het hoger onderwijs aangeeft per gevolgde studierichting in het secundair onderwijs. M.i. is er in de tabel een opsplitsing «Gevolgde richting in het hoger onderwijs» nodig om enig inzicht in de echte slaagkansen te krijgen. Zo geeft Wetenschappen-Wiskunde 59 procent slaagkansen. Indien dit 59 procent is voor de aartsmoelijke richtingen wiskunde, fysica, burgerlijk ingenieur, dan is dit een verbluffend resultaat. Staat de 86 procent voor Grieks-Wiskunde voor bijvoorbeeld de «zachtere» vakken (sociologie, criminologie, pedagogie enz.), dan is dit veel meer een normaal percentage. Om dezelfde reden moet men eens ophouden een onderscheid te maken tussen universitair onderwijs en onderwijs van het type HS-2C. Dit laatste type moet in niets onderdoen qua moeilijkheidsgraad voor een groot aantal universitaire richtingen.

Leerkracht – Naam en adres bekend

Melk

Naar aanleiding van het artikel *Voor mij een glas melk* (Klasse voor Ouders 34) wil ik u graag mijn ervaringen meedelen. Als kind was ik lid van de melkbrigade. Ik heb drie kinderen. Mijn twee oudsten heb ik altijd veel melk en melkproducten gegeven. Toen mijn jongste kind ongeveer zes maanden oud was

had hij overal slijmen: in de neus, de longen... Ik moest heel veel neusspoelingen doen en regelmatig kwam een kinesiste tapotage toepassen om de slijmen uit de longen te kloppen. Soms kreeg hij door al die slijmen ontstekingen (sinusitis, bronchitis...). Toen hij tien maanden oud was, werd hij opgenomen in het ziekenhuis aangezien de longen zo massaal vol slijmen zaten. Men wou proberen uit te zoeken wat de oorzaak was. Daar heeft men allerlei tests gedaan: allergietests, zweetest (mucoviscidose) en ook een bronchoscopie (met een buis tot in de longen om slijm op te halen en te onderzoeken... Deze onderzoeken brachten niets aan het licht. Zo sukkelden we voort.

Toen hij bijna drie jaar was ging ik naar een voordracht over natuurvoeding, natuurgeneeswijzen enz. Daar vertelde men dat melk- en melkproducten erg slijmbevorderend zijn. Nooit tevoren had iemand mij dat gezegd: noch mijn huisdokter, noch de kinesiste, noch de specialist van het ziekenhuis... en ik zelf ben

verpleegster en had dit nooit gehoord. Ik heb hem dus geen melkproducten meer gegeven. Ik realiseer me nu dat deze problemen met melk- en melkproducten nogal frequent voorkomen. Ik vind het erg goed om een campagne rond melk- en melkproducten te lanceren, maar ik vind het zeer belangrijk om wel te wijzen op dit slijmbevorderend aspect.

Anne De Geyter – ouder - Dilbeek

Vastheid

Wij zijn een groep leerkrachten tussen dertig en vijfenvertig jaar die verschillende vakken onderwijzen. We kennen echter nog steeds geen vastheid van betrekking. Sommigen van ons zijn niet benoemd, anderen zijn voor enkele uren benoemd. Elk jaar opnieuw moeten we afwachten of we uren hebben, hoeveel er dat dan zijn en in welke school of scholen we terecht komen. Van enige voordelen waarop anderen een beroep kunnen doen is voor ons geen sprake: verloststelsels gaan aan ons voorbij hoewel ook wij kinderen hebben, hulpbehoevende ouders enz. Wij zijn hierin zeker niet alleen.

Hoewel wij stuk voor stuk gemotiveerde leerkrachten zijn, die zeer bewust voor het onderwijs hebben gekozen en wij zelf ervaren dat wij goede contacten hebben met onze leerlingen, wordt het voor ons steeds moeilijker. We kunnen niets op voorhand plannen, krijgen steeds nieuwe klassen, handboeken en scholen voor ons. Dat speelt zeker ook niet in het voordeel van onze leerlingen. En dan beweert men dat er een tekort aan leerkrachten is en dat gepensioneerd opnieuw voor de klas worden gevraagd. Verbaast het jullie nog? Je moet wel erg gedreven zijn om het zo lang zonder enige zekerheid vol te houden.

Hilde Verbruggen en vijftien collega's – leerkrachten - Mol

Rolpatronen

Bij het lezen van het artikelje *De man verdient geld* (Klasse 100) voelde ik me heel boos, teleurgesteld en verdrietig. Ik kan er met mijn verstand niet bij, hoe het mogelijk is dat men in de «nieuwe» leerboeken voor wereldoriëntatie in het jaar 2000 nog zo achterlijk te werk is gegaan. Nu had men de kans een geëmancipeerde eigentijdse beeldvorming over mannen en vrouwen te geven en heeft men die kans niet benut. Blijkbaar interesseert het de mensen (mannen?) niet die deze boeken samenstellen of schrijven en vinden ze dat totaal niet belangrijk. Het onderwijs zou een voorbeeldfunctie moeten hebben voor de kinderen. Ik vind het gewoon schandalig dat er geen aandacht voor is geweest en het weer zo vrouw-onvriendelijk is aangepakt. Hebben zich daar dan geen geëmancipeerde vrouwen mee bemoeid of hoe zit dat? Was ik er bij geweest, het zou zo niet zijn gegaan! Er is dus nog weinig of niets veranderd op dit gebied, ondanks alle vernieuwingen in het onderwijs van de afgelopen jaren! Om heel moedeloos van te worden.

Chris Bergmans – leerkracht – Lommel

Kleuterjuffen houden van...

Blij verrast lezen wij het artikel *Uitgeblust* (Klasse 100). Graag willen wij met ons volledig kleuterjuffenkorps dit artikel bijtreden. Wel hadden we de titel *Uitgeperst* passender gevonden dan *Uitgeblust*, want dat zijn we op verre na nog niet!

De grondvesten van de ontwikkeling van het jonge kind worden in de kleuterschool gelegd. Waar wij vroeger vanuit de overheid bijna volledig in de kou stonden naar leerinhouden en moesten functioneren volgens eigen creativiteit, worden we nu letterlijk bedolven onder kilo's niet altijd te doorworstelen leerplannen. Daarnaast wordt meer dan ooit verwacht dat we allround zijn: specialist in zorgverbreiding, psycholoog bij observeren en remediëren (kindvolgsysteem), expert in creativiteit, verpleegster in noodgevallen, pedagogisch in het doorgeven van kennis en vaardigheden, up-to-date in de laatste onderwijstrends, computerfreak... Ook het realiseren van een schoolwerkplan is een nieuwe uitdaging voor het ganse onderwijsteam. Door na de schooluren, regelmatig bijscholing, studiedagen, personeelsvergaderingen te volgen en vooral door veel zelfstudie, trachten we aan al deze verwachtingen te voldoen. Tijd vrij maken voor geplande en occasionele oudercontacten en pedagogische begeleiding op school is dan soms een hele klus. Meer dan ooit wordt verwacht dat de school naar buiten treedt. Via schoolkrant, buitenschoolse wedstrijden, tentoonstellingen, eestfestijnen, projectweken, allerhande feesten (grootouders, sinterklaas, kerst, carnaval, sport, school, verjaardag...) wordt dit aspect waargemaakt. De voorbereiding van deze activiteiten gebeurt in verschillende werkgroepen waartoe wij allen worden uitgenodigd om in te participeren. Blijft er op die manier nog voldoende tijd over voor de essentie van het schoolse gebeuren: het jonge kind waar het allemaal om draait?

Tot slot een bode aan de pedagogisch adviseur en andere onderwijsverantwoordelijken. Wij zijn er voor de kinderen. Zorg dat we hen de nodige aandacht kunnen schenken om ze gelukkig te maken zodat elke dag een feest wordt.

Schoolteam Don Boscoschool Heverlee

Millennium

Met enige verbazing nam ik jullie januarinumervast. Op de voorzijde: het onderwijs van de eeuw en op de achterzijde de wens van het millennium. Maar... is deze eeuw dan wel al voorbij? Rekening houdende met onze Gregoriaanse kalender eindigt de 20ste eeuw toch op 31 december 2000 en dan eindigt ook pas dit millennium. Of heb ik het zo verkeerd voor? Graag eens een reactie. Wie beslist hier eigenlijk over? Voor vele media, reclamebureaus, politici enz. eindigde de 20ste eeuw al. Maar

zijn alle geschiedkundigen het daarmee eens? Ik hoor zo weinig reactie van hen of mogen zij niet reageren?

Frans De Ridder – leerkracht – Hamme
Wij zijn ervan overtuigd dat u zich als leerkracht onafhankelijk hebt opgesteld tegenover de «millenniumgekte». Klopt onze jaartelling wel? Het is misschien leuk om te weten dat een rekenkundig getal, losstaand van de geboorte van Jezus, onze jaartelling bepaalt. Voor meer informatie hierover kan u contact opnemen met prof. Georges Declercq (VUB) – tel 09-220 85 28.

Levenslang leren

Klasse voor Ouders besteedt aandacht aan «levenslang leren». Voor de kinderen én hun ouders. Er zijn zoveel aspecten die dag in dag uit «vragen» om zaken bij te leren, dat het moeilijk wordt om een zinvolle selectie te maken. Toch maar eens proberen.

In de eerste plaats vind ik dat wij het ons als rechtgeaarde ouders niet kunnen veroorloven om op elementaire evoluties uit de voorbije twintig jaar geen passend antwoord te kunnen geven aan onze kinderen. De technologie, in al zijn facetten (televisie, radio, GSM, computer...) is de voorbije twintig jaar dusdanig geëvolueerd dat enige bijkomende interesse en «bijscholing» zeker niet overbodig zijn. Daarnaast heb ik in mijn functie binnen de NMBS drie belangrijke pijlers die mij noodzaken om bij te blijven: wijzigende technologie aanleren en de verantwoordelijkheid (met het oog op de veiligheid) om deze technologie aan het personeel aan te leren; de terecht veleiseidheid van de reizigers (die veel mondiger zijn geworden) noodzaakt ons om meer aandacht te schenken aan communicatie en klantgericht denken en handelen; het stimuleren en motiveren van de medewerkers, een steeds ouder worden personeelskader, waarvoor we steeds nieuwe middelen moeten zoeken om hen nieuwe zaken aan te leren.

Alleen al het omgaan met mensen, iets waar zo weinig aandacht aan wordt besteed, maar wat toch zo belangrijk is, zet er mij toe aan voortdurend bij te leren. Vanuit een zekere eergierigheid en leergierigheid ben ik nog steeds bereid en blij om bij te leren en deze kennis over te dragen op onze kinderen en op mijn medewerkers. Het zou mij dan ook bijzonder interesseren om in een volgende Klasse voor Ouders nog meer te lezen over de drijfveer van andere ouders op dit vlak.

Luc Demeulenaere – ouder - Menen

Wie betaalt de prekening?

Vanuit het bedrijfsleven komt de vraag om jongeren met de zich altijd vernieuwende informatietechnologie te leren omgaan. Door middel van nieuwe leerplannen en eindtermen probeert het onderwijs erop in te spelen. Via «iedere KD zijn PC» worden scholen – zij het met vertraging – voorzien van apparatuur. Inrichtende machten, pedagogische begeleidingsdiensten organiseren bijscholing voor leerkrachten. Bijna ieder vak heeft zijn multimediaoepassingen en uitgeverijen bieden speciale cursussen aan. Aan ma-

teriaal en navorming geen gebrek. Welke instantie zorgt ervoor dat de man of vrouw die de nieuwe technologie moet overbrengen, over de adequate apparatuur beschikt? Leerkrachten moeten tot nader order zelf voor deze kosten opdraaien. Het is frustrerend dat je computer al na twee jaar hopeloos verouderd is. Je moet dus wel een nieuw type kopen, want heel wat programma's doen het niet op jouw toestel. Neem bijvoorbeeld wiskunde: leerlingen leren in het derde jaar werken met DERIVE en CABRI.

Heel wat uitgeverijen versturen geen informatie meer, maar melden droogweg om voortaan het net te raadplegen. Leerkrachten moeten leerlingen leren hoe ze die informatiesnelweg goed kunnen gebruiken. Maar werk eens een Comeniusproject uit zonder THUIS over de nodige multimedia te beschikken. Hopeloos! Welke instantie bezorgt leerkrachten een internetpakket?

Over de herwaarding van ons beroep willen we het nog niet hebben. Het is zonder meer noodzakelijk dat waardering concreet wordt vertaald in logistieke ondersteuning van de leerkrachten zelf.

OLVE-team Onze-Lieve-Vrouw-van-Lourdescollege Edegem

Personeel gevraagd

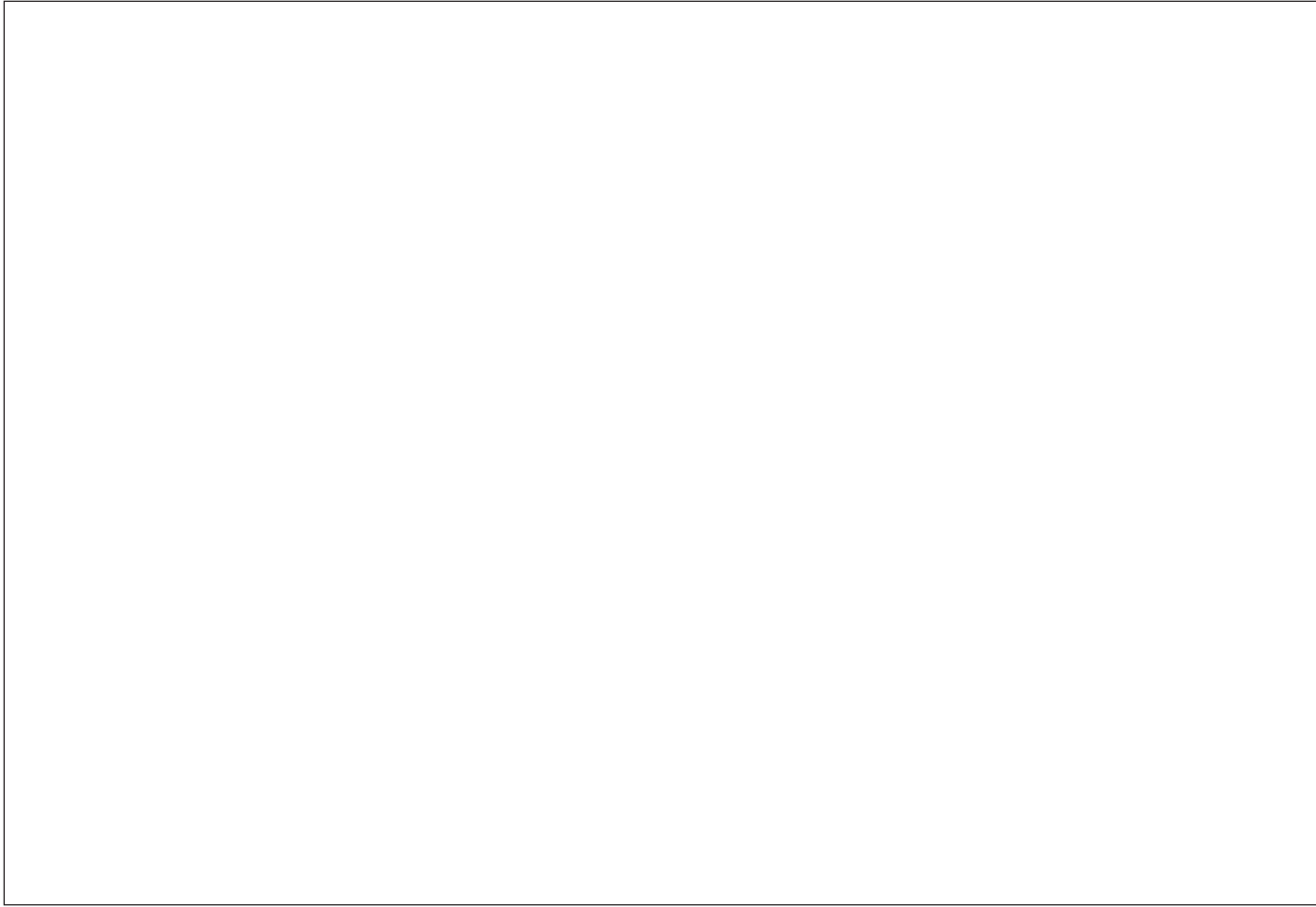
Lagere scholen hebben hulp nodig: administratief en hulpopvoedend personeel. Er wordt heel wat (sociaal) werk geleverd door deze scholen, zodat ik het, als trouwe lezer van Klasse, toch goed begrijp dat men, als men toch te weinig tijd heeft, kinderen en leerkrachten laat voorgaan op het uitdelen van boekjes. Kan het departement iets meer zijn dan uitgeverij? Dit neemt niet weg dat ik maandelijkse met veel plezier Klasse zal lezen.

Hilde Schelkens – ouder en leerkracht

(advertentie)

(advertentie)

Groot gezin

Op de voorpagina van Klasse voor Ouders (november '99) stond een foto van een groot gezin met daarboven de titel «Heeft u ook zo'n gezin?». Ik dacht, wat leuk zo'n onderwerp groot gezin, maar tot mijn verbazing las ik in het artikel dat het eigenlijk om twee verscheurde gezinnen ging die zinsamen gesmolten. Ook de twee andere «gezinnen» (homokoppelen één-oudergezin) waar het over ging, zijn mijn insziens uitzonderingen op het gewone, traditionele gezin.

Zijn er dan echt geen gewone gezinnen meer in deze maatschappij (vader-moeder-kinderen) of zijn deze niet meer interessant genoeg om, al was het maar naast die andere gezinnen, in Klasse voor Ouders te staan?

Ik ben zelf gelukkig getrouwd en moeder van vier kinderen (tussen vier en elf jaar). Vele mensen vragen ons of ze allemaal van ons beiden zijn. Alsof ze veeler «nee» dan «ja» verwachten. Op den duur krijg je de indruk als normaal gezin een uitzondering te zijn!

Regine Van Den Bossche – ouder – Ninove

Waardering (1)

Herwaardering van ons ambt? (lezersbrief Klasse 100) Ja, onze wedde van kleuterleidster is gelijkgeschakeld met deze van onderwijzers en officieel zijn wij nu ook «kleuteronderwijzer(es)». Maar niet zelden kijken in de praktijk schoolbesturen, directies en collega-onderwijzer(es)(sen) minachtend op ons neer! Een beetje verbitterd? Op een dag vond ik deze job, de job van mijn leven...

Nora Michiels – leerkracht – Merchtem

Waardering (2)

Als in de media de herwaardering van leerkrachten ter sprake komt zoals in het artikel *Ambiorix voor de klas* (Klasse 101), wordt steevast een leerkracht opgevoerd die een financiële herwaardering van zijn beroep niet noodzakelijk, in sommige gevallen zelfs niet wenselijk, acht. Ik vraag me af of dit toeval is dan wel een bewuste keuze. Het komt politici namelijk goed uit dat leerkrachten geherwaardeerd kunnen worden zonder financiële inspanning. Het standpunt van de beleidsverantwoordelijken is begrijpelijk. Het andere, dat van mevrouw Maria Willaert, die in het artikel aan het woord is, als zou herwaardering uitsluitend gaan over minder werk, minder administratie, minder bevraging van de leerkracht en meer vrijheid in het lesgeven, is dat veel minder. Is een goed betaalde leerkracht per definitie minder goed of minder gemotiveerd dan een slecht betaalde? Zijn wed-

deverhoging en andere vormen van herwaardering van het ambt echt niet met elkaar te verzoenen? Begrijpen sommige leerkrachten nog steeds niet dat de hoogte van de verloning deel uitmaakt van de waardering die een werkgever heeft voor zijn werknemer? Is het nog niet tot hen doorgedrongen dat onze maatschappij status en aanzien verleent aan hen die het financieel goed doen, terwijl zij alle anderen marginaliseert? Beschouwen leerkrachten zich anno 2000 nog altijd als zendelingen die omwille van DE roeping geen aanspraak mogen of kunnen maken op een echte herwaardering, inclusief hogere verloning, zoals dat gebeurt in privébedrijven? Leerkrachten zijn net als anderen professionelen die niet alleen uit liefde voor het beroep, maar ook om den brode gaan werken. Zij genieten een langer wordende en meer wetenschappelijke vorming dan ooit tevoren. Het lesgeven zelf, de lesinhouden en programma's worden steeds wetenschappelijker benaderd en uitgewerkt. Leerkrachten hoeven zich niet meer dan andere professionals te schamen om hun brood te verdienen met lesgeven. Zij mogen en moeten fier zijn op hun beroep. En wie fier is op hetgeen hij doet, hoeft zich niet te schamen daarvoor ook financieel gehonoreerd te worden.

Willy Smets – leerkracht – Hasselt

Een mooie foto

In het zesde leerjaar prijkt reeds jaar en dag een toch wel grote foto van Leopold II. Nu mag men nog royalist zijn, maar er zijn overduidelijk veel aanwijzingen om dit heerschap te catalogeren bij diegenen die heel wat minder fraaie dingen op hun geweten hebben. Ook al was het wellicht in die tijdsgeslacht normaal bepaalde opvattingen te hebben of bepaalde daden goed te keuren, wil dit niet zeggen dat dit nog steeds zo moet zijn.

Ik heb mijn mening hierover via het oudercomité geventileerd, maar het enige commentaar hierop was «ik vind dat een mooie foto». Ja, dan breekt dus mijn klomp, een dergelijk manifest gebrek aan historische kennis had ik niet voor mogelijk gehouden. Er bestaan ook ongetwijfeld artistiek schitterende foto's van Stalin en Hitler, maar daarom gaan we ze toch niet aan de muur hangen in een klaslokaal, of ben ik nu zo bekrompen.

Ik zou dus graag van u willen weten wat ik kan doen om te vermijden dat kinderen ongewild en ongevaagd een jaar lang tegen een notoir misdadiger moeten aankijken, alleen omdat de juf het een mooie foto vindt en de rest van de schoolgemeenschap zich nergens vraagt bij stelt.

Ouder – naam en adres bekend

Circus

Graag reageer ik op de reportage *Komedianten in de klas* (Klasse 101). Bij het lezen van deze bijdrage heb ik na meer dan 31 jaar lesgeven in het tweede jaar nog maar eens de nodige millenniumvitaminen gekregen om er tegenaan te gaan, want lesgeven blijft voor mij nog steeds een feest. Sta me toe enkele fragmentjes te ontlenen die bij mij en hopelijk bij zovelen de nodige adrenaline (zoals bij de circusartiesten) heeft doen opborrelen.

We moeten zoals in de *Comedia dell'Arte* telkens op zoek gaan naar een andere invulling. Op zoek gaan naar de grenzen van ons beroep.

Ook op school moet je elke leerkracht laten doen waar hij sterk in is en moet je klasdoorbrekend werken. Veel talent gaat verloren omdat we in hokjes blijven. Je

bent behalve leerkracht ook animator. Wij spelen te vaak een one-manshow. Samen zoeken en elkaar ideeën geven ontbreekt soms.

We geven te weinig muzisch les. Als je ziet hoe acteurs hun publiek boeien met kleine ingrepen en technieken als verassing, overdrijving, eerlijke gevoelens, humor, bepaalde informatie wel geven en andere weer niet en zo spanning opbouwen...

Ik zou nog door kunnen gaan met uitspraken uit dit artikel. Het zit zo boordelvol schouderklopjes en verwijzingen dat je er alleen maar wordt door gestimuleerd dat onderwijs een meer dan creatief, boeiend en uitdagend beroep is en blijft. Gelooft me of niet, het gaf me kriebels voor 2000 om met meer durvende ondernemingen de klaspraktijk te stofieren.

Raymond De Bruyne – leerkracht – Mortsel

Leraars in de bloemen

Allereerst wou ik jullie zeggen dat het een fantastisch initiatief is om de leerkrachten van onze kinderen eens in de bloemen te zetten. Leerkracht zijn in deze tijd vraagt immers een hele inspanning. Er komt immers veel meer bij kijken dan alleen les geven. Naar mijn aanvoelen durf ik zelfs zeggen dat zij onze kinderen voor een groot stuk mee opvoeden. De oudste van mijn vijf kinderen zit momenteel in het zesde leerjaar. Graag zou ik speciaal haar leerkracht in de bloemen willen zetten.

Mevr. Van Dooren – ouder – Zoersel

In Klasse van november heb ik gelezen over de *Dag van de Leerkracht*. Toen dacht ik direct aan mijn zus. Ze is geboren in Turkije. Na een tijdje zijn we naar hier gekomen. Haar droom was om ooit als een migrantenvrouw les te mogen geven. En ze heeft haar droom waargemaakt. Ze is nu een juf zoals de anderen. Ik vind dat ze wel eens in de bloemen mag worden gezet door Klasse, omdat ze als migrantenjuf heel wat problemen heeft gehad in haar omgeving (zowel met ouders als met anderen). Maar eindelijk heeft ze kunnen bewijzen dat ze wel als de gewone juffen of meesters les kan geven. Soms heeft ze het er wel moeilijk mee om direct aanvaard te worden door de mensen in haar omgeving, maar ze doet echt haar best en geeft zeker niet op. Dankzij jullie bloemen kan er nog een + bijgezet worden op haar zelfbeeld.

Aslan Semra – Antwerpen

Via Klasse voor Ouders en Klasse voor Jongeren worden elke maand tientallen leerkrachten genomineerd voor de bloemen van Klasse. Uiteraard zijn er veel meer kandidaten dan winnaars. Zij nemen dan ook altijd een beetje symbolisch de bloemen in ontvangst voor ALLE andere collega's die het verdienen.

Frustratie

Graag wou ik even mijn frustratie kwijt. Wat doet die grotemensmaatschappij die kinderen toch aan? Eerst eens ons gezinnetje voorstellen. Wij hebben twee kinderen, een dochter van 27 jaar en een zoon van 6 jaar, dus een verschil van 21 jaar. Toen onze dochter in de kleuterklas en in het eerste leerjaar zat (zo'n vijftien jaar terug) ging alles spontaan, zonder druk. Nu zit onze zoon in het eerste leerjaar. Alles moet vlug, vanaf de eerste week worden de kinderen al geklasseerd (of zwak of goed). Aan de schoolpoort hoor je dan ouders die vertellen over kinderen die 's nachts wend wakker worden omdat ze iets niet wisten op school. Een collega vertelde mij dat haar dochtertje (derde kleuterklas) al naar een taakjuf moet omdat ze

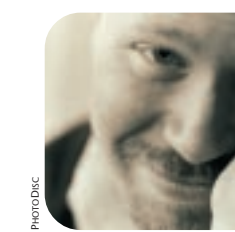
sommige dingen nog niet goed kan (bijvoorbeeld een balpen op de juiste manier vasthouden of een lijntje trekken). Dit gaat volgens mij (en voor vele ouders) toch te ver. Waarom moet een kind van vijf-zes jaar al perfect zijn? Tenslotte gaan ze toch naar school om dit alles te leren. Onze dochter was ook niet meteen een uitblinker op de lagere school en volgens het PMS zou ze het moeilijk hebben in het hoger onderwijs, maar toch is ze afgestudeerd met een A1-diploma verpleegkunde, door haar inzet en motivatie. Als een kind er rijp voor is en het echt wil, komt het er wel, maar laat een kind eerst nog een kind zijn. Alles op zijn tijd! Je leest wel eens in tijdschriften of kranten dat er veel kinderen depressief of agressief zijn. Wie is daar de schuld van? Die grotemensmaatschappij, denk ik.

Els Coppens – ouder – Elewijt

Aanklacht

Met deze brief wil ik wantoestanden in het onderwijs aanklagen. Het gaat uitsluitend over de afdeling Kleding, een studierichting die aan het doodbloeden is. Het gevolg: verschillende regentessen Kleding worden ter beschikking gesteld volgens ontstentenis van betrekking (TBS/OB). Sinds 1 september 1989 ben ik volledig TBS/OB. Toen begon mijn lijdensweg en dit zal waarschijnlijk zo blijven tot aan mijn pensioen. Ik werd van de ene interim naar de andere gestuurd. Om een beetje regelmaat in mijn leven te krijgen, nam ik in 1992 een job aan als studiemeester/opvoeder voor 18/36. Dit hield in dat ik mij volledig moest herscholen. Niet getreurd, ik begon eraan met volle moed. Computerlessen volgen, wetgeving instuderen i.v.m. personeels- en leerlingenadministratie enz. In 1995 werd ik door de reafectatiecommissie naar het lager onderwijs gestuurd. Ik werd wederterwerkgesteld als administratieve hulp. Ook al was ik nu volledig, toch werd ik nog regelmatig teruggeroepen door de school voor interims. Mijn toenmalige directie koos willekeurig tussen mij en mijn collega's en hield geen rekening met de anciënniteit. Iedere keer moest ik mijn werk laten liggen in de lagere school. Hier deed ik ook de personeels- en leerlingenadministratie, waarvoor ik weeral een nieuw administratieprogramma had moeten aanleren.

Op 1 september 1998 kreeg ik door een fusie terug een volledige opdracht (24/24). Na zoveel jaren van op en af geelooft dacht ik eindelijk terug een gewoon leven te kunnen leiden. Maar het mooie liedje duurde niet lang. Dit schooljaar (1999-2000) was ik alweer alles kwijt. Geen uren meer voor mij. Dus wat doe ik? Ik bied mij terug aan in de twee lagere scholen waar ik vroeger fungeerde, nu voor 24/38 en 12/38. Ik had 2/38 te kort. Voor deze 2/38 werd ik toch nog opgeroepen door mijn eigen school om twee uur les te geven, dus 36/38 administratie en 2/24 les. Ik informeer bij de Guimardstraat of ik bij een eventuele interim mag weigeren. Dit wordt mij bevestigd. Ik dacht dat ik tenminste voor één jaar verder kon in deze job. Maar ik had blijkbaar te vroeg gejuicht. Plots kreeg ik weer een oproep van mijn eigen school om een interim te doen. Ik mag deze interim niet weigeren. Ik sloeg tilt. Gedurende al die jaren heb ik steeds geknikt en geprobeerd er het beste van te maken. Maar dit werd mij teveel. Fysiek kan mijn lichaam het niet meer aan. Jaren ben ik in behandeling geweest tegen stress, vele pillen heb ik moeten slikken. Ik kon niet meer slapen, als ik at deed elke hap pijn, hoge bloeddruk enz. (allemal het gevolg van de stress).

Op dit moment ben ik in ziekteverlof. Indien men zich de vraag stelt, waarom er zoveel zieken zijn in onze afdeling kan ik alleen maar zeggen: genoeg is genoeg. Mijn huidige school kan ik niets verwijten, zij passen heel stipt de wet toe. Gevolg: twee personen die ziek zijn en samen 1,5 ambt hebben, worden vervangen door vijf personen. De uren zijn versnipperd, wat inhoudt dat je constant afspraken moet maken met je collega's. Dit is pedagogisch onverantwoord. Waarom mogen deze interims niet worden ingevuld door tijdelijken?

Leerkracht - Naam en adres bekend

Stress

Ik lees elke maand met veel interesse Klasse. Wat mij het meest getroffen heeft is het dossier over stress. Ook ik heb daarmee te kampen. Ik ben kleuterleidster in een gemeentelijke fusieschool. Dit zou mijn 36ste jaar zijn, maar in 1994 kreeg ik een zware stembandoperatie. De specialist die de opdracht moest uitvoeren, schreef mij tien maanden ziekteverlof voor (wat nog twee maanden langer was dan eerst voorgescreven). De specialist waar schuwde mij voor de stress en uiteindelijk moest ik meer thuisblijven dan nog in mijn klasje te zijn. Daarna ben ik in het zwarte gat gevallen waar ik nu tevergeefs probeer uit te geraken. Voor mijn operatie was ik op 16 jaar

tijd twee dagen ziek geweest. Wat gebeurde er na mijn operatie? Ik was de oudste kleuterleidster. We kregen een nieuwe directeur die niets regelde. Na een jaar ben ik naar hem gestapt en heb hem beleefd

gevraagd het uurrooster voor de bijkomende activiteiten eens goed te bekijken. Voor mij kwam dat per week op 3,5 uren meerprestatie, andere collega's presteerden 0,5 extra per week. Dergelijke dingen kunnen je enorm stresseren. Voor jullie is dat misschien niet belangrijk, maar voor mij was het ontzettend moeilijk, omdat ik altijd gemotiveerd ben geweest en ik dit beroep niet heb gekozen voor het verlof, maar omdat ik het een prachtige taak vond.

Naam en adres bekend

Gelijkheid en nog veel meer...

Graag willen we reageren op de lezersbrief van collega Raymond Stas uit Hasselt (Klasse 100). Hij heeft het over het feit dat er in het basisonderwijs weinig aandacht zou worden besteed aan het begrip «gelijkheid». De collega hoopte dat dit oud zeer met de nieuwe ontwikkelingsdoelen en eindtermen en de daarop geënte leerplannen tot het verleden zou behoren. Driewerf helaas, hoewel en... is hier niet meer aan de hand dan dit geïsoleerd item? Als ik door de klassen van onze basisschool loop, zie ik heel wat gebeuren rond het begrip «gelijkheid». Reeds bij de allerjongste kleuters zijn er activiteiten waar allerlei zaken worden vergeleken. Vanaf de eerste dag in september wordt er in de wiskundelessen in de lagere school vergeleken, meer en nauwkeuriger dan in de kleuterschool. Ook in taalactiviteiten komt vergelijken aan bod.

Begrippen als gelijk en niet-gelijk, even veel en niet even veel, even groot en niet even groot... worden vanaf de eerste dag frequent gehanteerd en krijgen vulling via manipuleren met materialen, omzetten in schematische voorstellingen tot de kinderen uiteindelijk komen tot abstraheren.

Is er meer aan de hand? Samen met collega directeurs basisonderwijs, staan wij regelmatig stil bij de kwaliteitsbewaking van ons onderwijs en de «druk» van wie of wat dan ook. Kleuterleidsters, met name van vijfjarigen, vragen zich steeds af of hun kindjes goed zijn voorbereid op de lagere school, hun collegae van de zesde klas stellen zich dezelfde vraag betreffende de overstap van hun kinderen naar het secundair onderwijs.

De overheid heeft het onderwijs een schitterend instrument gegeven om alle onderwijs op elkaar af te stemmen. De ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs en de eindtermen voor de andere niveaus moeten er ondermeer voor zorgen dat de overstappen naad- en probleemloos kunnen verlopen. Misschien dat sommige mensen op de verschillende onderwijsniveaus zich eens moeten bezinnen over de beginsituatie van de kinderen die zij in de klas krijgen op de eerste schooldag? De hamvraag is dan: «Waar staat dit kind in zijn ontwikkeling?»

Het is niet vanzelfsprekend af te stappen van oude gewoontes; een stap terug te zetten omdat er bepaalde leerinhouden anders of op een ander moment worden ingevuld is nog moeilijker.

Stan Elst - directeur - Essen

Praktijkleerkracht (1)

Ik las met verbazing en ongelooft het antwoord van het departement Onderwijs, administratie secundair onderwijs, op een ingezonden brief van een praktijkleerkracht, waarin deze dezelfde noemer vraagt voor gepresteerde uren als voor alle andere vakken (Klasse 100). Dit antwoord getuigt, op zijn zachtst uitgedrukt, van onwetendheid en laat minachting blijken voor het werk van deze leerkrachten.

Als 57-jarige met 34 jaar praktijkervaring als leerkracht praktische en/of technische vakken en sinds 1979 als werkmeester, wil ik even deze uitspraken weerleggen. Zeker de zienwijze «minder tijd nodig hebben voor lesvoorbereidingen, verbeteringen...» is kortzichtig en voorbij gestreefd. Het werk van een hedendaags praktijkleerkracht kan niet meer worden vergeleken met vroegere naaurologse toestanden.

Naast zijn taak als lesgever, zijn er eveneens de lesvoorbereidingen, evaluaties, verbeteringen, plannings enz. Dan zijn er de honderd en één zaken waar deze leerkrachten zich mee moeten bezighouden. Denk maar even aan bedrijfsbezoeken, bijscholingen, uitwerken GIP, organiseren opendeurdagen, werkzaamheden voor en begeleiden van stages, vergaderingen en administratie voor afgesloten convenanten, bestellingen van grondstoffen en uitrusting bijhouden en opmaken van inventarissen, aandacht voor veiligheid, in orde houden van machinepark en werkhuis, werk voor derden, en aan wie denk je dat er wordt gevraagd om sommige herstellingen te doen in de school, dit door gebrek aan geschoold werkpersoneel.

Deze werkzaamheden kunnen veelal niet gebeuren tijdens het eigenlijke lesgeven. Denk maar eens aan een leerkracht lassen of een leerkracht machinale bewerkingen in hout of metaal die aan een vijftiental leerlingen (veiligheidsnormen zijn al sinds jaren afgevoerd) een heel moeilijke en gevaarlijke opleiding moet geven. Het zijn ook altijd deze leerkrachten

die moeten lesgeven aan twee of meer opeenvolgende leerjaren samen. Voor één uur heeft men dan meerdere voorbereidingen nodig.

Wat men ook vergeet, is dat deze mensen een dikwijls jarenlange praktische en technische ervaring in de privé binn brengen in het onderwijs. Deze knowhow zou men meer naar waarde moeten schatten.

Ten slotte: goede technisch geschoolde leerkrachten zijn tegenwoordig moeilijk te vinden, maar wij weten wel waarom zij het laten afweten in het onderwijs.

Jan Van Asbroeck - leerkracht - Grimbergen

Praktijkleerkracht (2)

Het wordt tijd dat er eens werk wordt gemaakt van gelijke uren voor de verschillende vakken. Het ambt van praktijkleerkracht wordt door de mensen van het departement Onderwijs blijkbaar zwaar onderschat. Wij moeten evenveel lesvoorbereidingen maken als voor algemene vakken. Verder moeten wij zelf onze cursussen opstellen, want er zijn geen kant en klare handboeken of cursussen voorhanden. Voorts hebben wij heel weinig parallelklassen, wat een leraar algemene vakken wel heeft. We moeten ook onze bestellingen maken, en dikwijls zelf ophalen, wat heel wat tijd in beslag neemt. Wij kunnen slechts in specifieke scholen lesgeven aan leerlingen technisch en beroeps onderwijs. Het vak bezigheidstechnieken verschilt in weinig opzicht van het vak plastische opvoeding, en toch moet de ene maar 21 uren lesgeven en de andere 30. Hoeveel tijd heeft een leraar L.O. nodig voor taken en verbeteringen? En toch moet hij maar 20 of 21 uren lesgeven!

Het departement Onderwijs antwoordt dat het een budgettaire meerkost zou betekenen om alle leraars evenveel uren te geven. Nochtans kan de wedde van kleuter- en lagere schoolonderwijzers wel worden opgetrokken tot de wedde van regent. Verder is het ook zo dat een leerkracht die vóór 1991 was benoemd in het ambt van technische vakken en beroepspraktijk slechts 24 uren moet presteren. Iemand die op dat moment 10 jaar en meer tijdelijk was, moest ineens voor hetzelfde praktijkvak 30 uren geven. Er bestaat dus nog een onderling verschil: oudere collega's geven zes uren minder dan jongere collega's. Dit is zwaar discriminatie. Zo heeft iemand die

een interim doet van een oudere collega géén full-time betrekking, daar waar de titularis dit wel heeft. Op onze kap wordt dus al zoveel jaren heel wat bespaard. Verwondert het u dan dat men heel moeilijk aan interimleerkrachten voor praktijkvakken geraakt?

Naam en adres bekend

Multiculturele school (1)

Mijn dochtertje van acht volgt les in een «behoorlijk» multiculturele school, waar er heel wat kinderen zijn met een verschillende afkomst. Zo zijn er veel kinderen met Turkse en Marokkaanse ouders. Ik vind dit voor de kinderen bijzonder positief. Mijn dochter vertelt me vaak over Marokkaanse gewoonten, leert me Surinaamse spelletjes enz. Ze leert dus heel wat bij over andere landen, andere gewoonten, andere godsdiensten, andere talen... Het is niet alleen positief voor de kinderen, maar ook voor de ouders.

Zo zijn er heel wat ouders van verschillende afkomst die elkaar beter hebben leren kennen door gewoon te wachten aan de schoolpoort, op het schoolfeest enz. Dit begint meestal gewoon met vragen zoals «Zou ik misschien het recept mogen hebben van die lekkere Turkse koekjes op het schoolfeest?». Ik ben er dan ook van overtuigd dat er bij ouders, via hun kinderen (al dan niet bewust), vaak heel wat mogelijkheden (vaak onschuldige) voordelen wegvalen.

Ria De Koening - ouder

Multiculturele school (2)

Mijn ervaring is dat interculturele samenwerking op school niet vanzelfsprekend is. Mijn dochter van zeven had voorgesteld om naar de winkel van Yousef te gaan, toen ze met de klas naar «een winkel» zouden gaan om met geld te leren omgaan. De winkel van de Turkse jongen ligt vlakbij de school, maar voor de juf blijktbaar een te grote kloof om Turks brood te kopen of nootjes en rozijntjes. Jammer toch. En dat terwijl Yousef een jongen is die bijna nooit aan buitenschoolse activiteiten mag deelnemen, omdat ze voor het kinderlijke gezin (tien kinderen) te duur zijn. Dan hoeven al die uren godsdienst ook niet voor mij. Jammer van de gemiste kans.

Naam en adres bekend

Uw vragen

U zoekt informatie. Waar kan u terecht?

- De Infolijn van het departement Onderwijs is het eerste aanspreekpunt voor leerkrachten, ouders, leerlingen en studenten met vragen of problemen rond onderwijs: bel het GRATIS NUMMER 0800-30203 (alle werkdagen van 9 tot 12.30 u. en van 13.15 tot 17 u.). U kan ook faxen naar 02-553 96 55 of surfen naar de website van het departement Onderwijs www.ond.vlaanderen.be.
- Op www.ond.vlaanderen.be/omzendbrieven en www.ond.vlaanderen.be/wetgeving vindt u alle (recente) informatie over omzendbrieven en wetgeving.

- Voor vragen over uw persoonlijk dossier (b.v. over uw wedde) stapt u eerst het best naar het secretariaat van uw eigen school. Eventueel zal de school contact opnemen met uw werkstation of u het juiste telefoonnummer geven.

- Het departement Onderwijs is eind vorig jaar verhuisd naar de E. Jacqmainlaan 165 - 1210 Brussel. Sinds half december is het adres echter veranderd in Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel. Het algemene telefoonnummer blijft 02-553 86 11.

- 0800-30 201 is het nummer van de Vlaamse Infolijn. U kan op dit gratis nummer terecht, iedere werkdag van 9 tot 19 u., voor informatie en publicaties.

Afgiftekantoor Gent X
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Redactie KLASSE
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

België – Belgique	
PB/PP	
B	331

TIJDSCHRIFT
verschijnt maandelijks
(behalve in juli en augustus)

(advertentie)

DE EERSTE LIJN

Onderwijs versterkt de verschillen

Meisjes lopen op een andere manier school dan jongens: ze zijn meer gemotiveerd, passen zich makkelijker aan de schoolcultuur aan, maar worden precies daardoor makkelijker over het hoofd gezien. Ze hebben dubbel zo veel faalangst en hebben vaak een negatief zelfbeeld. Ze zijn dikwijls slimmer, maar houden minder stand in studierichtingen en stromen niet in gelijke mate door naar de verschillende vormen van hoger onderwijs. Jongens worden als stouter of brutaler ervaren. Ze lopen meer risico op slechte schoolresultaten. Ze moeten twee keer zo vaak blijven zitten. Geweld, leerachterstand en hooliganisme zijn grotendeels jongensproblemen. Het onderwijs is er tot nu toe niet in geslaagd om die verschillen weg te werken. Integendeel, ze worden er dikwijls nog versterkt. De meeste leerkrachten zijn zich niet bewust van hun verschillend gedrag t.o.v. jongens en meisjes. Dat versterkt vaak de bestaande verschillen en benadeelt meisjes.

Mia, directeur:

«De muren van de speelplaats uitbreken lukt niet»

«Onze school is sinds september gemengd. We hebben in het eerste jaar een dertigtal jongens. Niet veel, maar genoeg om een aantal dingen duidelijk te veranderen. We waren er wel wat op voorbereid: hadden een video bekeken die de verschillen tussen jongens en meisjes toelichtte en we hadden er uitvoerig over gesproken, maar toch... Voor het eerst in de geschiedenis van onze school hebben we kennis gemaakt met tuchtproblemen. En we zien dat onze nette speelplaats met plantentuintje en zithoekjes niet volstaat opdat de jongens zich zouden kunnen uitleven. We kunnen wel beter leren omgaan met de jongens en we zullen wel snel aan hen wennen, maar de muren van onze speelplaats uitbreken, dat lukt jammer genoeg niet. Intussen kregen we ook al een telefoontje van een moeder die ons vertelde dat haar zoon zich nog nooit zo goed had gevoeld op school als hier. Het is dus niet allemaal kommer en kwel.»

Sommigen denken dat emancipatie wordt bereikt door te doen alsof meisjes en jongens hetzelfde zijn. Dat doet onrecht aan de verscheidenheid en bovendien zijn zowel meisjes als jongens het slachtoffer van die houding. Beide groepen verdienen gestimuleerd te worden om zich volledig te ontplooiën. Ook op school. Dat verrijkt onze hele samenleving. Deze bijdrage kan ons daarbij helpen.

De verschillen MARS EN VENUS

Meisjes zijn anders dan jongens. Er zijn m.a.w. *genderverschillen*. Dat betekent echter niet dat er geen individuele verschillen tussen jongens of meisjes zijn. Meisjes of jongens kunnen zich anders gedragen dan hun doorsnee-groep. Het komt erop aan om de verschillen te (her)kennen en er ruimte aan te geven. Meisjes en jongens zijn evenwaardig maar niet gelijk. Enkele verschillen:

1. Een andere ontwikkeling: «Doe niet zo kinderachtig»

Jongens ontwikkelen zich op fysiek en psychologisch vlak doorgaans later dan *meisjes*. Een meisje komt gemiddeld op haar twaalfde in de puberteit, een jongen ongeveer achttien maanden later. Dat merken leerkrachten goed in de overgangsjaren tussen lager en secundair onderwijs, waar sommige meisjes al echt 'vrouw' zijn en waar de jongens nog als echte 'kinderen' achter de bal aanhollen. Dit blijft een groot deel van het secundair onderwijs zo. «Doe niet zo kinderachtig», is een oneerlijke opmerking als je jongensgedrag met meisjesgedrag vergelijkt. Iedereen mag zich in zijn eigen tempo ontwikkelen.

2. Andere sociale tradities en verwachtingen: bij de groep horen

Jongens tasten hun sociale omgeving af en meten zich aan elkaar om status te verwerven binnen de groep. Er is niets mis mee om je sterke kanten te tonen, want zo bouw je status op. Bij *meisjes* werkt dat anders. Voor hen is bij de groep horen van het grootste belang. Vaak doen ze moeite om kwaliteiten (goed zijn in wiskunde) te verdoezelen, uit angst anders niet door de groep te worden geaccepteerd. Zelfs in hun studiekeuze laten ze zich leiden door de groep. Ze kiezen conformistischer: ze doen wat de meeste meisjes doen. Terwijl meisjes van acht nog hun eigen weg durven gaan, wordt de sociale druk om te conformeren snel groter. Ook jongens spiegelen zich aan de groep, maar aangezien de verwachtingen collectief hoger liggen, remt dat hen minder makkelijk af in hun mogelijkheden.

3. Anders omgaan met emoties: «Flink zijn»

Jongens moeten traditioneel 'flink' zijn. Daardoor onderdrukken ze vaak hun gevoelens. Je ziet m.a.w. wel dat er iets mis is, maar komt niet snel te weten wat. *Meisjes* zijn soms meesters in het verbergen van hun ware gevoelens, zodat je als leerkracht of ouder de illusie krijgt dat het goed met hen gaat, terwijl dat helemaal niet het geval is. Met meisjes valt wel makkelijker over hun emoties te praten.

4. Anders communicatief: «Hij luistert niet»

De taal van *meisjes* is over het algemeen minder direct dan die van jongens. «Kunnen we daar nog een oefening op maken» kan makkelijk betekenen «Ik snap er niks van». Dat past in de conformerende strategie van meisjes: zij zijn uit op consensus, niet op het bevestigen van hun status. Een directe mededeling of opdracht («Ik snap er niks van») wordt vermeden. Via indirect taalgebruik wordt de reactie van de anderen uitgetest. Meisjes begrijpen: «Het is hier koud» sneller als «Doe er wat aan» dan jongens. En indirecte taal begrijpen meisjes ook makkelijker dan jongens. Dus zijn jongens niet per se minder gehoorzaam als ze een indirecte vraag krijgen, maar ze interpreteren de vraag niet als dusdanig.

5. Andere hersenen: links en rechts

Recent onderzoek verklaart veel verschillen vanuit de functionering van de hersenen. Algemeen zouden *vrouwen* hun rechterhersen helft – het deel dat communicatievaardigheid en emoties verwerkt – meer gebruiken dan *mannen*. Het hersenonderzoek is een snel evoluerende wetenschap, maar in grote lijnen is men het momenteel eens over enkele verschillen:

- Een mannelijk brein gaat op een zeer specifieke plaats aan het werk, een vrouwelijk veel globaler. Daardoor **leggen meisjes** makkelijker **verbanden**, en gaan **jongens** zich makkelijker op één ding **concentreren**.
- Het vrouwelijke brein pikt makkelijker **emoties** op dan het mannelijke. Jongens zijn dus niet 'ongevoelig'; ze hebben echter wel duidelijker signalen nodig.
- Meisjes zijn veel **verbaler** dan jongens. Hun taal ontwikkelt doorgaans sneller, ze hebben vaak een grotere woordenschat (meer synoniemen, meer woorden voor vormen en kleuren). Ook voor bv. lezen gebruiken meisjes de beide hersenhelften, jongens veeleer de linker.
- Voor **ruimtelijk inzicht** zou het mannelijke brein beter geschikt zijn. Wellicht daardoor hebben meisjes minder belangstelling voor sommige aspecten van de wiskunde en hebben ze dus een aangepaste aanpak nodig.

6. Zelfbeeld: wat denken anderen?

Meisjes richten zich voor hun zelfbeeld over het algemeen veel meer dan *jongens* op externe appreciatie. De manier waarop de media mannen en vrouwen in beeld brengen speelt hierin een rol. Meisjes zijn minder tevreden over zichzelf en maken zich meer zorgen over hun uiterlijk. Dat kan een effect hebben op hun gevoel van eigenwaarde en zelfbewustzijn en uit zich soms in concreet gedrag, van dieet tot anorexia. Meisjes die goede studieresultaten behalen, zijn hiervoor het meest kwetsbaar.

Mogen meisjes meisjes zijn? En jongens jongens?

Natuurlijk mag dat. Bovendien zouden de beide *genders* veel van elkaar kunnen leren: jongens een stuk gevoeligheid, meisjes een stuk redelijkheid. Maar omdat de mannelijke waarden in onze maatschappij veel meer worden gewaardeerd dan de vrouwelijke, zijn meisjes die het willen maken soms geneigd de mannelijke waarden over te nemen en hun eigen sterke kanten te verdoezelen of te onderwaarden. En dat is een groot verlies.

GELIJKEKANSENBELEID: DE DOELSTELLINGEN

De genderproblematiek draait niet alleen om twee seksen, maar ook om culturele en socio-professionele contexten van vrouwen en mannen, meisjes en jongens. Gelijkekansenbeleid is erop gericht beide genders de kans te geven zich optimaal te ontwikkelen.

Wat willen we bereiken?

1. Kennis en waardering van elkaars contexten (de bijdrage van man en vrouw en de waarde ervan in verleden en heden leren kennen en appreciëren)

2. Studiekeuzeverruiming zowel voor jongens als voor meisjes. *Individueel moeten meisjes worden aangespoord economisch zelfstandig te zijn, jongens om zelfzorgend zelfstandig te zijn.*

3. Participatie van meisjes en jongens op alle vlakken en niveaus van de maatschappij. *Het komt erop aan zowel jongens als meisjes voor te bereiden op bijdragen in het privé-leven, het professioneel leven en het publieke leven.*

Gelijke kansen

DE THEORIE

Scholen en leerkrachten dienen rekening te houden met de verscheidenheid van de leerlingen. Ze moeten differentiëren om voor iedere leerling een optimale persoonlijkheidsontwikkeling, studierendement, doorstroming en spreiding naar niveaus en richtingen mogelijk te maken.

DE PRAKTIJK

De meeste leerkrachten zijn zich niet bewust van hun verschillend gedrag tegenover jongens en meisjes. Onderzoek met video-opnames heeft hen daarmee geconfronteerd. De manier waarop leerkrachten in de klas omgaan met meisjes versterkt de bestaande verschillen en benadeelt hen. Dat gebeurt onbewust, maar het heeft wel bijzonder kwalijke gevolgen voor de kansen op maatschappelijke participatie (zelfvertrouwen, leiding nemen...).

Enkele observaties:

- Jongens vragen en krijgen ruim **meer aandacht** dan meisjes: meer kans om op vragen te antwoorden, meer aanmoediging.
- Meisjes worden gezien als vlijtig en de leerkracht **verwacht** makkelijker dat alles vanzelf gaat. Van hen wordt brutaal gedrag niet getolereerd, van jongens veeleer wel.
- Meisjes krijgen in de les **andere vragen** dan jongens: meisjes meer reproductievragen, jongens meer denkvragen. Meisjes krijgen minder tijd om te antwoorden. De leerkracht zal hen sneller het juiste antwoord voorzeggen, terwijl jongens worden aangemoedigd verder na te denken bij een fout antwoord.

Leerlingen zijn hier zo aan gewend dat ze, als je zich als leerkracht van deze verschillen bewust wordt en bewust de aandacht eerlijker gaat verdelen, dat in het begin aanvoelen als zouden de jongens benadeeld worden. Wat dus niet het geval is.

ZES SPOREN

1. De taal van de leerkracht

- In ons taalgebruik zitten **stereotypen** die soms sterker zijn dan onszelf. Vaak draaien ze negatief uit voor vrouwen en positief voor mannen. «Wees eens een flinke jongen», «Maarten, jij bent een echte kletstante» of «Wiens papa werkt er thuis op internet?». Je kan hier alert voor zijn.
- Zeg in een gemengde klas niet: «Wie het niet begrijpt, steekt *zijn* vinger maar op», maar wel: «Als je het niet begrijpt, steek *je* vinger maar op». Zo zorg je voor **identificatiemogelijkheden**. Vermijd een uitspraak zoals: «Kom mannen, we vertrekken.» De meisjes zullen wellicht wel meekomen, maar ze zijn op dat moment emotioneel buitenstaanders.

2. De stijl van de leerkracht

- De doorsnee gespreksstijl van mannen en vrouwen verschilt.
- Wees als **vrouwelijke** leerkracht tegenover jongens **directer**. Dan 'luisteren' jongens beter. Dus: «Nu moet het stiller» i.p.v. «Er is hier te veel lawaai.»
- **Mannelijke** leerkrachten kunnen inzien dat hun directe taalgebruik door de meisjes als agressief wordt aanvoeld. Spreek meer in termen van **suggesties** i.p.v. directe orders. «Misschien is het een goed idee verschillende kleuren te gebruiken voor die titeltjes» i.p.v. «Neem nu een groene pen.»
- Een **gevarieerde aanpak** spreekt beurtelings jongens en meisjes aan. In een gemengde klas is een leerkracht (m/v) echter sneller geneigd tot een directe gespreksstijl, wat de jongens beter doet reageren, maar de meisjes niet aanmoedigt om in de interactie te participeren. Ga daar bewust mee om.
- Door de directe en indirecte gespreksstijl **expliciet onder de aandacht** te brengen, kan iedereen inzicht verwerven in de stijl die ze zelf niet hanteren en zo meer begrip opbrengen voor de andere sekse. Zonder een expliciete benadering dreigt het misverstand als zou je meisjes met fluwelen handschoentjes moeten aanpakken en zouden jongens enkel reageren als je hen afblaft.

3. Je eigen 'rol'

- Jongens hebben de behoefte **om zich uit te leven** en dat komt bij vrouwen wel eens over als 'wild' of ongecontroleerd. Hou daar als vrouwelijke leerkracht rekening mee. Uiteraard mogen kinderen op de speelplaats geen gevaar voor zichzelf of de anderen zijn, maar ravotten moet kunnen, ook nog na de lagere school.
- Jongens hebben behoefte aan mannelijke **rolmodellen**, maar in het onderwijs zijn de vrouwen ruim in de meerderheid. Sommige jongens hebben ook thuis niemand om zich aan te spiegelen. Moedig jongens aan om in een sportclub of jeugdbeweging te gaan waar mannelijke rolmodellen zijn. Zijn er maar enkele mannelijke leerkrachten op school? Bekijk dan eens hoe het grootst mogelijk aantal kinderen er mee in contact kan komen. Omgekeerd is ook nodig.

MEISJES MET EXTRA WEINIG KANSEN

Verschillen tussen jongens en meisjes worden nog versterkt door verschillen in sociale klasse en afkomst. In migrantengezinnen met een mediterrane cultuur (voornamelijk Turkse en Marokkaanse gezinnen) primeert de groep op het individu. Vanaf acht à tien jaar doen de meisjes een aanzienlijk deel van het huishouden, ook na schooltijd. De families hebben over het algemeen slechts een beperkt zicht op de onderwijsmogelijkheden hier. Ze hebben het Nederlands vaak niet vroeg genoeg onder de knie, wat tot algemeen achterstand leidt. De vaak negatieve verwachtingen van de leerkrachten versterkt dit alles nog eens, zodat deze kinderen vaak niet in de meest geschikte onderwijsvormen en studierichtingen terecht komen en gauw schoolmoe zijn.

Ook bij laaggeschoolden en kansarmen is het conservatieve rollenpatroon vaak nog uitgesproken aanwezig. Vrouwen en mannen halen er hun zelfvertrouwen en fierheid juist uit de traditionele rollen. Ze hebben ofwel geen ofwel weinig boeiend werk. De thuiscultuur van hun kinderen verschilt sterk van die van de school. De ouders hebben weinig zicht op de mogelijkheden en stimuleren hun kinderen niet om een degelijke studierichting te kiezen.

Met inzicht in en begrip voor deze situatie kunnen leerkrachten erop letten dat zowel meisjes als jongens niet in de netten van traditionele ongelijkheid verstrikt raken. Het is vooral van vitaal belang dat er duidelijk met hun ouders wordt gecommuniceerd. Daarbij moet de drempel zeer laag liggen.

De aanpak

DE KLOK TERUG

Terwijl in ons land de laatste bastions van unitair jongens- of meisjesscholen gemengd worden, overweegt men in het buitenland de seksen opnieuw te scheiden. Het blijkt immers dat vooral jongens voordeel hebben bij gemengd onderwijs. De positieve leerattitudes van de meisjes hebben een gunstig effect op hen. De meisjes daarentegen raken makkelijker in de verdrukking in een gemengde klas. Op sommige plaatsen pleit men ervoor bepaalde vakken zoals wiskunde apart aan meisjes en jongens te geven, elders pleit men echt voor volledig gescheiden onderwijs.

Je kan meer lezen over meisjesjongens in:

Het Klasedossier op www.klasse.be/dossier/meisjes-jongens

Het documentatiecentrum en Archief voor Gelijke Kansen, Feminisme en Vrouwenstudies - info@rosadoc.be - www.rosadoc.be

De bibliotheek bij het SIS0-nummer 450.9 (trefwoord onderwijs: meisjes)

Voor meer ondersteuning neem je contact op met de begeleidingsdienst van de school of het CLB dat aan de school is verbonden.

4. Handboeken en materialen

Recent onderzoek met nieuwe handboeken wereldoriëntatie op hun emancipatorische waarde. De handboeken legden wel enkele roldoorbrekende accenten, maar zonder enige duiding. Het grote probleem blijkt dat vrouwen duidelijk minder in de kijker komen dan mannen. Zo wijdt een handboek bv. 30 bladzijden aan stemrecht en de arbeidersstrijd maar slechts een halve zin aan het vrouwenstemrecht. Ook worden overwegend mannenberoepen toegelicht en blijft sport beperkt tot voetballen en wielrennen. Hoe kunnen leerkrachten voor evenwicht zorgen?

- Als leerkracht kan je je handboek aanvullen zodat er meer **evenwicht** is in de voorbeelden. Leg niet alleen uit wat de bakker doet maar praat ook over de bakkerin. Een postbode, busschauffeur of garagist hoeft niet noodzakelijk mannelijk te zijn.
- Roldoorbrekend materiaal op zich volstaat niet. De kinderen moeten er ook **attent op** worden gemaakt. In de kleuterklas had de Sint spullen gebracht voor de verschillende speelhoeken, o.a. een stofzuiger. Eén van de jongens merkte op: «Juf, maar de Sint heeft niets gebracht voor de jongens.» Hij vond meteen bijval van de andere jongens. Toen vroeg Juf: «En Arne, ga jij dan niet meer in de keuken spelen?» Natuurlijk wel, want dat was één van zijn favoriete plekjes in de klas. «En wie z'n papa stofzuigt er al eens?» Veel vingers de hoogte in. Pas toen was er geen protest meer. Doordat hun aandacht er expliciet was op gericht, begrepen de jongens dat 'meisjesspullen' ook door hen werden gebruikt.

5. Meisjesvriendelijk lesgeven

Als alle vakken gegeven worden op een manier die beide seksen aanspreekt, zien we ook een gelijkere interesse. Enkele tips:

- Bied genoeg concrete **toepassingen**, want meisjes zien veel meer dan jongens graag het nut in van waar ze mee bezig zijn. Ze zoeken ook veel meer naar verbanden in de leerstof.
- Denk bij vraagstukken en bij technologische opvoeding ook aan 'zachte' **voorbeelden**. Een mixer is net zo goed een elektrisch toestel als een boormachine.
- Hou rekening met de **verschillende aanvangssituatie** in technische materies. Wie thuis al vaker heeft geëxperimenteerd op de computer of met andere vormen van elektronica (vaak jongens tegenover meisjes, maar ook sociale klasse speelt een rol), heeft een voorsprong.
- **Waardeer fouten maken** bij experimenteren als iets positiefs, iets waarvan je kan leren. Meisjes durven minder experimenteren. Pas als ze denken het helemaal te snappen, wagen ze meer.
- Hou als leerkracht de **handen in de zakken**. Jongens zijn meer geneigd al experimenterend een oplossing te zoeken. Meisjes roepen vlugger hulp in als ze het niet begrijpen. Gerichte vragen en hints kunnen meisjes stapsgewijs tot de oplossing brengen. Dat ondersteunt hun zelfstandigheid.

6. Studiekeuzeverruiming

Sinds 1983 is er wettelijk gelijke toegang tot alle beroepsopleidingen op elk niveau en in elke studierichting. In de praktijk zijn meisjes een minderheid in studiedomeinen van techniek (ook toegepaste wetenschappen en informatica). Jongens vormen dan weer een minderheid in de domeinen van administratie-distributie en verzorging (TSO-BS0) en in paramedische, pedagogische en sociale richtingen van het hoger onderwijs.

- Het onderwijs richt zich op de verruiming aan studie- en beroepskeuze. **Traditionele vrouwenberoepen** beslaan maar een klein deel van de arbeidsmarkt, en liggen hoofdzakelijk in bediendenfuncties waarvoor een hogere scholing is vereist. Kiezen uit een ruimere waaiër (dus ook techniek) biedt in principe ruimere mogelijkheden op inschakeling.
- Voor de **verruiming van studiekeuze voor jongens** was tot nu toe geen economische prikkel aanwezig. Dat zou wel eens kunnen veranderen onder druk van de toenemende behoefte aan zorg in de samenleving (verouderende bevolking). Economische conjunctuur en beschikbare overheidsbudgetten spelen een grote rol in mogelijkheden voor niet traditionele keuzes.

VROUWEN AAN DE MACHT?

Binnen het onderwijs is ongeveer 70 procent van het personeel vrouwelijk. Bij de directies, inspectie e.d. vinden we nog steeds overwegend mannen: ongeveer 70 procent (hoewel ze slechts 30 procent van het totale personeel uitmaken). Onderzoek toont aan dat mannelijke of vrouwelijke directeurs andere accenten leggen: een man geeft vaak meer aandacht aan administratief en financieel beheer, een vrouw vaak meer aan de inhoud van het onderwijs en aan het welbevinden van de leerlingen. Ook op dit niveau kunnen we de rolpatronen proberen te doorbreken.

